

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSAKULTET

Bønn – kommando eller kommunikasjon?

Er bønn i kristen kontekst å forstå som kommando eller som kommunikasjon?
En drøfting av Derek Prince og Ole Hallebys syn på bønnens vesen og funksjon.

Audun Flaaten

Veileder

Professor Terje Hegertun

Masteroppgaven er gjennomført som ledd i utdanningen ved

Det teologiske Menighetsfakultet og er godkjent som del av denne utdanningen

AVH505: Masteravhandling (60 ECTS)

Erfaringsbasert master i religion, vår 2016

TAKK

Arbeidet med en masteravhandling er et maratonløp, men mennesker som heier på en underveis og deler ut vannflasker når man er sliten, gjør at underveissmertene lindres. Jeg har hatt flere slike gode hjelpere.

Takk til min kjære Rannveig, som med raus tålmodighet og dyptfølt interesse har inspirert meg fra dag en. Takk til Herman og Madeleine, som alltid er der. Takk til alle gutta for både faglige innspill og heiarop, i særdeleshet Erik. Takk til arbeidskolleger som har spurt hvordan det går, takk til medstudenter som har delt skjebnefellesskapet digitalt.

En varm og inderlig takk går ikke minst til min veileder, professor Terje Hegertun ved Menighetsfakultetet. Hans særs fyldige og konstruktive tilbakemeldinger har under hele arbeidsprosessen vært til uvurderlig hjelp, og avhandlingen ville aldri ha blitt hva den er uten hans bistand og faglige kyndighet. Jeg har lært *mye*.

A.F.

INNHALDSFORTEGNELSE

1	INNLEDNING	5
1.1	HVORFOR SKRIVE EN AVHANDLING OM BØNN?	5
1.2	PROBLEMSTILLING OG ANALYSEMATERIALE	5
1.3	AVHANDLINGENS OPPBYGNING OG STRUKTUR	6
1.4	NOEN METODISKE OG HERMENEUTISKE REFLEKSJONER	7
1.5	HVEM VAR OLE HALLESBY?	10
1.6	HVEM VAR DEREK PRINCE?	11
1.7	MERKNADER	12
2	ANALYSE AV DE TO FIGURANTENES SYN PÅ BØNNENS VESEN OG FUNKSJON	13
2.1	HVA ER BØNNENS VESEN?	13
2.1.1	BØNNENS VESEN: ULIKE FORMER FOR BØNN	15
2.1.2	BØNNENS VESEN: HVA ER BETINGELSENE FOR BØNNESVAR?	23
2.1.2.1	Betydningen av tro og tillit til Bibelens løfter	25
2.1.2.2	Guds vilje som betingelse for bøttesvar.	28
2.1.2.3	Bønn i Jesu navn som betingelse for bøttesvar	31
2.1.3	BØNNENS VESEN: KAMP OG MOTSTAND	33
2.1.4	BØNNENS VESEN: EN OPPSUMMERING AV FIGURANTENES FORSTÅELSE	39
2.2	HVA ER BØNNENS FUNKSJON? HVORFOR ØNSKER GUD AT VI SKAL BE?	40
2.2.1	BØNNENS FUNKSJON PÅ INDIVIDPLAN	40
2.2.2	BØNNENS FUNKSJON PÅ UNIVERSELT OG KOSMISK PLAN	43
2.2.3	BØNNENS FUNKSJON: EN OPPSUMMERING AV FIGURANTENES FORSTÅELSE	51
3	DISKUSJON: ER BØNN KOMMANDO ELLER KOMMUNIKASJON?	52
3.1	ER BØNNENS VESEN OG FUNKSJON Å FORSTÅ SOM KOMMANDO?	52
3.1.1	FORPLIKTER GUD SEG TIL Å SVARE DERSOM VISSE BETINGELSER BLIR OPPFYLT?	53
3.1.1.1	Betingelser for bøttesvar: et kritisk sideblikk	53
3.1.1.2	Betingelser for bøttesvar: Er tro nødvendig for at den bedende skal se realiteten av det han ber om?	54
3.1.1.3	Betingelser for bøttesvar: Må man be i Jesu navn for å få svar?	57
3.1.1.4	Kommandobønn: Finner vi den i Bibelen?	60
3.1.1.5	En ufravikelig betingelse for bøttesvar: Guds vilje	62
3.1.1.6	Forplikter Gud seg til å svare på bønn når betingelsene er oppfylt?	65
3.1.2	ER IMPLEMENTERINGEN AV GUDS VILJE AVHENGIG AV DE TROENDES BØNN?	66
3.1.2.1	Har de troendes bønn innflytelse på samfunnets styre og politiske avgjørelser?	67
3.1.2.2	Har Gud frivillig gjort seg avhengig av vår bønn for at Hans vilje kan realiseres på jorden?	68
3.1.3	BØNN SOM KOMMANDO: EN KORT OPPSUMMERING	73

3.2	ER BØNNENS VESEN OG FUNKSJON Å FORSTÅ SOM KOMMUNIKASJON?	74
3.2.1	INNLEDENDE BETRAKTNINGER OG DEFINISJONER	74
3.2.2	HVA FINNER JEG I BIBELEN OM DET KOMMUNIKATIVE OG RELASJONELLE ASPEKTET GUD/MENNESKE?	75
3.2.2.1	Skapelse, syndefall, gjenopprettelse	76
3.2.2.2	Et nært og stadig fellesskap med Faderen og Sønnen	77
3.2.2.3	Kan den kristne høre fra Gud?	78
3.2.3	HVA SIER HALLESBY OG PRINCE OM BØNNENS KOMMUNIKATIVE OG RELASJONELLE ASPEKT?	80
3.2.3.1	Bønnerelasjonens grunnvoll: ingen fordømmelse	80
3.2.3.2	Bønn som selvransakelse	80
3.2.3.3	Samtalebønn: den nære og intime kommunikasjon med Gud	81
3.2.3.4	Hallesby – en mystiker?	83
3.2.3.5	Er også Prince egentlig en mystiker?	87
3.2.3.6	Å lytte til Gud og høre hans stemme	87
3.2.4	ULIKE BEDERE – ULIKE ASPEKTER VED KOMMUNIKASJON?	90
3.2.4.1	Fire arketyper av bedere	90
3.2.4.2	Er Zaleskis perspektiv mer klargjørende?	98
3.2.5	BØNN SOM KOMMUNIKASJON: EN KORT OPPSUMMERING	99
4	OPPSUMMERING OG KONKLUSJON	100
4.1	Bønnens vesen	100
4.2	Bønnens funksjon	101
4.3	Bønn: kommando, kommunikasjon – eller relasjon?	102
4.4	Sterke og svake sider ved de to figurantenes bøker om bønn	103
5	LITTERATURLISTE	105

1 INNLEDNING

1.1 HVORFOR SKRIVE EN AVHANDLING OM BØNN?

Mange sider har blitt skrevet og mange forsøk blitt gjort på å forklare fenomenet bønn. Innen alle slags religioner finner vi denne riten som kanskje er like gammel som menneskeheten selv. Bønn synes å være både noe universelt og tidløst. Den har blitt sammenlignet med en beleiring, en storm, en brann, en blomsterbukett eller en piknik i paradiset.¹ Bønn kan ha mange former og formål: en katolsk nonne som ber sitt Ave Maria, en mediterende yogi, Ebenezer Scrooge som ber *kjære Gud, bare en sjanse til*, en oddsspiller som krysser fingrene før det siste løpet, en kristen som danser og jubler etter å ha mottatt Åndens kraft. Bønn kan visstnok hjelpe en til å kutte ut alkohol eller bli en bedre far. Bønn kan etter sigende helbrede sykdom eller redde et håpløst ekteskap. Bønn kan utrette mirakler, ikke minst inne i den personen som ber, slik Søren Kierkegaard sier det.²

Selv har jeg praktisert bønn i mange år, etter at jeg i en alder av 19 ble kristen. Å be er for meg uløselig knyttet til det å leve som menneske. Mye har jeg hørt om bønn gjennom årene, ikke lite har jeg lest. Det er altså bønn i kristen kontekst som opptar meg, selv om jeg også synes det er fascinerende å både se og høre hvordan ulike former for bønn praktiseres i andre religioner. Mye er likt, noe er ulikt sammenlignet med min erfaring.

1.2 PROBLEMSTILLING OG ANALYSEMATERIALE

Trolig i likhet med de fleste andre som ber, ønsker jeg å nå fram til en dypere forståelse av hva bønn egentlig er. På veien mot dette har jeg derfor formulert en problemstilling som vil bli undersøkt og diskutert i denne avhandlingen: Er bønn i kristen kontekst å forstå som kommando eller som kommunikasjon? Som redskaper til å drøfte dette har jeg også formulert to underordnede forskningsspørsmål, nemlig hva som er bønnens vesen og funksjon.

---

¹ Zaleski 2005, s.6

² Ibid, s.11

Som sammenlignende analysemateriale har jeg valgt to bøker som jeg i utgangspunktet vil tro fremviser både likheter og ulikheter i forfatternes tilnærming til bønn, nemlig Ole Hallesbys bestselger *Fra bønnens verden* (1927) og Derek Prince sin bok *Secrets of a Prayer Warrior* (2009). Min hypotese om bøkernes ulikhet bygger på det faktum at forfatterne rent teologisk tilhører ulike konfesjoner (henholdsvis lutheransk og pentekostal), og dertil at tittelen på Prince-boken signaliserer en posisjon i forhold til bønn som kanskje ikke er helt vanlig.

Min endelige problemstilling blir derfor:

Er bønn i kristen kontekst å forstå som kommando eller som kommunikasjon? En drøfting av Derek Prince og Ole Hallesbys syn på bønnens vesen og funksjon.

1.3 AVHANDLINGENS OPPBYGNING OG STRUKTUR

I oppgavens analysedel undersøker jeg først hvilket syn de to figurantene har på bønnens vesen og dernest hva som synes å være deres oppfatning av bønnens funksjon. I presentasjonen av bønnens vesen peker jeg på ulike kategorier av bønn forfatterne trekker fram, videre om de betingelser som figurantene mener er viktige for bønnesvar (tro, Jesu navn, Guds vilje), og endelig om det kampaspektet som begge også mener er del av bønnens vesen. Deretter blir figurantenes syn på bønnens funksjon undersøkt, sett både fra individplan og i et kosmisk-universelt perspektiv. Analysen er både tematisk og narrativ, i den forstand at jeg altså gjenforteller og strukturerer hovedpunktene i figurantenes bøker tematisk.

I avhandlingens diskusjonskapittel problematiserer jeg flere av de funn som gjøres i analysedelen, og drøfter disse i lys av oppgavens hovedspørsmål, nemlig om bønn er å forstå som kommando eller som kommunikasjon. Jeg tar et kritisk blikk på de betingelser for bønnesvar som figurantene fremsetter, og stiller også spørsmålet om Gud har gjort seg avhengig av de troendes bønner. Etter på denne måten å ha belyst bønnens kommandoaspekt, undersøker jeg så om bønn heller er å forstå som kommunikasjon. Dette blir sett i lys av bibelsekvenser jeg selv finner sentrale, av figurantenes implisitte forståelse, og av andre forfatters posisjoner og innspill.

Oppsummeringskapitlet til sist forsøker å besvare oppgavens hovedspørsmål, og gir også en kort vurdering av hvorvidt de to figurantenes undervisning om bønn kan sies å utfylle hverandre eller ikke.

1.4 NOEN METODISKE OG HERMENEUTISKE REFLEKSJONER

Rent metodisk er denne avhandlingen er sammenlignende tekstanalyse og min vitenskapelige tilnærming derfor *hermeneutisk*. Ordet hermeneutikk er avledet av det greske verbet *hermeneuein*, som betyr å tolke eller fortolke. I moderne terminologi er ordet særlig knyttet til det å finne meningen i litterære tekster og i kunstverk.³ I tråd med dette sier Hans Petter Ulleberg at hermeneutikken har som hovedhensikt å gjøre ting tilgjengelig for oss, en metode som skal gi oss økt innsikt gjennom tolkning og forståelse.⁴ Hermeneutikk er med andre ord en tolkningsprosess.

Sentralt i hermeneutikken er tanken om at enhver forståelse betinger en for-forståelse, altså en forståelse i forkant. Den tyske filosofen Gadamer hevder at vi i møtet med tekster alltid bærer med oss vår egen forståelseshorisont, bestående av tanker, følelser, holdninger og verdier som vi har samlet gjennom et liv. Alt dette påvirker hvordan vi oppfatter det andre mennesker sier eller skriver. Gadamer peker på at en slik forutforståelse er en *forutsetning* for at teksten skal åpne seg for fortolkeren,⁵ den gir oss «en meningsfull tilgang til det som skal forstås,»⁶ slik Hans Petter Ulleberg formulerer det.

Overført på meg selv: I denne avhandlingen er jeg en fortolker, både av bibelord, mine figuranter bøker og av sekundærlitteratur. Ved lesningen av disse tekstene består min egen for-forståelse blant annet i det faktum at jeg selv er kristen, at jeg i årevis har praktisert bønn og at jeg mange ganger har lest Bibelen i sin helhet. Dertil blir – bevisst eller ubevisst – alt det jeg leser om bønn, prosessert gjennom de opplevelsene jeg har hatt gjennom et liv og av mine følelser. Med andre ord: Alt hva jeg har lest, sett og opplevd gjennom et liv, er med på å gi meg en forståelseshorisont som jeg bringer med meg i møtet med tekstene.

Et mer utvidet og svært interessant perspektiv som den tyske filosofen Heidegger trekker inn, er at hermeneutikk ikke bare er en metode eller vitenskapelig fremgangsmåte, men noe som dypest sett berører vårt eget liv. Heidegger kopler således hermeneutikk til eksistensialistisk filosofi. Professor Arne Næss skriver om dette i boken *Vitenskapsfilosofi*:

---

³ Næss 1980, s.142-143

⁴ Ulleberg 2002

⁵ Ibid

⁶ Ibid

Heidegger lar således «fortolkning» være en grunnleggende del av menneskelivet selv. Det som skal fortolkes blir ikke så mye tekster eller uttrykk for mening som bestemte andre mennesker har søkt å meddele. Disse blir snarere sett på som forsøk på å finne bestemte «fortolkninger» av menneskelivet selv, dvs. forsøk på å gripe den mening gjenstander og tildragelser har for mennesker som er i ferd med å gjennomføre et liv. Slik sett får fortolkningen sin oppfyllelse ikke i noen vitenskapelig metodologi, og heller ikke i noen bestemt vitenskap, men i *et dypere og mer ekte engasjement i livet selv hos den som fortolker*.⁷ (min understreking)

Jeg tar med denne passusen nettopp fordi tolkningsarbeidet med figurantenes tekster har gitt meg et utvidet perspektiv på bønnens vesen/funksjon og derved også på livet selv, ettersom bønn for meg er en så sentral del av det å være menneske.

Et annet og viktig prinsipp innen hermeneutikk er samspillet mellom deler og helhet: I et verk eller en tekst *forstås delene ut fra helheten og helheten ut fra delene*. Det ene kaster lys over det andre og gir skritt for skritt en utvidet forståelse. Man snakker derfor om den hermeneutiske sirkel eller *den hermeneutiske spiral*: Det skjer hele tiden en utvikling i forståelsen vår av teksten hver gang vi leser den.⁸ Et eksempel fra teologien kan illustrere dette.

Rent historisk har tolkningen av bibeltekster vært en viktig pådriver for utviklingen av den hermeneutiske metode vi kjenner i dag. Arne Næss peker på at tolkningen av disse tekstene alltid har bydd på utfordringer, særlig fordi tekstene «skal inneholde et guddommelig budskap, der det er utenkelig at [teksten] ikke skulle være konsistent: for eksempel må det bringes fram en forståelse av Gud som ikke gjør det til en selvmotsigelse å skulle både frykte og elske Ham.»⁹

Å forstå samspillet mellom deler og helhet er altså viktig innenfor bibeltolkningen: Et vers må tolkes i sammenheng med hele teksten, både selve skriftet det er en del av, og også Bibelen som helhet. Der hvor det da synes vanskelig å forsone delen med helheten, vil fortolkningsforsøkene også måtte omfatte en ny og utvidet forståelse av helheten.¹⁰

---

⁷ Næss 1980, s.145

⁸ Ibid, s.146

⁹ Ibid, s.143

¹⁰ Ibid s.145

En annen viktig side ved dette er at mening alltid er kontekstuell, altså at en setning eller tekstfragment bare kan forstås i lys av den tekstmessige sammenhengen den figurerer i.¹¹ Eksempelvis har formuleringen *Gud er kjærlighet* vesentlig forskjellig mening innenfor og utenfor den kontekst som kristen tradisjon og litteratur utgjør.¹²

I samband med hermeneutikk og fortolkning, bør også noen ord sies om mitt eget og figurantenes bibelsyn. Det synes å være sammenfallende for alle tre, og beskrives gjerne som fundamentalistisk. I dette ligger en tro på at Bibelen er inspirert av Den Hellige Ånd og derfor er å forstå som Guds eget ord til menneskene.¹³ Et sentralt tolkningsprinsipp er at Bibelen er sin egen fortolker, at *Skriften forklarer Skriften*¹⁴. Vi har derfor, med Jan Ove Ulsteins ord, «å gjøre med ein posisjon som i utgangspunktet liknar Luthers. Bibelen grunngir seg sjølv.»¹⁵ I avhandlingen vil vi enkelte ganger se at Derek Prince flittig benytter det hermeneutiske tolkningsprinsippet om at noen bibelvers ofte kan forstås klarere når de ses i lys av andre skriftord.

En annen hermeneutisk metode som Prince tidvis benytter, er *den allegoriske tolkningen*. En allegori er, med Torrey Seland's ord, i essens en tekst «som handler om noe annet enn det den umiddelbare ordlyd angir.»¹⁶ Noen bibeltekster, som for eksempel Jesu lignelser, fremstår helt åpenbart som allegorier, mens andre *kan* gis en allegorisk tolkning, selv om tekstene ikke umiddelbart legger opp til det. Dette er ikke minst tilfelle med flere av profetetekstene i Det gamle testamentet.¹⁷ Det vi her sier, må ses i relasjon til den såkalte *quadrige*, den firfoldige tolkningsmåten av bibelordet som var dominerende i middelalderen.¹⁸ En bibeltekst kan utifra et slikt tolkningsprinsipp derfor ha flere betydninger. Eksempelvis tolker middelalderteologen Cassianus ordet Jerusalem som den jødiske byen i *bokstavelig forstand*, som den kristne kirken i *allegorisk forstand*, menneskets indre i *tropologisk forstand* og som det himmelske Jerusalem i *anagogisk forstand*.¹⁹ Bibelordet kan altså ha flere lag med mening. I analysedelen av min avhandling vil vi se at Derek Prince i sin utlegning av Jesaja 60 og Joel 2-3 bruker nettopp en allegorisk tolkningsmåte, når han hevder at disse profetiene taler om

---

¹¹ Næss 1980, s.145

¹² Ibid, s.145-146

¹³ Ulstein 1994, s.129-130

¹⁴ Ibid, s.100

¹⁵ Ibid, s.133

¹⁶ Seland 1994, s.29

¹⁷ Ibid, s.29-31

¹⁸ Ulstein 1994, s.80

¹⁹ Ibid, s.81-82, 94

vekkelse og om Guds Menighet i endetiden. Han forutsetter altså at bibelordet har flere lag med mening.

1.5 HVEM VAR OLE HALLESBY?

Dag Kullerud skriver i sin biografi om Ole Hallesby at han «er en del av vår felles nasjonale og kulturelle arv» og at «få har satt sitt preg på sin samtid som han.»²⁰ Hallesby (1879-1961) var gjennom mange tiår en markant og svært fremtredende person både i norsk kristenliv og i samfunnsdebatten.

Det er ingen overdrivelse å kalle ham en mangeårig uoffisiell lederskikkelse for den norske kristenheten, iallfall for den konservative og lavkirkelige delen av kristen-Norge. I tillegg til å være professor i systematisk teologi ved Menighetsfakultetet gjennom fire desennier (1909-52) og formann i Indremisjonen fra 1923 til 1956²¹, var han også en etterspurt og skattet forkynner, som dro land og strand rundt for å tale i kristne forsamlingslokaler.²² Hallesby «betonte vekkelse, omvendelse og pietistisk fromhet»²³, ettersom den eneste redningen for det han mente var et samfunn i moralsk forfall, var «å verne om fedrenes tro og å spre evangeliet gjennom vekkelse.»²⁴ Overalt samlet han fulle hus, og folk reiste etter sigende lange veier for å høre Hallesby. Ofte var ikke møtelokalet stort nok til å huse alle som ville inn.²⁵

Hallesby var med sin uredde fremtoning og skarpe penn en kontroversiell person i samfunnsdebatten, og alle hadde en mening om ham. Hans bok om kristen etikk var ifølge Kullerud «en av de bøkene som sterkest bidro til de voldsomme kultur- og moralfeidene på 1930-tallet»,²⁶ da kampen i mediene stod mellom såkalt kulturradikale og verdikonservative grupperinger. Kulturradikalerne erklærte Hallesby som sin hovedfiende.²⁷

Mye ståhei ble det også i kjølvannet av hans famøse helvetestale i 1953, som ble starten på en langvarig og opphetet avisdebatt. Typisk i så måte var konflikten mellom liberale og konservative teologer, en kamp Hallesby stilte seg i bresjen for gjennom mange tiår. Kampen

---

²⁰ Kullerud 1987, s.7

²¹ Moe 2005

²² Kullerud 1987, s.80-251

²³ Bloch-Hoell 2014

²⁴ Kullerud 1987, s.199

²⁵ Ibid, s.219

²⁶ Ibid, s.260

²⁷ Ibid, s.252

mot den liberale teologien var en av hans fanesaker, etter at han opplevde en personlig vekkelse og forlot den liberalteologien han selv hadde forfektet i sine første studieår.²⁸

Hallesby skrev en lang rekke oppbyggelsesbøker, og er oversatt til 29 språk. *Fra bønnens verden* ble utgitt første gang i 1927, og kommer fortsatt i nye opplag. Den kan trygt kalles en klassiker innen kristen oppbyggelseslitteratur.²⁹

1.6 HVEM VAR DEREK PRINCE?

Derek Prince (1915-2003) regnes som en av de mest betydningsfulle bibellærere i nyere tid. Gjennom mange år reiste han verden rundt og underviste i Guds ord, ba for syke, og delte det mange mener var profetisk innsyn i geopolitiske hendelser i lys av Bibelen. I sin tjeneste besøkte han visstnok over 100 forskjellige land, og skrev mer enn 45 bøker, som er oversatt til over femti språk. *Derek Prince Ministries* utgir fortsatt hans undervisning i store opplag, og stiftelsen har kontorer i mange land på alle fem kontinenter. Prince hadde en konfesjonsløs og ikke-sekterisk tilnærming til sin undervisning,³⁰ men rent teologisk er han etter min vurdering så avgjort å plassere i den pentekostale tradisjonen.

Derek Prince studerte klassisk gresk og latin ved prestisjetunge skoler og universitet i England, og hadde ved King's College i Cambridge et professorat i filosofi. Mens han tjenestegjorde i den britiske hæren under 2.verdenskrig, bestemte han seg for studere Bibelen som filosofisk verk. Resultatet var at han ble omvendt til Gud gjennom det han selv kalte et kraftfullt og personlig møte med Jesus Kristus. Etterpå dette la han om hele livskursen og viet seg til å studere og undervise Bibelen som Guds ord.³¹

---

²⁸ Kullerud 1987, s.51-71

²⁹ Moe 2005

³⁰ Derek Prince Ministries

³¹ Ibid

1.7 MERKNADER

Hvis ikke annet er angitt, hentes alle norske bibelsitater fra 2011-oversettelsen. Noen ganger benytter jeg i stedet 1930- eller 1978-oversettelsen, enten fordi den valgte norske versjonen ligger nærmere de engelske bibelreferansene Derek Prince anvender, eller fordi den foretrukne oversettelsen tydeligere får fram et poeng jeg vil understreke.

Enkelte ganger bruker jeg GT og NT som forkortelser for henholdsvis Det gamle testamentet og Det nye testamentet.

2 ANALYSE AV DE TO FIGURANTENES SYN PÅ BØNNENS VESEN OG FUNKSJON

2.1 HVA ER BØNNENS VESEN?

Hallesby bruker selv flere steder formuleringen *bønnens vesen* og definerer dette blant annet som «det å lukke opp for Jesus, så han kan komme inn i vår nød med sin allmakt» og «... bruke sine krefter.»³² Bønnen er derfor ifølge Hallesby «... sjelens åndedrett, det organ som slipper Kristus inn i vår visne og tørre sjel.»³³ I samsvar med dette sier han et annet sted at bønningen «er av Gud tenkt som det fortrolige og festlige samvær mellom Gud og mennesket.»³⁴ Denne nære og intime relasjonen mellom Gud og menneske er i det hele tatt et gjennomgangsmotiv hos Hallesby: «Ettersom vi lærer Jesus bedre og bedre å kjenne, vil vår bønn bli en stille, fortrolig og lykkelig samtale med ham, vår beste venn, om de ting som ligger oss på hjertet.»³⁵

Videre hevder Hallesby at «bønn er noe som går dypere enn alle våre ord» og at den i sin essens er en tilstand i vårt hjerte, en sinnstilstand.³⁶ Det som særlig kjennetegner denne hjertetilstanden, er *hjelpeløshet*. Han hevder nemlig at «det er bare den hjelpeløse som kan be.»³⁷ Det vites ikke hvilke premisser eller skriftsteder Hallesby legger til grunn for denne påstanden. Bønn består «i den enkle ting å fortelle Gud dagen lang hvor det er vi kjenner oss hjelpeløse.»³⁸ Denne hjelpeløsheten er da «en eneste sammenhengende bønn til [Guds] farshjerte.»³⁹ Hallesby henter deretter fram bildet av en mor og hennes hjelpeløse spedbarn som ikke kan annet enn å skrike. Denne totale avhengigheten og hjelpeløsheten er det avgjørende, «ikke bare i bønnelivet, men i hele vårt forhold til Gud.»⁴⁰

Så langt Ole Hallesbys definisjon av bønnens vesen. Derek Prince på sin side har en ganske annen innfallsvinkel til emnet. Allerede i bokens anslag sporer vi en markant forskjell mellom de to forfatterens tilnærming til bønn. Boken begynner nemlig med kapitelet «A Kingdom of

---

³² Hallesby 1976, s.11

³³ Ibid, s.10

³⁴ Ibid, s.10

³⁵ Ibid, s.44

³⁶ Ibid, s.13

³⁷ Ibid, s.14

³⁸ Ibid, s.22

³⁹ Ibid, s.15

⁴⁰ Ibid, s.23

Priests»: De troende er, ifølge Åpenbaringsboken 1:6, konger og prester. En konge regjerer, en prest bærer fram offer.⁴¹ Prince hevder at de åndelige ofrene som 1.Petersbrev 2:5 snakker om - og som de troende skal bære fram - er bønner og begjæringer. Det er derfor når vi lærer å be at vi er kvalifisert til å regjere: «As people of a kingdom it is our responsibility to rule the world for God. Only when we learn to minister as priests can we do this.»⁴² I følge Prince er bønn det høyeste kallet som fins: Det er da vi berører selve Guds trone, og vårt liv vil ha betydning innfor Gud, både her i tiden og i evigheten.⁴³ Vi ser altså en ganske annen tilnærming til bønnens vesen, i retning av noe mer kosmisk-universelt og som et instrument til å fullføre Guds overordnede plan for menneskeheten.

Det blir derfor viktig å lære å be det som Prince kaller *effektivt*, og dette er noe som enhver disippel av Jesus bør bestrebe seg på.⁴⁴ Nettopp ordet *effektivt* synes også å understreke Derek Prince sin vektlegging av bønnens instrumentelle verdi. I samsvar med dette hevder han at store skjellsettende hendelser som for eksempel Jernteppets fall i Europa ikke primært var et resultat av politiske bestrebelsler, men av at Guds folk - kongeriket av prester - i lang tid hadde bedt.⁴⁵ Som Guds folk kan vi faktisk endre historiens gang:

The most influential people on earth today are those who know how to get their prayers answered. This is because they can release the omnipotence of God into situations, which goes far beyond anything that the wisest or most powerful human being can do.⁴⁶

Er det dermed riktig å si at dette er Prince sitt syn på selve bønnens *vesen*? Det virker ikke rimelig, og jeg tror heller ikke det. Det jeg så langt har påpekt, er vel mer å betrakte som selve *innfallsporten* til hans undervisning om bønn: Han etablerer i begynnelsen av sin bok en forståelse hos leseren av at Guds folk er ment å være et bønnens folk og som derfor har *makt*. Uansett er det interessant å se hvor totalt forskjellig Hallesby og Prince innleder undervisningen om bønn i sine respektive bøker.

---

⁴¹ Prince 2009, s.19

⁴² Ibid, s.22

⁴³ Ibid, s.22

⁴⁴ Ibid, s.25

⁴⁵ Ibid, s.105-106

⁴⁶ Ibid, s.105

Er det da ikke mulig å finne ut noe om hvordan Prince ser på selve bønnens vesen? Jo, kanskje ved å se på hans drøfting av *ulike typer bønn*. Også Hallesby opererer med forskjellige kategorier, og vi vil derfor også her forsøke å se de to forkynnerne i sammenheng.

2.1.1 BØNNENS VESEN: ULIKE FORMER FOR BØNN

Hallesby opererer med fem former for bønn: *bedebønnen, takkebønnen, lovprisningen, samtalen*, og til sist *den ordløse bøn*.⁴⁷ Prince kategoriserer bønn i *lovprisning/takksigelse, tilbedelse, anmodning* (eng. «petition»), *forbønn, kommando, overgivelse, innvielse, pågåenhet, velsignelse* - og faktisk også *forbannelse*.⁴⁸

Både Hallesby og Prince snakker altså om *takksigelse, lovprisning og tilbedelse*, men de to kople begrepene sammen på ulik måte. Prince skiller klart mellom takksigelse/lovprisning og tilbedelse, mens Hallesby synes å betrakte lovprisning og tilbedelse som en om samme ting, samtidig som takksigelse skilles ut som en ting for seg. La oss se nærmere på dette.

Begge forfatterne er enige om at takksigelse er spesifikk: Vi takker for noe konkret Gud har gjort for oss. Med Hallesbys ord: «Har vi fått noe av Gud, er det en selvsagt ting at vi bør takke ham for det.»⁴⁹ Han fortsetter med å si at takksigelse er i harmoni med selve livets mål og mening. Lovprisning defineres av både Prince og Hallesby som det å prise Gud for hans storhet, å gi «Gud æren for det han er i seg selv.»⁵⁰ Prince trekker inn et tilleggsaspekt her, nemlig at takksigelse og lovprisning gir oss direkte adgang til Gud. Han refererer i denne konteksten til Salme 100:4, der det heter at man skal komme gjennom portene hans med takkesang, inn i forgårdene med lovsang. Prince mener derfor at den bedende alltid skal begynne å takke *før* han kommer med bønnebegjærene sine.⁵¹

Typisk setter Prince dette med lovprisning inn i en kontekst av åndskamp: Han nevner den nordirske byen Bangor, der munkene over en periode på over hundre år bar fram lovprisning for Gud *dag og natt*. Han hevder at denne byen er annerledes enn alle andre byer og at man merker det på selve atmosfæren. Bangor har derfor hatt mange vekkelser. I sterk kontrast til

---

⁴⁷ Hallesby 1976, s.128-142

⁴⁸ Prince 2009, s.67-104

⁴⁹ Hallesby 1976, s.130

⁵⁰ Ibid, s.134

⁵¹ Prince 2009, s.72

dette trekker han deretter fram nabobyen Hollywood, et sted der man aldri - inntil nylig - hadde opplevd noen vekkelse. Prince og hans kone oppdaget at stedet før hadde vært åsted for druide-tilbedelse og at dette angivelig skulle ha vært årsaken til at Guds Ånd aldri hvilte over byen. Prince og hans kone tok da åndelig autoritet over stedet, brøt det han kaller forbannelsen, og opplevde visstnok deretter at det kom et gjennombrudd for evangeliet.⁵²

Så langt aspektet lovprisning/takksigelse hos Derek Prince. Den andre kategorien av bønn som han peker på, er *tilbedelse*. Det sier mye om Prince sin vektlegging av tilbedelse at han faktisk har viet en egen bok (*Entering the Presence of God*, 2007) til utforskning av dette ene aspektet ved bønn. Han hevder at «worship is poorly understood in contemporary Christendom,»⁵³ kanskje med adresse til Hallesbys mye oversatte bok og som altså ikke skiller mellom lovprisning og tilbedelse.⁵⁴ I følge Prince er tilbedelse *ikke* det å synge salmer eller lovsangskor, og heller ikke en proklamasjon av Guds egenskaper, slik lovprisning og takksigelse er. Tilbedelse har derimot å gjøre med den troendes innstilling, og beundrer selve Guds *hellighet*. Nå er det selvsagt en nær forbindelse mellom takksigelse, lovprisning og tilbedelse, men for å skjelne de tre peker Prince på at takksigelse relaterer til Guds *godhet*, lovprisning til Guds *storhet* og tilbedelse til Guds *hellighet*.⁵⁵ Han skriver:

When you come in contact with, become aware of, or have a revelation of the holiness of God, there is only one appropriate response: worship. Without such a revelation, we cannot really have worship. We can have a song service, but we do not enter into worship until we have a revelation... of the holiness of God.⁵⁶

Hvorfor er det så nødvendig med åpenbaring? Jo, fordi dette med hellighet angivelig er den egenskapen ved Gud som mennesket har vanskeligst for å forstå. Ja, vi kan snakke om Guds storhet fordi vi vet om mennesker som er store. Vi kan snakke om Guds visdom fordi vi kjenner mennesker som er vise. Men hellighet finnes det ifølge Prince ingen jordiske eksempler på, ettersom bare Gud selv er hellig. Og fordi det er så vanskelig for oss å forstå Guds hellighet, kan det være utfordrende å fullt ut forstå hva tilbedelse er og å virkelig komme inn i det.⁵⁷ Vi trenger derfor en åpenbaring om Guds hellighet.

---

⁵² Prince 2009, s.71-72

⁵³ Ibid, s.72

⁵⁴ Hallesby 1976, s.134

⁵⁵ Prince 2007, s.16

⁵⁶ Ibid, s.21-22

⁵⁷ Ibid, s.16-17

Det man vel oftest forbinder med bønn, er kanskje det Hallesby kaller *bedebønn* og som tar sikte på å *få noe* av Gud. Vi uttaler vårt ønske til Gud. Dette skal vi gjøre "fritt og utvunget", akkurat som barn som kommer til sin far med ønskene sine.⁵⁸ Det tilsvarende engelske ordet som Prince (og de fleste engelskspråklige bibler) bruker, er *petition*. Det greske ordet på grunnteksten (*aitema*) betyr ifølge Studiebibelen *anmodning*, *krav* eller rett og slett *bønn*. Det avledete verbet (*aiteō*) opptrer mange ganger i Det nye testamentet og har i seg det å *forlange*, *kreve*, *be (om)* eller *begjære*.⁵⁹ Liksom Hallesby bruker Prince ordet i samband med at vi ber om konkrete ting, knyttet til enten fysiske, materielle eller også åndelige behov. Han har mye å si om det å *motta* bønnesvar fra Gud og betingelser knyttet til dette, noe jeg vil komme nærmere tilbake til i min utgreiing nedenfor om betingelser for bønnesvar. Enn så lenge slår vi fast at denne typen bønn, ifølge Prince, dreier seg om å holde fast på at bønnesvaret faktisk *er* mottatt, i motsetning til en annen kategori av bønn, nemlig «the prayer of persistence, which keeps on knocking at the door.»⁶⁰ Også denne formen for bønn kommer vi nærmere tilbake til.

Den neste i rekken av bønnekategorier er forbønnen. Prince kaller dette en *kunst* som krever mye øvelse, ferdighet og modenhet.⁶¹ Det er interessant å registrere at også Hallesby i sin bok bruker uttrykket kunst, men da om bønn generelt: «Bønnen er et fint og ømtålig *instrument*. Å bruke dette instrumentet riktig er en stor *kunst*, en *hellig kunst*.»⁶² De to har svært forskjellige oppfatninger av hva forbønn er, selv om de kanskje i sin praksis er mer enige enn hva definisjonene skulle tilsi. Hallesby mener at «forbønn er å fortelle Jesus det vi ser at andre mangler»⁶³ mens Prince definerer det som å *stille seg mellom* Gud og dem man ber for. Hans kroneksempel er beretningen i 1.Mosebok om Abraham og den varslede dom over byen Sodoma: Abraham kjøpslår på sett og vis med Gud om hvor mange rettferdige innbyggere som kreves for at byen kan reddes.⁶⁴ Videre ber Abraham Gud være nådig mot innbyggernes synder, og han går faktisk så langt som til å be Gud om at dommen i motsatt fall kan få ramme Abraham selv.⁶⁵ Gjennom sin forbønn stiller han seg altså som en slags beskytter og mellommann. Den samme tanken finner Prince i Salme 106:19-23, der det heter at "Moses ... la seg imellom [Gud og det opprørske israelsfolket] og stagget [Guds] ødeleggende harme".

---

⁵⁸ Hallesby 1976, s.129

⁵⁹ Gilbrant 1982, s.53-55

⁶⁰ Prince 2009, s.79

⁶¹ Ibid, s.79

⁶² Hallesby 1976, s.37

⁶³ Ibid, s.42

⁶⁴ Prince 2009, s.79-82

⁶⁵ Ibid, s.82-83

Enda et eksempel hentes fra beretningen om Job og sønnene hans: Den rettferdige Job står tidlig opp og bærer fram brennoffer for hver enkelt av sønnene etter at de har vært på fest, siden han frykter at de kanskje har syndet og spottet Gud. I forlengelsen av dette har Prince for øvrig en oppsiktsvekkende uttalelse, nemlig at vi gjennom forbønn til en viss grad kan ta på oss ansvaret for andre menneskers synder.⁶⁶ Han forklarer: «If you are praying for your family... be encouraged. Get up early in the morning and offer the appropriate sacrifice. Trust God with the results.»⁶⁷ Til slutt setter Prince også opp noen kriterier for selve det å være kvalifisert som forbeder, nemlig at man har en overbevisning om Guds rettferdighet og hellighet, at man er opptatt av hans ære og herlighet, at man har en nær og intim relasjon med Gud, og at man har en form for hellig frimodighet og djervhet innfor Hans trone.⁶⁸

I vår undersøkelse av Prince og Hallesbys syn på hva bønn egentlig er, kommer vi nå til en form for bønn der de to for alvor skiller lag. Derek Prince snakker nemlig om *kommando* som en egen kategori innen bønn. Dette definerer han som en type bønn kjennetegnet av aggresjon og autoritet.⁶⁹ Prince refererer til en hendelse i Det gamle testamente hvor Josva kommanderer solen til å stå stille, og ikke minst beretningene i Matteus 18 og Markus 11 om Jesus som forbanner fikentreet. Ifølge Prince kan uttrykket «ha tro til Gud» (Markus 11:34) utifra grunnteksten like gjerne oversettes med å «ha Guds tro», altså den type tro som Gud selv har. Kommandobønn representerer derfor Guds form for tro, og den uttrykkes gjennom *befalinger*. Det er som om Gud selv skulle ha sagt ordene – vi taler til en ting eller situasjon på vegne av Gud.⁷⁰ Prince understreker imidlertid at betingelsen for kommandobønn er at vi først har vært i kontakt med Herren og mottatt salvelse til en slik form for bønn.⁷¹ Han mener at denne type bønn særlig kommer til anvendelse når demoner skal kastes ut av et menneske.

Hva ville så Hallesby ha sagt i møte med en slik forkynnelse? Kanskje dette, at å bruke bønnen til å kommandere Gud, «til det er aldri bønnen tenkt av Gud. Han lar seg ikke kommandere. Verken bønnen eller hans løfter er gitt for at vi med dem skal slå i bordet for Gud og tvinge ham til å gjøre oss til viljes.»⁷² Nå ville nok definitivt også Prince ha sagt seg enig i at bønn ikke kan kommandere Gud – han betoner tvert om meget sterkt i sin undervisning at nettopp Guds vilje må ligge til grunn for våre bønner, slik vi skal se senere i

---

⁶⁶ Prince 2009, s.84

⁶⁷ Ibid, s.85

⁶⁸ Ibid, s.86-87

⁶⁹ Ibid, s.89

⁷⁰ Ibid, s.91

⁷¹ Ibid, s.89

⁷² Hallesby 1976, s. 44-45

analysen. Uansett, vi finner her en klar skilnad mellom de to forkynnerne: Offensive og konfronterende perspektiver som kommandobønn finnes ikke i boken *Fra bønnens verden*.

Nærmest som en kort parentes nevner jeg at Prince bruker ordene *overgivelse* og *innvielse* som benevelser på to andre former for bønn. Han mener - med henvisning til Salme 37:5 - at av og til er det beste vi kan gjøre, å overgi situasjonen til Herren og ta hendene vekk fra rattet:

When your way becomes too heavy for you and you can no longer handle it, just roll it off onto the Lord and He will take care of it. Commitment is an act. And once you commit, you should not go back and see if it is working. You trust ... If you commit something to the Lord, leave it."⁷³

Det Prince kaller innvielsesbønn, ligner på det ovenstående, men i dette tilfellet er det oss selv vi ofrer: Vi setter oss selv til side for det arbeid eller kall som Gud har gitt oss.⁷⁴

Langt viktigere for vår analyse er den formen for bønn som Prince kaller *persistence*. I Lukas 11 mener han nemlig å se en annen form for bønn enn den før omtalte petisjonsbønnen, der man etter hans oppfatning jo skal hvile i tro og tillit til at man allerede *har* fått bønnesvar. Som en kontrast til dette finner vi i Lukas 11: 5-8 denne talen av Jesus:

Så sa [Jesus] til dem: «Sett at en av dere går til en venn midt på natten og ber ham: 'Kjære, lån meg tre brød! En venn som er på reise, er kommet til meg, og jeg har ikke noe å by ham.' Tror dere da han vil svare der innefra: 'Ikke forstyrr meg! Døren er alt stengt, og både barna og jeg er i seng. Jeg kan ikke stå opp og gi deg noe.' Nei, jeg sier dere: Om han ikke står opp og gir ham det for vennskaps skyld, vil han i alle fall gjøre det fordi han er så pågående, og gi ham alt han trenger. Jeg sier dere: Be, så skal dere få. Let, så skal dere finne. Bank på, så skal det lukkes opp for dere. For den som ber, han får. Den som leter, han finner. Og den som banker på, skal det lukkes opp for.»

Prince understreker at den greske grunnteksten her har i seg et element som ikke kommer frem verken i de norske eller engelske bibeloversettelsene: Det står ikke bare "ber", men "*fortsetter* å be", ikke bare "leter", men "*fortsetter* å lete", ikke bare "søker", men "*fortsetter* å søke." Det er altså en form for bønn der pågåenhet og utholdenhet (*persistence*) er sentrale elementer, helt til døren blir åpnet.⁷⁵

---

⁷³ Prince 2009, s.94

⁷⁴ Ibid, s.94-95

⁷⁵ Ibid, s.96

Som et eksempel på denne type bønn nevner han Apostlenes Gjerninger 9, der kong Herodes forfølger noen av de kristne og blant annet lar apostelen Jakob drepe. Deretter står det fortalt at Herodes fikk Peter kastet i fengsel: «Så holdt [soldatene] vakt over Peter i fengslet; men det ble gjort inderlig bønn til Gud for ham av menigheten» (1930-overs.). Prince understreker her ordet *men*, som representerer et vendepunkt og som forandrer begivenhetenes gang: “The united corporate prayer of the Church opened the way for the intervention of an angel who came from God and delivered Peter out of the prison.”⁷⁶ Prince mener dette er et eksempel på utholdende og pågående bønn. Engelen griper inn to ganger i denne historien, begge ganger (ifølge Prince) som et resultat av de kristnes pågående bønn. Først blir altså Peter satt fri fra fengselet, noen dager etter slår en Herrens engel Herodes, slik at han dør. Prince konkluderer: “Herod sat on the throne, but the Church ruled by, in this case, persistent prayer.”⁷⁷ Det er altså Guds menighet som har makten og som regjerer.

Vi legger merke til ordvalget som Prince ofte bruker i samband med bønn: å be *effektivt*, være *kvalifisert* som forbeder, *bære fram offer* (som prester), *herske* (som konger). Rent semantisk hører disse ordene hjemme i et helt annet landskap enn de betegnelsene Hallesby bruker om bønnens vesen. I forlengelsen av dette er det også interessant at Hallesby nevner to former for bønn som Prince ikke engang tangerer, nemlig *samtalen* og *den ordløse bønnen*. Om samtalebønn sier han: «Er bønnen ... det naturlige meddelelsesmiddel mellom sjelen og Gud, da er dermed gitt at den også omfatter samtalen.»⁷⁸ Han trekker i denne forbindelse en parallell til relasjonen mellom to mennesker: «Jo mer samtalen mellom de to omfatter, jo rikere liv lever de sammen.»⁷⁹ Alle ting kan vi snakke med Gud om, både om sorger og gleder. Akkurat slik som barn forteller sin far om ting de har opplevd i løpet av en dag og på den måten gleder farshjertet, fryder Gud seg over at en troende utøser hjertet sitt:

Tal derfor med Gud om det du opplever om dagen ... tal du med ham om de små ting i ditt daglige liv. Fortell Gud når du er glad ... Fortell Gud når du er bedrøvet, når du er bekymret, når du er rådvill, når du er redd. Han venter på dette, for *han er glad i deg*.⁸⁰

Som så ofte ellers hos Hallesby ser vi her en sterk aksentuering av den nære og personlige relasjonen mellom Gud og den som ber. Prince nevner aldri dette aspektet, selv om det ikke er

---

⁷⁶ Prince 2009, s.97

⁷⁷ Ibid, s.98

⁷⁸ Hallesby 1976, s.136

⁷⁹ Ibid, s.136

⁸⁰ Ibid, s.137

urimelig å anta at han i bunn og grunn ser det på samme måte som Hallesby. Vi så jo at han i sin omtale av forbønn trakk frem nettopp den intime gudsrelasjonen som en betingelse.⁸¹

Endelig tar Hallesby også for seg det han kaller *den ordløse bønn*. Han forteller:

Min lille gutt kom en dag og stakk hodet inn av døren til mitt arbeidsværelse. Nå visste han at han ikke skulle forstyrre meg i arbeidstiden. Derfor hadde han litt vond samvittighet. Men nå så han på meg med sine gode, runde barneøyne, og så sa han: «Du far, jeg skal sitte ganske stille, hvis jeg bare får lov å være her inne hos deg!» At han fikk lov når han tok mitt farshjerte fra den kant, det forstår jo enhver far.⁸²

Denne opplevelsen blir for Hallesby en øyeåpner: Nettopp slik gleder Gud seg over at vi av og til bare sitter stille sammen med ham og legger oss selv i hans armer. Hallesby peker på at nettopp «de mennesker vi kjenner riktig godt, dem kan vi også tie sammen med.»⁸³ Han mener også å finne et bibelord for denne opplevelsen: Paulus snakker i Romerne 8:26 om at vi ikke alltid vet hva vi skal be om og at Den Hellige Ånd nettopp da går «... i forbønn for oss med sukk uten ord.»⁸⁴ Også Prince trekker fram dette verset, men da i en annen kontekst og med en helt annen tolkning:

We do not always know what to pray for, and even if we do, many times we still do not know how to pray for it ... What is Gods' solution? The Spirit of God comes to your help ... He takes over and makes intercession through you, praying according to the will of God.⁸⁵

Prince tolker dette som at Paulus her snakker om tungetale, altså det fenomenet at «the Holy Spirit gives the believer a language to speak that the believer does not know.»⁸⁶ Når den troende da hengir seg på denne måten, vil Den Hellige Ånd selv be gjennom ham og «gå i forbønn for [ham] med usigelige sukk», slik det heter i den norske 1930-versjonen. Ifølge Prince er det derfor ikke ordløs bønn som dette verset snakker om, men det faktum at Ånden "... takes over our vocal organs and our inner nature, and He holds a prayer meeting inside us!"⁸⁷

---

⁸¹ Prince 2009, s.87

⁸² Hallesby 1976, s.140

⁸³ Ibid, s.140-141

⁸⁴ Ibid, s.139

⁸⁵ Prince 2009, s.47

⁸⁶ Ibid, s.48

⁸⁷ Ibid, s.48

Vi har nå undersøkt hvilke ulike former for bønn de to forfatterne mener å finne i Bibelen – dette som ett av flere ledd i forsøket på å finne ut hva de to tenker om bønnens *vesen* og hva bønn dypst sett *er*. Vi har sett at de kategoriene de opererer med, i noen tilfeller er overensstemmende, andre ganger delvis sammenfallende, og atter andre ganger finner vi kategorier som den ene forfatteren opererer med og ikke den andre. I samband med dette tar vi helt til slutt kort for oss to former for bønn som Prince er alene om, nemlig *velsignelse* og *forbannelse*. Med referanse til de velkjente versene i 4.Mosebok 6:23-26 («Herren velsigne deg og bevare deg») gir han seks eksempler på konkrete velsignelser man kan be om for mennesker.⁸⁸ Mer pekuniært er kanskje hans omtale av forbannelse som en slags form for bønn. Prince understreker imidlertid sterkt at «...this is not a license to bring destruction wherever you choose.»⁸⁹ Selv opplevde han en nesten sjokkerende hendelse i Chicago på slutten av 1960-tallet. På motsatt side av en kirke han talte i, lå det en spritbutikk som var arena ikke bare for drukkenskap, men også prostitusjon og narkotika. Under et av møtene kjente Prince seg ledet til å forbanne spritbutikken i Jesu navn. Han tenkte etterpå ikke noe mer over det. Noen måneder etter stod spritbutikken i full fyr, mens kirken – takket være vinden – på mirakuløst vis ikke fikk noen som helst skade. Brannsjefen i Chicago sa til en av lederne i menigheten: «You must have a special relationship with the Man upstairs.»⁹⁰ Prince skriver:

Well, I knew why that liquor store burned down: I had cursed it. And I tell you it did not make me feel proud. It scared me. I knew that I had better think about what I said from then on. But I think that if the Spirit of God prompts you to use this kind of prayer, it can further the purposes of God.⁹¹

---

⁸⁸ Prince 2009, s.99-100

⁸⁹ Ibid, s.100

⁹⁰ Ibid, s.101

⁹¹ Ibid, s.102

2.1.2 BØNNENS VESEN: HVA ER BETINGELSENE FOR BØNNESVAR?

Svarer Gud alltid på bønn? Får vi alltid det vi ber om? Er det i så fall noen særskilte betingelser som må være til stede for at så skal skje? Vi vil nå videre i vår utforsking av spørsmålet om hva bønn egentlig *er*, ta for oss de to forfatterens syn på mulige betingelser knyttet til bønnesvar.

Prince går (også her) offensivt til verks: «I get what I pray for. That is just what I am going to teach you - how to pray and get what you pray for.»⁹² Og videre: «God wants us to pray and get what we pray for.»⁹³ Han siterer fra Jakobs brev 1:5 og peker på at «... Gud gir til alle, villig og uten bebreidelser.» Fra Matteus henter Prince løftene om at «den som ber, han får, og den som leter, han finner, og den som banker på, blir det lukket opp for» (Matt. 7:8). Deretter pekes det på at Jesus tre ganger i sin avskjedstale til disiplene forsikrer oss om at Gud vil svare på våre bønner:

Det dere ber om i mitt navn vil jeg gjøre, så Faderen skal bli forherliget gjennom Sønnen. Dersom dere ber meg om noe i mitt navn, vil jeg gjøre det (Joh. 14:13-14).

Hvis dere blir i meg og mine ord blir i dere, da be om hva dere vil, og dere skal få det (Joh. 15:7).

Hittil har dere ikke bedt om noe i mitt navn. Be, og dere skal få, så deres glede kan være fullkommen (Joh.16:24).

Med bakgrunn i dette slå Prince fast lengre ute i boken:

There are only two alternatives about prayer. Either God answers prayer or he does not. If He does not answer prayer it is foolish to pray, and if He does answer prayer it is foolish not to pray. I believe He answers prayers. That is my firm conviction.⁹⁴

Allerede i neste setning tar han imidlertid et viktig forbehold, nemlig at *Gud selv* må gi oss den bønne som vi ber. Med andre ord, vi må be etter Guds vilje og i samsvar med Bibelen, Guds eget ord. Prince setter opp hele åtte betingelser for bønnesvar, men halvparten av dem

---

⁹² Prince 2009, s.13

⁹³ Ibid, s.23

⁹⁴ Ibid, s.119

synes – iallfall for denne leseren – å plassere seg under overskriften *Guds vilje*. Dette aspektet vil derfor bli grundig utdypet om litt, i likhet med to av hans andre betingelser: å be i *tro* og å be i *Jesu navn*. I det hele tatt synes det fruktbart, med henblikk på å se våre to forfattere i sammenheng, å studere nettopp disse tre hovedelementene:

1. Betydningen av tro og tillit til Bibelens løfter
2. Betydningen av å fokusere på Guds vilje
3. Betydningen av bønn i Jesu navn

Før vi ser nærmere på disse tre hovedpunktene for bønnesvar, vil jeg imidlertid kort peke på en annen grunnleggende betingelse som bare Prince nevner og ikke Hallesby, nemlig betydningen av *tilgivelse*. Vi må *både* ha visshet om at våre synder er tilgitt, *og* vi må selv tilgi mennesker som har gjort oss urett. Det første handler om å være fri for opplevelsen av fordømmelse. Han siterer Salme 66:18: «Hadde jeg urett for øie i mitt hjerte, så vilde Herren ikke høre» (1930-overs.). Han tolker frasen «urett for øie i mitt hjerte» som at

... I am conscious of something that condemns me. Every time I try to approach God with faith, Satan reminds me of this flaw that is not right, that has not been dealt with. It might be a sin that has not been confessed ... If I am conscious of this flaw in my heart, I will not receive that which I pray for.⁹⁵

Vi må derfor sørge for å bekjenne alle synder og ta imot tilgivelse – ellers vil altså ikke Gud høre oss. I forlengelsen av dette siterer Prince 1.Johannesbrev 3:21-22: «Mine kjære, dersom vårt hjerte ikke fordømmer oss, kan vi være frimodige overfor Gud. Og det vi ber om, får vi av ham.» Han hevder for øvrig at problemet for de fleste kristne er at de ikke vet om de er rettferdige eller ei.⁹⁶

Det andre aspektet med syndsforlatelse som betingelse for bønnesvar, er – ifølge Prince – at vi selv tilgir dem som har gjort oss urett. Han støtter seg her til Jesu ord i Markus 11:25: «Men når dere står og ber og har noe å anklage en annen for, så tilgi ham, for at deres Far i himmelen kan tilgi dere misgjerningene deres.»

Vi vender nå tilbake til de tre hovedbetingelsene som både Prince og Hallesby stiller opp, og forsøker å se dem i sammenheng.

---

⁹⁵ Prince 2009, s.39

⁹⁶ Ibid, s.40

2.1.2.1 Betydningen av tro og tillit til Bibelens løfter

I synet på troens betydning for bønnesvar finner vi ofte en markant og fundamental forskjell hos de to forfatterne. De synes likevel å være enige om at Hebreerne 11:6 er et nøkkelvord: «Uten tro er det umulig å behage Gud. For den som trer fram for Gud, må tro at han er til, og at han lønner dem som søker ham» (1978-overs.). Prince peker på at det er to ting vi skal tro: at Gud eksisterer og at Han lønner dem som søker Ham.⁹⁷ Dette innebærer “trust in God as a Person. It is confidence in His character, His reliability.»⁹⁸ Det hevdes videre at Bibelen definerer vanstro som synd, nettopp fordi den sår tvil om Guds karakter og derfor gir et falskt bilde av Gud.⁹⁹ Hallesbys utlegning av det samme verset hevder at «uten tro fører hjelpeløsheten bare til nytteløse skrik i natten.»¹⁰⁰ Men i den videre refleksjonen om tro, tvil og vanstro skilles de to forkynnerne.

Prince understreker sterkt betydningen av å *motta* bønnesvaret i *tro*, iallfall om det han kaller petisjonsbønn. (Det er her viktig å nevne at de engelske bibeloversettelsene i svært mange tilfeller bruker ordet *receive* der de norske oversettelsene snakker om å *få*.) Han sier: «One of the greatest secrets of getting things from God is receiving. Lots of people ask but never receive.... One way *not* to receive an answer to a petition is to go on praying for it.»¹⁰¹ Han understreker med stor tyngde at «receiving is not the same as having.» Det kan derfor ta tid før vi opplever å reelt få det vi ber om, men poenget hans er at «by faith we receive what we pray for when we pray.»¹⁰² Det må altså være et sterkt element av tro og tillit (til Guds løfter) i det øyeblikket vi ber. Kjerneverset han knytter dette opp mot, finner vi i Markus 11:24, der Jesus sier: «Alt det dere ber om i bønnene deres – tro at dere har fått (engelsk: *mottatt*) det, og dere skal få det.» Med andre ord: Vi mottar i samme øyeblikk som vi ber. Det samme poenget finner han i parallellhistorien i Matteus 21:22: «Alt dere ber om i bønnene deres, skal dere få, om dere ber med tro.» Nøkkelordet er, ifølge Derek Prince, *tro*.¹⁰³

Perioden mellom selve bønnen og øyeblikket da vi reelt opplever bønnesvaret, kaller han *keeping the plug in*. Og hvordan gjøres dette? Jo, ved å *takke* Gud for bønnesvaret. Han gir et eksempel hvis man ber om helbredelse: «Every time you feel a twinge of pain or you see a

⁹⁷ Prince 2009, s.30

⁹⁸ Ibid, s.30-31

⁹⁹ Ibid, s.31

¹⁰⁰ Hallesby 1976, s.24

¹⁰¹ Prince 2009, s.74-75

¹⁰² Ibid, s.75

¹⁰³ Ibid, s.31

symptom, you say 'Thank You, Lord. Your supernatural power is at work in my body.' And as you respond that way, the healing is completed.»¹⁰⁴ I samband med dette trekker han også inn Hebreerne 6:15, der det heter: «Og så fikk Abraham oppfylt løftet, fordi han ventet tålmodig.» Prince påpeker at Abraham, ifølge beretningene i 1.Mosebok, måtte vente i 25 år før Gud oppfylte løftet om å gi ham en sønn (ved Sara). Det er derfor ikke bare snakk om *tro* mens vi venter på bønnesvar, men også *tålmodighet*. Gud tester den troendes utholdenhet.¹⁰⁵ Som en konklusjon: Petisjonsbønn dreier seg om å motta, og denne type bønn innebærer noen ganger at man må ha utholdenhet og standhaftighet.¹⁰⁶

Men hvordan kan man da oppnå denne form for tro? Svaret finner han i Romerbrevet 10:17, der Paulus sier at troen kommer «av det budskapet en hører, og budskapet kommer av Kristi ord.» Prince hevder: «*Faith comes. If you do not have it, you can get it!*»¹⁰⁷ Hemmeligheten ligger angivelig i å lese mye i Guds ord og på den måten *høre* hva Gud har å si inn i vår situasjon.

I sterk kontrast til dette hevder Hallesby at vi ikke behøver å «stive opp vår lille tro for å få den til å bli så stor som mulig... Nei, under bønner behøver vi i det hele ikke å drive noen slik åndelig gymnastikk.»¹⁰⁸ Deretter peker han på bibelvers som mange troende opplever strenge og fordømmende: Matteus 21:22 snakker om at «alt dere ber om ... skal dere få, om dere ber med tro.» I Johannes 11:40 sier Jesus at dersom vi tror, skal vi se Guds herlighet. Jakob hevder i sitt brev at vi «må be i tro, uten å tvile. For den som tviler, ligner en bølge på havet, som drives og kastes hit og dit av vinden. Ikke må et slik vente å få noe av Herren» (Jak. 1:6-8). Hallesby peker på at det jo nettopp er dette vi ofte gjør: Vi tviler.¹⁰⁹ Så hva da? Han har svar på rede hånd: «Du har mer tro enn du selv vet.»¹¹⁰ Han mener nemlig at troen viser bestemte og tydelige livstegn, først og fremst dette at man kommer til Kristus. Dette kaller Hallesby «troens første og sikreste livstegn», dog uten at han begrunner dette premisset nærmere. På bakgrunn av dette konkluderer han derfor med at «vi har tro nok når vi vender oss til Jesus i vår hjelpeløshet.»¹¹¹

---

¹⁰⁴ Prince 2009, s.76

¹⁰⁵ Ibid, s.76-77

¹⁰⁶ Ibid, s.79

¹⁰⁷ Ibid, s.32

¹⁰⁸ Hallesby 1976, s.54

¹⁰⁹ Ibid, s.25

¹¹⁰ Ibid, s.26

¹¹¹ Ibid, s.26

Deretter trekker Hallesby opp et skille mellom *tvil* og *vanтро*. Igjen kommer han med sin egen definisjon: «Vanтро er en viljetilstand og består i at et menneske *ikke vil tro*, dvs ikke vil se sin nød, ikke vil innrømme sin hjelpeløshet, ikke vil gå til Jesus».¹¹² *Tvil* defineres derimot som «en lidelse, en smerte, en sykdom, som til sine tider legger seg over troen. Vi kunne derfor kalle den trosnød, troslidelse, trossmerte.»¹¹³ Heller ikke her gir Hallesby noen bibelsk begrunnelse for sin forståelse av begrepet. Han går så enda et skritt videre og hevder at dette (altså *tvil*) er en lidelse som kanskje legges på oss, og derfor: «All lidelse som legges på oss, skal tjene oss til gode.»¹¹⁴ Ingen referanser til skriftsteder blir gitt for å støtte opp om en slik påstand.

Når forfatteren skal begrunne det han kaller «en tvilende tro», kommer han imidlertid med en referanse til evangeliene. Den velkjente historien om faren som bryter ut «jeg tror, hjelp min vanтро» når han kommer til Jesus med sin syke sønn, har etter Hallesbys oppfatning «troens levende kjennetegn» – nettopp fordi han går til Jesus med sin nød.¹¹⁵ Og: Jesus bedømte tydeligvis denne mannens tilstand som tro, rett og slett fordi han helbredet gutten. «For hadde denne tvil hos faren virkelig vært vanтро, så hadde Jesus ikke kunnet utføre helbredelsen.»¹¹⁶ Det siste begrunnes med henvisning til Markus 6:5-6, hvor det heter at Jesus et sted ikke *kunne* gjøre noen kraftig gjerning på grunn av innbyggernes vanтро.

Hallesby konkluderer sin drøfting av begrepene tro, tvil og vanтро med at «bønnehørelsen ikke er avhengig av våre følelser eller tanker før, under eller etter bønnen.»¹¹⁷ Tro sidestilles her altså med *følelser* og *tanker*. Det ligger utenfor denne besvarelsens emne å drøfte denne koblingen nærmere, men vi kan iallfall trygt slå fast at Derek Prince neppe ville ha sidestilt disse begrepene: Tro synes nemlig i Prince sin begrepsverden å være noe helt annet enn en følelse eller en tanke. I det hele tatt ser vi en markant forskjell hos de to forfatterne i deres forståelse både av begrepet tro og ikke minst i troens betydning for bønnehørelse, noe som kanskje kan oppsummeres i denne påstanden av Prince:

There are some things that I have been praying for ten years. They have not come yet. When that happens, you discover whether you are praying in faith or unbelief. If you are praying in unbelief, you probably say, «I have been praying for ten years and

---

¹¹² Hallesby 1976, s.27-28

¹¹³ Ibid, s.28

¹¹⁴ Ibid, s.28

¹¹⁵ Ibid, s.30

¹¹⁶ Ibid, s.29

¹¹⁷ Ibid, s.30

nothing has happened.» But if you are praying in faith you say, «The answer is ten years nearer than when I started praying.»¹¹⁸

For Prince er altså vantro et absolutt hinder for bønnesvar. Det virker også som om han sidestiller begrepene vantro og tvil - i motsatt fall ville jo ikke en person som hadde vantro, be i det hele tatt, iallfall slik Hallesby definerer ordet. De to har altså sterkt avvikende syn på hva vantro egentlig er.

Er det da slik at hvis man opplever sterk tror når man ber, så skjer underet, og motsatt hvis man ikke opplever tro? Hallesby ser det som en forenkling å påstå noe slikt. Tvert om, sier han, «de merkeligste bønnehørelser fikk de [dvs. noen han kjenner til] nettopp da de både *før* og *under* og *etter* bønnen var uten visshet og klarhet, ja som de selv syntes: også uten tro. Da svarte Gud med de mektigste og merkeligste bønnehørelser.»¹¹⁹ Dette nevnes som ett av flere eksempler på det han kaller bønnelivets mange gåter.

Samtidig virker det som om Hallesby ikke blir helt enig med seg selv, for et annet sted i boken synes han å ha en oppfatning av tro som ligner den Derek Prince har, nemlig den type tro som kan flytte fjell og som gjør det umulige mulig. Han skriver at

... det er ved bønn vi får tilkoblet de himmelske krefter til vår kraftløshet, de krefter som kan gjøre vann til vin og flytte fjell i vårt eget og andres liv, de krefter som vekker de sovende og oppreiser de døde, de krefter som overvinner festninger og gjør det umulige mulig.¹²⁰

Så langt om troens betydning for bønnesvar. Vi går videre i vår undersøkelse av de to forkynnernes tanker om bønnens vesen og ser nå på viktigheten av å ha Gud og hans vilje i sentrum for det vi ber om.

2.1.2.2 Guds vilje som betingelse for bønnesvar.

Hallesby har overraskende lite å si om aspektet Guds vilje, i sterk kontrast til Derek Prince, som har *svært* mye å si om saken. Hallesby utforsker ikke *hvordan* vi kan finne eller kjenne Guds vilje, og mest oppsiktsvekkende av alt: Blant de mange skriftstedene han refererer til i boken sin, nevner han *aldri* (iallfall ikke eksplisitt) Fadervår-versene, som vel mer enn noen

---

¹¹⁸ Prince 2009, s.102-103

¹¹⁹ Hallesby 1976, s.143-144

¹²⁰ Ibid, s.77

andre skriftsteder understreker betydningen av å begynne våre bønner nettopp med fokus på Gud og hans vilje.

Lite eller mye sammenligningsmateriale – de to forfatterne synes uansett å ha en grunnleggende enighet om at det «bare [er] når vi ber om noe *etter Guds vilje* at vi har løfte om bønnehørelse,»¹²¹ slik Hallesby formulerer det. Prince trekker i denne sammenheng også inn motivene vi har for å be: Er de selvsentrert eller gudsentrert? I likhet med Hallesby siterer han Jakob 4:2-3: «Dere har ikke, fordi dere ikke ber. Dere ber, men får ikke, fordi dere ber galt. Dere vil sløse det bort i nytelser.» Den engelske oversettelsen Prince refererer til her (New American Standard Bible), bruker uttrykket «ask with wrong motives.» Han mener derfor at om våre bønner er selvsentrerte, har vi feil motiver: «We are simply aiming to get something for our own comfort and personal satisfaction.»¹²²

Begge peker altså på at bønn må ha Guds vilje – ja, *Gud selv* – i sentrum. Altfor ofte blir bønn, ifølge Hallesby, «en snever sirkelgang omkring oss selv og være nærmeste.»¹²³ Han fortsetter tankerekken et annet sted i boken:

Vår selvsyke kjenner ingen grenser ... Alt behandler vi og betrakter vi som midler for oss. Og vi gjør ingen unntagelse med Gud. Så snart vi støter på ham, ser vi ham straks som et middel for oss ... Hvordan skal jeg på den heldigste måte utnytte Gud til fordel for meg?¹²⁴

Ole Hallesby kaller dette for misbruk av bønn og fortsetter ironisk: "Hva skulle Gud ellers være til om han ikke skulle stå til tjeneste for dem som trenger ham?"¹²⁵ Prince samstemmer:

Sometimes I am bogged down in my own petty concerns and my limitations and I begin praying about me, me, me. There is nothing wrong in asking God to help you, but it will not really produce the divine result until your whole attitude and motivation are aligned with God's purposes being done in the earth.¹²⁶

Bønnens hensikt er nemlig, ifølge begge forfattere, å forherlige Guds navn. Hallesby peker på at «bønn er bestemt og anordnet til å forherlige Gud. Bønnen er innrettet for å gi Jesus adgang

---

¹²¹ Hallesby 1976, s.60

¹²² Prince 2009, s.43

¹²³ Hallesby 1976, s.78

¹²⁴ Ibid, s.114

¹²⁵ Ibid, s.115

¹²⁶ Prince 2009, s.22

til å bruke sine oververdslige frelseskrefter. Og til det ønsker han å benytte oss.»¹²⁷ Det ligger altså i bønnens vesen at den skal tjene en langt større hensikt enn vår egen, nemlig realiseringen av Guds plan for jorden og menneskeheten. Derek Prince formulerer det slik: «Prayer is a way for us to become instruments for God to do what He wants.»¹²⁸ Prince gir i samband med dette en lang og svært grundig utredning om Fadervår, og peker blant annet på at denne bønnen typisk begynner med *Guds* hensikter, de tingene som er viktig for Gud.¹²⁹ Det første vi ber om, er derfor at Guds rike skal komme og at hans vilje skal skje: «to establish His Kingdom on earth. That is God's first priority.»¹³⁰ *Deretter* kan vi be om våre egne behov, eksemplifisert gjennom *gi oss i dag vårt daglige brød*.

Hva da med disse våre egne behov når vi ber? Hvor kommer Guds vilje inn her? Vi har allerede vært inne på dette med rett/galt motiv og sett det i relasjon til Jakob 4:2-3 («You ask with wrong motives», NASB). Vi så at Gud altså ikke bare er opptatt av *hva* vi ber om, men også av *hvorfor* vi ønsker det vi ber om.¹³¹ Prince begrunner dette ytterligere med 1.Samuelsbok 16:7, hvor det heter at mennesker ser på det ytre, men Herren ser på hjertet, altså våre innerste motiver og hensikter. Hva er da rett motiv for å be? Jo, at «Faderen skal bli herliggjort i Sønnen», slik Johannes 14:13 (1930-overs.) sier. Med andre ord, bønnesvaret skal bringe ære til Gud.¹³² Prince hevder at når vi ber med et slikt motiv, så er alle Guds løfter tilgjengelige for oss: «For så mange som Guds løfter er, i [Kristus] har de sitt ja, derfor får de og ved ham sitt amen, Gud til ære ved oss» (2.Korinterbrev 1:20, 1930-overs.). Prince tolker verset slik: «very promise that fits my situation and meets my needs is for me, now, if I claim it in the name of Jesus and if i claim it to the glory of God.»¹³³

Guds Ord, forstått som synonymt med Bibelen, er altså helt sentralt i Prince sin refleksjon rundt Guds vilje og bønnesvar. Hvordan kan vi vite Guds vilje? «Where is the will of God revealed? The answer is in His Word.»¹³⁴ Bibelen er full av løfter, «and do you know what those promises are? *The promises of God are the will of God*. Thus, when you find a promise that relates to your situation and meets your need, that promise is God's will for you. »¹³⁵ Gud

---

¹²⁷ Hallesby 1976, s.121

¹²⁸ Prince 2009, s.115

¹²⁹ Ibid, s.110

¹³⁰ Ibid, s.110

¹³¹ Ibid, s.43

¹³² Ibid, s.43-44

¹³³ Ibid, s.44-45

¹³⁴ Ibid, s.50

¹³⁵ Ibid, s.50

har nemlig aldri lovet noe som ikke er Hans vilje. Det er dette Prince kaller å be i overensstemmelse med Gud ord.

I forlengelsen av dette trekker både Hallesby og Prince fram 1.Johannesbrev 5: 14-15, der det heter at Gud «hører oss når vi ber om noe som er etter hans vilje. Og når vi vet at han hører oss hva vi enn ber om, så vet vi at vi allerede har det vi har bedt ham om.» Når vi derfor ber om noe etter Guds vilje, kan vi – ifølge Prince – ha full visshet om å ha mottatt det vi ba om.¹³⁶ Hallesby samstemmer helhjertet i dette, men føyer til at «tidspunktet for ankomsten [av bønnesvaret] vet vi ikke i bønneøyeblikket.»¹³⁷ Forskjellen mellom de to forkynnerne er imidlertid *hva* de forstår som Guds vilje, ikke minst når det gjelder spørsmålet om fysisk helbredelse. Det fører imidlertid for langt å gå nærmere inn på et slikt emne i denne oppgavens kontekst.

Det vi derimot *har* undersøkt i dette kapittelet, er altså Guds vilje som betingelse for bønnesvar, hvilket i sin tur er en av flere faktorer som kaster lys over det overordnede spørsmålet vi undersøker, nemlig om bønnens vesen.

2.1.2.3 Bønn i Jesu navn som betingelse for bønnesvar

I vår undersøkelse av hva de to forfatterne ser på som betingelser for bønnesvar, har vi så langt studert to aspekter de har felles, nemlig betydningen av *tro* og det å be etter *Guds vilje*. Vi kommer nå til den tredje og siste hovedbetingelsen de to enes om, nemlig bønn i *Jesu navn*.

Hallesby hevder at å «be i Jesu navn, det er vel sannsynligvis bønnens dypeste hemmelighet,» og noen setninger lengre ned går han så langt som til å si at «Jesu navn er jordens og himmelens største hemmelighet.»¹³⁸ For Hallesby er bønn i dette navnet først og fremst ensbetydende med at man har frimodighet innfor Gud: Hvis man kjenner seg fordømt på grunn av synd, vil – etter Hallesbys mening – Den Hellige Ånd minne den troende på at Jesu navn «gir vanhellige mennesker adgang helt inn til den hellige Gud.»¹³⁹ Og mer enn det, for i

---

¹³⁶ Prince 2009, s.74

¹³⁷ Hallesby 1976, s.122

¹³⁸ Ibid, s.53

¹³⁹ Ibid, s.53

Jesu navn «får [du] også lov til å be om alt det du trenger.»¹⁴⁰ Hos Hallesby er det dårlig med skriftsteder for å dokumentere disse påstandene, i motsetning til Prince, som også med dette emnet går grundig til verks i sin argumentasjon.

Prince hevder at «the Bible tells us we must pray in the name of Jesus.»¹⁴¹ Han tar utgangspunkt i de ovenfor siterte versene fra Johannesevangeliet, der det heter at «hvis dere ber Far om noe, skal han gi dere det i mitt navn. Hittil har dere ikke bedt om noe i mitt navn. Be, og dere skal få» (16:23-24). Han peker deretter på det samme som Hallesby, nemlig at bønn i Jesu navn gir oss adgang til Gud på grunn av Jesu blod og forsoningsverket: Han tok vår skyldfølelse og fordømmelse, slik at vi kan komme frem for Gud uten å kjenne på slike stengsler.¹⁴² Dette belegger Prince med flere skriftreferanser, blant annet 1.Petersbrev, Efeserbrevet og Hebreerbrevet. Han oppsummerer:

When I find it hard to pray, one of my greatest consolations is that even if I do not know what to say, the blood of Jesus is always speaking in heaven on my behalf. That is *part* of what it means when I pray in the name of Jesus...¹⁴³

Et annet og nært beslektet aspekt ved bønn i Jesu navn er etter Prince sin mening at «we come on the basis of who Jesus himself is, not who we are.»¹⁴⁴ Fordi Kristus er både vår yppersteprest og vår advokat (Hebr. 10:19,21-22 og 1.Joh. 2:1), er det slik når vi ber i hans navn «that he offers up prayers on our behalf - and because they are offered up by Jesus, we know that they reach God.»¹⁴⁵

Så langt likhetstrekkene mellom Hallesby/Prince i deres forståelse av bønn i Jesu navn. Derek Prince er imidlertid alene om å peke på Jesunavnet som kampvåpen, når vi i bønn kjemper mot ondskapens åndehær. Her ser vi igjen strids- og krigsmetaforikken som Prince sin bok er så gjennomsyret av: Det virker som om bønn primært er et redskap knyttet til striden vi har mot mørkets rike. Han siterer Salme 8:1-2:

---

¹⁴⁰ Hallesby 1976., s.54

¹⁴¹ Prince 2009, s.33

¹⁴² Ibid, s.34

¹⁴³ Ibid, s.35

¹⁴⁴ Ibid, s.35

¹⁴⁵ Ibid, s.35

Herre, vår Herre, hvor herlig ditt navn er over hele jorden, du som har bredt ut din prakt over himmelen. Fra småbarns og spedbarns munn har du reist et vern (engelsk: *you have ordained strength*) mot dem som står deg imot, for å gjøre ende på fienden og hevneren.

Prince ser «fienden» i dette verset som et bilde på Satan, og den dypere tolkningen av salmen mener han å finne i Matteus 21:16, der Jesus siterer nettopp denne sekvensen, dog med en spesiell vri: Jesus bytter nemlig ut ordet «vern» (engelsk: *strength*) med «lovprisning» (1930-overs.). Med andre ord: Lovprisning av Herrens navn, altså Jesus, er et våpen mot fienden: «When you praise the name of the Lord, you shut the devil up.»¹⁴⁶ Prince ser for seg at når grupper av troende står samlet over hele jorden og opphøyer Jesu navn, så blir mørkets makter over den byen eller den nasjonen brutt.¹⁴⁷

*****

I vår undersøkelse av Prince og Hallesbys syn på *bønnens vesen* har vi så langt undersøkt deres syn på *hva bønn egentlig er*, samt hvilke betingelser de mener er knyttet til dette å få svar på *bønn*. Som et tredje og siste aspekt for å finne ut om selve bønnens vesen, vil vi nå undersøke hva de to tenker om hindringer og kamp knyttet til det å be.

2.1.3 BØNNENS VESEN: KAMP OG MOTSTAND

Når det gjelder aspektet åndelig kamp og motstand fra Satan, har vi allerede sett at Derek Prince peker på Jesu-navnet som et mektig *våpen* når man i bønn kjemper mot mørkets rike. Vi leste også at Prince nevner de nordiske byene Bangor og Hollywood som eksempler på bønnens betydning for den åndelige atmosfæren i en by og for graden av evangeliets gjennomslagskraft. Som vi så, hevdet han selv å ha brutt forbannelsen over byen Hollywood ved å ta åndelig autoritet gjennom bønn.

---

¹⁴⁶ Prince 2009, s.138-139

¹⁴⁷ Ibid, s.140

Dette er betegnende og typisk for hele Prince sin forståelse av begrepet bønnekamp: Bønn ses på som et redskap til å nedkjempe mørkets krefter. Den troende er et redskap i Guds hånd til å be igjennom Hans vilje, en aktør som utfordrer selve mørkets rike til kamp. Det er, slik vi straks skal se i utdypingen og eksemplifiseringen, en *kosmisk* dimensjon ved Derek Prince sin forståelse av bønnekamp. Hallesbys hovedfokus ligger derimot på enkeltindividet og de forstyrrelser, anfektelser og vanskeligheter man opplever under selve utøvelsen av bønn.

En viktig innfallsvinkel for å forstå Prince sin undervisning om bønnekamp er hans virkelighetsoppfatning, og da med henblikk på den usynlige verden. Med utgangspunkt i 2.Korinterbrev 12:2 hvor Paulus forteller om sin borttrykkelse til den tredje himmel, hevder Prince at det da med nødvendighet også må finnes en første og en andre himmel.¹⁴⁸ Han påstår videre at hvis vi skal oppleve seier i bønn, er det viktig å vite hvem som bor i disse himlene. Paulus selv sier i vers fire at den tredje himmel er paradiset, mens den første himmel – ifølge Prince selv – er den synlige himmelen vi kan se på hvelvingen over oss. Derfor: «God resides in the third heaven, and man resides near the first heaven. In between the two, in the mid-heaven, resides a rebellious kingdom of Satan and his fallen angels.»¹⁴⁹ Prince begrunner påstanden om en slik «midt-himmel» ytterligere gjennom en referanse til Åpenbaringsboken, men det fører for langt i min analyse å gå inn på resonnementet hans og det rent lingvistiske. Viktig for å forstå Prince er det derimot for oss norske lesere å vite at våre hjemlige bibeloversettelser konsekvent oversetter mange skriftsteder i Efeserbrevet med *himmelen* i stedet for hva det ordrett står i grunnteksten, nemlig *de himmelske* (underforstått: *de himmelske steder*). Prince tolker nemlig dette uttrykket som å bety nettopp midt-himmelen (eller altså «den andre himmel») og som han hevder er Satans arena. Det siste begrunnes i sin tur med Efeserbrevet 6:12: «For vår kamp er ikke mot kjøtt og blod, men mot makter og åndskrefter, mot verdens herskere i dette mørket, mot ondskapens åndehær i himmelrommet.»

Ondskapens åndehær finnes altså i *himmelrommet*, et ord som på grunnteksten er det samme som det før omtalte uttrykket *de himmelske (steder)* og som brukes flere andre ganger i Efeserbrevet. Versene 1:3, 20-21 og 2:6 sier at de troende er blitt plassert sammen med Kristus i *de himmelske (steder)*. Med andre ord: Som troende har vi åndelig autoritet og kan bekjempe Satan på hans egen arena.¹⁵⁰

---

¹⁴⁸ Prince 2009, s.127

¹⁴⁹ Ibid, s.128

¹⁵⁰ Ibid, s.135

Perspektivene ved bønn er altså kolossale, slik Derek Prince forstår begrepet. Den troendes bønn kan forløse Guds vilje på jorden og i denne forbindelse endog støtte Guds engler i deres kamp mot de onde makter i himmelrommet. Prince trekker i denne forbindelse inn en beretning fra profeten Daniels bok: I kapitel 10 fortelles det at Daniel ba og sørget i 21 dager mens han ventet på Gud og på svar fra himmelen. Etter disse tre ukene ble erkeengelen Gabriel sendt til Daniel med en åpenbaring av Guds plan for Israel i de siste dager. Det fortelles videre at Daniels bønn ble hørt allerede første dagen han begynte å be, men engelen kom ikke før tre uker etterpå. Vers 13 (i 1930-oversettelsen) forklarer hvorfor: «Perserrikets fyrste stod mig imot i en og tyve dager; men da kom Mikael, en av de fornemste fyrster, og hjalp mig, så jeg fikk overhånd der hos kongene av Persia.»

Prince utlegger dette verset:

When the archangel Gabriel spoke about 'the Prince of the kingdom of Persia', he was not talking about a human being. He was talking about one of the dark angels in the mid-heaven. Gabriel started on his journey the first day that Daniel started to pray; angelic warfare in the heavenlies withheld his arrival. The good holy angels were opposed and resisted by Satan's angels. But notice: It was Daniel's prayers on earth that got the archangel through. Do you see how important our prayers are? The archangel depended on Daniel and his prayer to get through¹⁵¹

Prince hevder at dette skriftstedet viser hvorfor vi kan be om noe som etter Guds vilje og likevel ikke motta bønnesvar med en gang. Det er altså ikke fordi Gud er uvillig at vi trenger å be utholdende, men fordi vår vedholdende bønn bryter ned Satans motstand i midthimmelen. Nettopp derfor sier Jesus at vi alltid skal be og ikke gi opp.¹⁵² Prince trekker deretter fram det underlige verset i Daniel 10:20 som forteller at engelen Gabriel (etter å ha åpenbart seg for Daniel) «... [vender] tilbake for å stride mot Persias fyrste; og når [han, altså Gabriel] drar ut, da kommer Grekenlands fyrste.» Dette viser, ifølge Prince, at kongerikene på jorden har sitt motstykke i Satans rike. Djevelen prøver altså å kontrollere nasjonene på jorden gjennom deres usynlige herskere slik at styresmaktene blir et redskap for hans vilje. Det er derfor at de troende fremfor alle andre ting må be for nasjonenes regjeringer, slik Paulus formaner, for at disse kan komme under Guds kontroll.¹⁵³ Prince hevder at de kristnes bønner er *helt* avgjørende for den åndelige konflikten som foregår i den usynlige verden, ja utslagsgivende i

---

¹⁵¹ Prince 2009, s.132

¹⁵² Ibid, s.133

¹⁵³ Ibid, s.134

en slik grad at «the way we pray will decide the way the universe goes».¹⁵⁴ Når de troende på denne måten er i bevegelse, vil Gud være i bevegelse. Våre bønner vil være helt utslagsgivende for de usynlige slagene som utkjemperes i den åndelige verden. Prince konkluderer derfor med at «we who are believers and know how to pray are much more important than most of us have the faintest idea.»¹⁵⁵

Dette med kamp og strid er altså et særs viktig aspekt ved Derek Prince sin oppfatning av hva bønn egentlig *er*. Og siden vi er involvert i en åndelig kamp, er det innlysende at vi også må ha åndelige *våpen*. Han trekker særlig fram tre: navnet Jesus, Guds Ord og Jesu blod.¹⁵⁶ Det er disse våpnene som skal bryte ned de festningsverkene Paulus snakker om i 2.Korinterbrev 10:3-4 og som eksempelvis kan være menn og kvinner med viktige posisjoner i landets styre og stell. Han spør retorisk: «Whose business is it to pull them down? Ours.»¹⁵⁷

Hvordan kan så den bedende rent konkret bruke disse åndelige våpnene? Prince mener å ha bibelsk dekning for å si at de aktiveres gjennom bønn, lovprisning og vitnesbyrd. *Guds Ord* kalles for «åndens sverd» i Paulus' beskrivelse av den kristne rustningen (Efeserbrevet 6:14-17), og Prince refererer også til hvordan Jesus under fristelsen i ørkenen overvant djevelen ved å sitere Guds Ord. Han utdyper: «If you want ... Satan out of your home, out of your family, out of your business ... the weapon you must use is the weapon of attack – the sword of the Spirit, which is the Word of God.»¹⁵⁸ Med tanke på de andre bønnens kampvåpen, så vi tidligere at Prince tolket Salme 8 og Matteus 21:16 dit hen at lovprisning av *navnet Jesus* er det våpenet som lukker munnen på Satan. Endelig trekker han fram Åpenbaringen 12:11 som et skriftmessig bevis på at også *Jesu blod* er et redskap i bønnekampen: «De [dvs de kristne] har seiret over ham [dvs Satan] ved Lammets blod og ved det ordet de vitnet, og de hadde ikke livet så kjært at de ikke ville gå i døden.» Rent hermeneutisk må nok Prince sin kopleing her sies å være noe søkt, ettersom verset jo ikke snakker om bønn, men om de troendes utholdenhet og mot under forfølgelse.

Så langt Derek Prince sin forståelse av kamp og motstand knyttet til bønn. Hallesby på sin side har en helt annen innfallsvinkel. I kapitelet som har tittelen *Bønnens kamp*, spør han hvorfor «det [skal] følge så mange lidelser med det å be? Hvorfor skal vårt bønneliv være en

---

¹⁵⁴ Prince 2009, s.134

¹⁵⁵ Ibid, s.132

¹⁵⁶ Ibid, s.136

¹⁵⁷ Ibid, s.136

¹⁵⁸ Ibid, s.137

stadig rennende lidelseskilde?»¹⁵⁹ Denne noe underlige påstanden står i kontrast til hans før omtalte syn på bønn som fortrolig og glad samtale med Gud, men den blir kanskje mer forståelig når han i fortsettelsen peker på Satan som vår motstander og fiende i bønn: For hvis bønnen er

... selve hjerteslaget i vårt gudsliv, så er det jo dermed gitt at bønnelivet blir den skyteskive som Satan retter sine beste og fleste våpen mot. ... Kan han på en eller annen måte få svekket dette, så har han de beste utsikter til å ta vårt liv med Gud, uten at vi oppdager det.¹⁶⁰

Likevel: At bønnelivet skulle være en «stadig rennende lidelseskilde» fremstår kanskje i overkant svulstig-pessimistisk. Uansett: I likhet med Prince peker altså Hallesby på djevelen som en motstander i bønn, men da primært i form av en som forstyrrer og distraherer vår konsentrasjon:

[Dette] ser vi tydelig, når vi begynner å legge merke til alle de hindringer som legges for vår bønn fra dag til dag. Når de tider kommer om dagen da vi går inn til møte med Gud, er det ofte som om alt sammensverger seg for å hindre det. Mennesker og dyr, og fremfor alt telefonen. Det er ikke vanskelig å se at det er en usynlig fiendehånd med i spillet.¹⁶¹

Satans nære allierte i arbeidet med å forstyrre den bedende er ifølge Hallesby vårt eget kjød: Man distraheres hele tiden av tanken på andre ting man skulle ha gjort, og «før man vet ordet av det, er hele dagen gått uten en stille stund med Gud.» Han legger lakonisk til: «Så lenge man mener å *fa'* tid til å be, har man ennå ikke særlig kjennskap til sin gamle Adam.»¹⁶² Og når man først har tatt seg tid til å be, setter vårt gamle menneske «alt inn på å gjøre bønnestunden så kort som mulig, eller om det lar seg gjøre: distrahere sinnet så fullstendig at det overhodet ikke blir noe møte med Gud.»¹⁶³ Men det er håp og løfte om seier hvis vi «har lært bønnens egentlige hemmelighet: å lukke opp for Jesus og slippe ham inn til vår nød ... Han har makt også over mine ustyrlige tanker. Han kan byde stormen, og det blir blikk stille.»¹⁶⁴

---

¹⁵⁹ Hallesby 1976, s.84

¹⁶⁰ Ibid, s.84

¹⁶¹ Ibid, s.86

¹⁶² Ibid, s.86

¹⁶³ Ibid, s.87

¹⁶⁴ Ibid, s.87-88

Denne problematikken med manglende konsentrasjon og ulyst til å be er helt fraværende hos Derek Prince. Igjen sporer vi en mer individorientert tilnærming i Hallesbys undervisning enn hos Prince. Slagmarken er *den troendes sinn* mer enn den kosmiske arena i himmelrommet, dog med et viktig unntak: I det avsnittet som heter *Bønnen om vekkelser* hevder Hallesby at «Herren sender [vekkelse] så snart det blir åndelig adgang for den.» For at dette skal skje, må det enkelte steder «kjempes både lenge og hardt. Og motstanden overvinnes ikke uten ved bønn og faste.»¹⁶⁵ Implisitt i hva som sies her, ligger altså at stridende bønn kan åpne opp for åndelig gjennombrudd på et geografisk sted. Vi kjenner igjen Prince sin beretning om byen Hollywood, der nettopp bønn angivelig var utløsende for at vekkelseren brøt fram.

Noen spesifikk nevning av *åndelige våpen* som sådan kommer imidlertid ikke Hallesby med, mens altså Prince i sin ganske kampporienterte bok bruker mye plass på å forklare anvendelsen av navnet Jesus, Guds Ord og Jesu blod som redskaper i den åndelige striden.

Vi kan ikke forlate dette punktet om bønnekamp uten også å trekke inn det de to forfatterne sier om faste. Hallesbys kapittel om dette emnet starter da også med Jesu ord i Markus 9:29 om at «dette slaget er det bare mulig å drive ut ved bønn og faste.» Foranledningen er disiplenes mislykkete forsøk på å drive demoner ut av en besatt gutt, noe Jesus sterkt irettesetter dem for. Når de etterpå spør Jesus om hvorfor de ikke lyktes, svarer han med det ovenfor siterte verset. Hallesby kommenterer at Jesus med denne setningen «leder ... oss inn i den sværeste bønnekamp.»¹⁶⁶ Han alluderer til dette verset også når han et annet sted i boken snakker om at bønn for vekkelser må utkjempe «både lenge og hardt. Og motstanden overvinnes ikke uten ved bønn og faste.»¹⁶⁷

Prince på sin side viser til tallrike eksempler fra særlig Det gamle testamentet, der faste i mange situasjoner var med på å avgjøre kritiske situasjoner og å bringe endringer i samfunnslivet. Dette vil bli nærmere omtalt og utdypet i mitt avsnitt om bønnens hensikt. Jeg nøyer meg her med svært kort å referere Prince sin utlegning av Jesaja 58, der det etter hans mening snakkes om to former for faste: «one that does not move the arm of God and one that does.»¹⁶⁸ Vers 3-5 beskriver den fasten som ikke er velbehagelig (fordi folket har feil motiver og holdninger), mens derimot vers 6-12 definerer den fasten Gud har behag i: Guds folk må faste og be slik at mennesker blir satt fri fra demoniske åk, man skal dele sitt brød med de

---

¹⁶⁵ Hallesby 1976, s.76

¹⁶⁶ Ibid, s.107

¹⁶⁷ Ibid, s.76

¹⁶⁸ Prince 2009, s.168

fattige, og man skal sette alt inn på å leve rett.¹⁶⁹ Med bakgrunn i de løftene som deretter gis i det same Jesaja-kapitelet, hevder Prince at «when we fast like this, we can expect guidance ... Clear assurance of God's presence and leading in every situation. No matter how dry it may be around you, you will have a fountain in your soil.»¹⁷⁰

2.1.4 BØNNENS VESEN: EN OPPSUMMERING AV FIGURANTENES FORSTÅELSE

Vi har sett at Hallesby tar utgangspunkt i menneskets hjelpeløshet når han definerer bønnens vesen, og dette er symptomatisk for det jeg mener å registrere i hans bok som en overveiende individorientert tendens og tilnærming til bønn. Derek Prince på sin side kopler i stor grad bønn til dette å regjere verden for Gud, og han synes slik sett å ha en mer kosmisk-universell vektlegging. I tråd med dette knyttes både personlige erfaringer og bibelske referanser i stor grad til aspektene kamp og krig, noe som også forsterkes av selve bokens tittel. Det er bønnens offensive og konfronterende perspektiver som i særlig grad aksentueres gjennom boken *Secrets of a Prayer Warrior*.

I sin (mer eller mindre intenderte) utforskning av bønnens vesen peker begge forfattere på ulike former for bønn. Utlegningene og definisjonene fremviser hva jeg vil kalle bare små variasjoner over samme tema, dog med viktig unntak av den såkalte kommandobønnen, som Prince er alene om å beskrive.

Når de drøfter betingelsene for bønnesvar, er begge forfattere enstemmige i sin vektlegging av Guds vilje som grunnpremiss for besvart bønn, likeledes dette at Guds navn skal forherliges. Likevel synes det å være en sterkere og mer trosviss forventning om bønnesvar hos Prince enn hos hans norske sammenligningsfigurant, hvilket etter min oppfatning i stor grad henger sammen med deres noe divergerende syn på hva tro er og ikke minst i deres vidt forskjellige oppfatninger av begrepene tvil og vantro.

---

¹⁶⁹ Prince 2009, s.168-170

¹⁷⁰ Ibid, s.170

2.2 HVA ER BØNNENS FUNKSJON? HVORFOR ØNSKER GUD AT VI SKAL BE?

Vi har så langt studert de to forfatterens syn på bønnens vesen, altså hva bønn i sin essens *er*, med dens mange fasetter. Når vi nå skal studere hva de to mener om bønnens funksjon, er dette selvsagt ikke noe som kan ses løsrevet fra deres forståelse av bønnens vesen, men jeg har likevel forsøkt dette skillet. Altså: *Hvorfor* skal vi egentlig be? Hvilken betydning har bønn? Skjer det noe når vi ber?

Det synes fruktbart å studere dette fra to synsvinkler, både bønnens betydning for den troende selv og dens mulige innflytelse på mer universelt plan, det vil si gudsríkets utbredelse og seier.

2.2.1 BØNNENS FUNKSJON PÅ INDIVIDPLAN

Hallesby har mye å si om bønnens instrumentelle verdi for enkeltindividet. Det blir stadig innprentet at uten bønn finnes ikke noe åndelig liv. Å forsømme bønner er etter Hallesbys mening derfor den største sorg man kan gjøre Jesus, for «da kobles forbindelsen med Frelseren ut, og det indre liv er dømt til å visne og forkrøbles.»¹⁷¹ Hallesby kaller bønn for en daglig hjelp, trøst, glede og en lykkekilde som aldri går tom.¹⁷² Bønnens hensikt ses i første rekke på som et middel til å opprettholde det åndelige livet, ja «bønner er pulsslaget i det frelste menneskes liv.»¹⁷³

Vi nevnte tidligere at Hallesby snakker mye også om den ordløse bønn, da vi bare er stille innfor Gud og legger «oss inn til undersøkelse hos sjelenes lege.»¹⁷⁴ Den stille bønn blir for Hallesby en åndelig ransakelse, der Guds Ånd får vise den troende hva som feiler ham eller henne. Det brukes fraser som «vår indre skade», «den sykdommen vi alle bærer i vår sjel», «alle de syke punkter», «alle hemmelige kroker i sjelen,»¹⁷⁵ uttrykk som tydelig alluderer til synder, skjulte eller åpenbare, som den troende må legge «fram i lyset til oppgjør og korsfestelse.»¹⁷⁶ Bildet av en pasient på legebesøk blir i det hele tatt et gjennomgangsmotiv

---

¹⁷¹ Hallesby 1976, s. 33

¹⁷² Ibid, s.33

¹⁷³ Ibid, s.32

¹⁷⁴ Ibid, s.91

¹⁷⁵ Ibid, s.91

¹⁷⁶ Ibid, s.91

når Hallesby utlegger den ordløse bønnens hensikt og funksjon: «Når vi går til vårt møte med Gud, skulle vi gå som en pasient til sin lege for å bli grundig undersøkt og siden behandlet.»¹⁷⁷ Med stort alvor og tyngde understreker Hallesby at «lønnkammeret er en blodig valplass. Der utkjempes heftige og skjebnetunge slag. Der avgjøres sjelenes skjebne for tid og evighet, stille og ensomt uten et menneske som tilskuere eller tilhører.»¹⁷⁸ Konsekvensene av et forsømt eller halvhjertet bønneliv ses altså på som monumentale og dramatiske for enkeltindividet.

Derek Prince har på sin side påfallende og overraskende lite å si om bønnens hensikt og funksjon på individplan. Vel kan han kanskje sies å tangere dette aspektet når han snakker om lovprisning, takksigelse og tilbedelse, men essensielt handler – som vi har sett – også disse former for bønn om større perspektiver for Prince, nemlig gudsríkets utbredelse og evangeliets fremgang. Jeg har gjennomgått hele den lange katalogen av Derek Prince-bøker, men ikke i noen av dem finner jeg noen utdypende undervisning knyttet til mange av de momentene Hallesby peker på: den fortrolige barn/far-samtalen med Gud, den stille bønn der vi blir minnet om synd og tar selvransakende oppgjør med oss selv, frustrasjonen over distraksjoner når vi ber, problemet med å sette av tid, den tidvise følelsen av hjelpeløshet og avmakt. Selv ikke i hans svært omfattende og monumentale verk *Foundations for Christian Living* finnes noe eget avsnitt om bønn, annet enn noen få sider om Den Hellige Ånds hjelp når vi ber.

Likevel er ikke det tillitsfulle barn/far-aspektet helt fraværende i Derek Prince-boken jeg undersøker. Tvert om: Han tegner et bilde av Gud som en kjærlig og omsorgsfull far, om enn ikke i så utførlige og omstendelige vendinger som Hallesby. Som et bakteppe for dette forteller han om seg selv som liten gutt at han forestilte seg Gud som en streng kostskole- rektor:

If you ever had to go and see this Schoolmaster, you would kind of tiptoe down the corridor... Then as you knocked at the door, the rather grumpy voice would tell you to come in and probably begin by scolding you for something you had done or had not done¹⁷⁹

---

¹⁷⁷ Hallesby 1976, s.92

¹⁷⁸ Ibid, s.94

¹⁷⁹ Prince 2009, s.13-14

Prince hevder at mange mennesker har nettopp et slikt bilde av en fjern Gud, en som helst ikke vil bli forstyrret og som vi derfor helst bør holde oss langt unna.¹⁸⁰ Vi trenger derfor å kvitte oss med disse negative tankene om Gud fordi de hindrer vår bønn. Gud *ønsker* nemlig at vi skal be, og når vi kommer til Ham, «He does not scold us, He welcomes us. If anything He says, Why have you waited so long.»¹⁸¹ I forlengelsen og utdypingen av dette trekker Prince fram den kjente lignelsen om faren og den bortkomne sønnen, og sier at dette er et vakkert bilde på hvordan Gud tar imot oss: «He does not scold us; he does not blame us; He is not stern and distant. He is loving and warm and gracious.... When we get that picture of God into our thinking, it altogether changes the way we pray.»¹⁸²

Prince understreker dette aspektet ganske tidlig i boken sin, og det synes derfor rimelig å hevde at han, i likhet med Hallesby, har den intime og tillitsfulle barn/far-relasjonen som et fundament for sin bønneteologi. Lengre ute i boken, i hans utlegning av Fadervår, understrekes den samme tanken: «First of all, we address God as Father: our Father in heaven.... We are not praying to a remote or unknown deity or some impersonal force. We are praying to a Person who has made Himself our Father through Jesus Christ.»¹⁸³ Prince forteller deretter at han etter sin omvendelse til Bibelens Gud «came to understand that there was a Father and that the real power behind everything is His love ... Why God should love us passes our comprehension. But the good news is He really does.»¹⁸⁴

Tilbake til avsnittets hovedtema, nemlig bønnens hensikt på individplan. Prince har altså, i motsetning til Hallesby, lite å si om dette aspektet, annet enn at enkeltindividet spiller en sentral rolle som konge og hersker i Guds rike: Gjennom bønn kan den troende regjere i den åndelige verden og på den måten øve innflytelse på den synlige verden.¹⁸⁵

I sum: Hallesby er langt mer individorientert enn Prince *også* når han skriver om bønnens funksjon, i den forstand at individets behov, opplevelser og erfaringer betones sterkere. I sin artikkel *Å legge seg i Kristi solbad* peker Mette Nygård på nettopp dette, nemlig at hos «... Hallesby handler det hovedsaklig om Gud og enkeltmennesket, et enkeltmenneske som ved en viljesakt tar innover seg sin egen hjelpeløshet og derved 'kaster seg' på Herren i bønn. Det er ikke minst denne individfokuseringen som gjør Hallesby 'moderne', kanskje både i positiv og

---

¹⁸⁰ Prince, s.14

¹⁸¹ Ibid, s.13-14

¹⁸² Ibid, s.14-15

¹⁸³ Ibid, s.106

¹⁸⁴ Ibid, s.108-109

¹⁸⁵ Ibid, s.22

negativ forstand.»¹⁸⁶ Slik sett tenderer Hallesby litt i retning av mystisisme, altså sjelens opplevelse av enhet med det guddommelige. Ikke minst bokens åpningsvers (Joh. Åp. 3:20) presenterer ifølge Nygård selve dens budskap: «Se, jeg står for døren og banker. Om noen hører min røst og åpner døren, vil jeg gå inn til ham og måltid, jeg med ham og han med meg.» Nygård peker på at Hallesby «i dette tekstvalget og utlegningen av det fremstår ... som en sann kristen mystiker .... Det viser hans forståelse av Jesu nærvær i hvert enkelt menneskesjel, ... og den mystiske nærhet eller forening som ligger i [disse] Jesu ord.» På bakgrunn av dette plasseres Hallesby i en bønnetradisjon fra de store mystikerne i middelalderen, og boken kan ifølge Nygård ses på som «et bekjennesskrift fra en moderne kristen mystiker.»¹⁸⁷ Prince kan, iallfall for undertegnede, neppe sies å tilhøre den samme tradisjonen. *Hans* store anliggende er derimot bønn som instrument til å fremme Guds kosmiske plan, hvilket fører over på det neste punktet i min undersøkelse.

2.2.2 BØNNENS FUNKSJON PÅ UNIVERSELT OG KOSMISK PLAN

Begge forfatterne anlegger et kolossalt perspektiv når de snakker om bønnens betydning for gudsrikets utbredelse, især Prince. Det mest fruktbare utgangspunktet for å forstå hans tenkning på dette området er å studere hans utlegning av Fadervår. I forkant av dette slår han fast at «as a Kingdom of priests, it is our mandate to rule the earth. We can change the course of history.»¹⁸⁸ Som eksempel på dette hevder han dristig, som før nevnt, at Jernteppets fall og Sovjetunionens oppløsning i sin tid ikke var et resultat av politikernes beslutning, men av de kristnes bønn.¹⁸⁹

For at de kristne gjennom bønn på en slik måte skal forandre historiens gang, er de imidlertid avhengige av å kjenne Guds vilje. Nettopp dette fører over på Prince sin utlegning av Fadervår. Han hevder at nøkkelen til å finne Guds vilje ligger i denne velkjente formuleringen av Jesus: «Vår Far i himmelen! La navnet ditt helliges. La riket ditt komme. La viljen din skje på jorden slik som i himmelen.» (Matteus 6:9-10) Prioriteringen er ifølge Prince at vi først av alt ber om at Guds vilje skal skje, og ikke for oss selv og våre egne behov. Vi skal altså

---

¹⁸⁶ Nygård 2008

¹⁸⁷ Ibid

¹⁸⁸ Prince 2009, s.106

¹⁸⁹ Ibid, s.105-106

begynne vår bønn med det som er viktigst for *Gud*.¹⁹⁰ Hva er da Guds hensikt i denne tidsalder? «The essential plan of God is this: to establish His Kingdom on earth. That is God's first priority.»¹⁹¹ Prince hevder videre at millioner av kristne ber denne delen av Fadervår uten egentlig å være klar over hva de ber om. Opprettelsen av Guds rike er nemlig den eneste mulige løsningen på menneskehetens problemer og behov.¹⁹² Derfor er det slik at «everything that God does is directed toward that. Until we make that our priority, we are not really aligned with the will and purpose of God. That is why Jesus told us to pray for God's Kingdom to come.»¹⁹³ Derek prince sier videre:

Prayer is not a way for us to get God to do what we want. A lot of Christians think it is. ... Prayer is a way for us to become instruments for God to do what He wants. When we become aligned with God's purpose, we are going to pray prayers that are irresistible. There will be no power, human or satanic, that will be able to resist the outworking of our prayer.¹⁹⁴

Det er sterke påstander som fremsettes, men de viser hvilken tro Prince har på bønnens kraft, og ikke minst: De peker på hva som etter hans syn er bønnens primære funksjon.

Rent konkret, hvordan vil da opprettelsen av det synlige Guds rike skje? Det virker som om både Hallesby og Prince ser for seg en gradvis omdannelse av samfunnet, og det på en slik måte at de troendes levde liv – med Hallesbys ord – skal være en «tilførsel av evighetskraft som avsetter seg på de forskjelligste vis i omgivelsene, og stille men sikkert er med på å omdanne denne verden til Guds rike.»¹⁹⁵ Prince er inne på den samme tanken når han sier at målet for våre bønner er at den herliggjorte og sanne Guds menighet «will stand victorious, complete, ready for the return of Jesus.»¹⁹⁶ Han ser for seg en global menighet som er fylt av Guds herlighet og som manifesterer Guds nærvær her i denne verden: «It is this Church for which we pray.»¹⁹⁷ Med referanse til Jesaja 59:10 - 60:5 mener Prince at Herrens herlighet kommer som en veldig flom over jorden, slik at alle mennesker får se hvem Gud egentlig er. Prince har en lang utlegning om dette, med referanser til flere andre profetier i Det gamle testamentet, men i kortversjon: Djevelen har infiltrert alle aspekter ved samfunnslivet og

---

¹⁹⁰ Prince 2009, s.106, 109-110

¹⁹¹ Ibid, s.110

¹⁹² Ibid, s.110-111

¹⁹³ Ibid, s.115

¹⁹⁴ Ibid, s.115

¹⁹⁵ Hallesby 1976, s.149

¹⁹⁶ Prince 2009, s.181

¹⁹⁷ Ibid, s.183

politikken, men Gud vil gjenopprette sin universelle menighet, slik at Guds nærvær og makt blir manifestert gjennom de troende. Han hevder videre, med referanse til Jesaja 60:3, at de politiske lederne, rådville og fortvilte over uløselige verdensproblemer, vil stille seg i kø utenfor de kristne menighetene og be om svaret. Det vil bli en gigantisk vekkelse, og alt vil kulminere i at Gud oppretter sitt rike her på jorden. Men for at dette skal bryte igjennom og Guds vilje skje, må de kristne altså *be* – og det intenst.¹⁹⁸

Hallesby sier i essens mye av det samme som Derek Prince om akkurat dette:

De troendes bønn er uten sammenligning det middel hvorved Gud snarest ville få satt inn i vår verden den evighetskraft som skal til for å muliggjøre Kristi gjenkomst og tusenårsrikets opprettelse. Når vil Guds menighet våkne og se sitt ansvar? Den har i sin bønn fått makten til å styre verden. Den er alltid den lille flokk. Men står den sammen på kne, da behersker den verdenspolitikken – fra lønnkammeret. Og resultatet ville bli ett av to: enten verdensvekkelsen eller antikrist.¹⁹⁹

Som vi ser: Bønn har hos begge forfatterne en hensikt som går langt ut over det rent private, nemlig som et vitalt element i selve Guds plan for menneskeheten og kosmos.

Er det da faktisk slik at Gud på sett og vis har gjort seg avhengig av de troendes bønn for at Hans plan kan gjennomføres? Hallesby synes å mene det. En av hans avsnittsoverskrifter spør retorisk: «Trenger Gud vår forbønn?» Og videre: «Er forbønn nødvendig for Gud i det arbeid han skal ha utført her i vår verden?»²⁰⁰ Hallesby svarer ja: «Det er umulig for Gud å styre verden frem til dens mål uten mennesket ... Altså har Gud frivillig bundet seg i sitt verdensstyre til mennesket.»²⁰¹ I følge Hallesby viser nemlig bibelfortellingene at «Guds riksopprettelse var avhengig av at han fant mennesker som frivillig lot seg bruke av ham. Men dermed blir det også klart at Gud frivillig har gjort seg avhengig også av vår bønn.»²⁰² Som begrunnelse for det siste hevder han at bønnen jo er «det avgjørende for hver den som overgir seg til Gud, for å la seg bruke av ham.»²⁰³ Et konkret eksempel på koplingen mellom bønn og Guds rikes fremvekst er at de troende ber høstens Herre å driver arbeidere ut til sin høst, slik Matteus 9:37-38 snakker om. Hallesby kommenterer: «Her sier Jesus at det er *Gud* som må

---

¹⁹⁸ Prince 2009, s.188–195

¹⁹⁹ Hallesby 1976, s.149-150

²⁰⁰ Ibid, s.148

²⁰¹ Ibid, s.148

²⁰² Ibid, s.148

²⁰³ Ibid, s.148

drive arbeiderne ut, men at han er avhengig av *vår bønn*, han gjør det gjennom *vår bønn*».²⁰⁴ Jeg finner for øvrig her en liten motsetning mellom disse sitatene og noe Hallesby sier et annet sted i boken, nemlig at Gud ikke trenger *vår bønn*: «Det er ikke for Guds skyld vi har disse bestemte bønnestunder. Han trenger dem ikke. Nei, det er vi som trenger dem.»²⁰⁵

Under lesingen av disse tankene hos Hallesby slår det en igjen at det bibelske belegget for påstandene er svært tynt. Derek Prince går derimot langt grundigere til verks for å underbygge sin bønneteologi på dette området. En nærmere undersøkelse av dette fører oss over fra det kosmiske makroplan til det jordiske mikroplan, ettersom Prince i sin utlegning tar for seg mange bibelhistoriske hendelser og personer, især fra Det gamle testamentet.

Det er et viktig poeng for Prince at Guds vilje ikke skjer automatisk – den settes ut i livet gjennom de troendes bønn. Prince mener å se et mønster i Bibelen: a) Gud kunngjør sin plan gjennom sitt ord, b) de troende responderer ved å be Ham gjennomføre dette, og c) Gud utfører det Han har lovet. Som ett av flere eksempler trekker han fram en profeti (i Esekiel kapitel 36) om gjenopprettelse av nasjonen Israel. I versene 24-30 sier Gud fire ganger at *han vil*, hele tiden knyttet til konkrete løfter om gjenopprettelse og renselse. Og likevel sier Gud mot slutten av denne profetien, i vers 37: «I will also let the house of Israel inquire of Me to do this for them.» Jeg gjengir verset her i den engelske *New King James Version* som Prince bruker, siden hans poeng ikke kommer like tydelig frem i de norske oversettelsene. Prince parafraserer dette verset på følgende måte:

[God] says, in effect, ‘When you see Me intervene on your behalf in this way, when you see My promises coming into fulfilment, I expect a response from you. Of your own free will, I expect you to turn to me in humility and to seek me earnestly in prayer for the completion of what I have promised and what you have already seen begin to take place.’²⁰⁶

Videre i sin utlegning trekker Prince inn et stort og profetisk perspektiv for vår egen tid når han spør: «What is God’s purpose for us, the Body of Jesus Christ? What has God revealed that He will do? What do we see Him doing at this time?»²⁰⁷ Hans bibelsyn og lese måte åpner nemlig for at profetiene i Det gamle testamente har en dobbel bunn, i den forstand at de kan gjelde ikke bare israelsfolket, men også den nytestamentlige menighet. Med dette som

---

²⁰⁴ Hallesby 1976, s.149

²⁰⁵ Ibid, s.89

²⁰⁶ Prince 2009, s.163

²⁰⁷ Ibid, s.164

bakteppe ser han derfor en profeti om gjenopprettelse i Joel 2:25 som myntet både på nasjonen Israel og den universelle Guds Menighet. Det fører for langt her å utbrodere hans ganske fyldige resonnement og allegoriske tolkning, men i kortversjon: Fienden har ødelagt landet (og Menigheten), og Gud vil gjenopprette. Spørsmålet Prince da stiller, er: Hva skal være de troendes gjensvar på dette som Gud ønsker å gjøre og som Han har lovet?²⁰⁸ Prince finner svaret i Joels første kapitel: «Rop ut en hellig faste ... Kall sammen de eldste, alle som bor i landet, i Herren deres Guds hus og rop til Herren!» (Joel 1:14). Å rope til Herren er ifølge Prince det samme som desperat og inntrengende forbønn.²⁰⁹ Joels profeti lover at Gud etter folkets bønn vil utøse sin Ånd over alle mennesker, noe Prince (og nok også en del andre bibellesere) tolker som løfte om en stor vekkelse. Han peker på at denne profetien delvis ble oppfylt på pinsedagen, men mener at mye gjenstår: «All that we have seen hitherto of the outpouring of God's Spirit is just a little sprinkle in relationship to what God has declared that He will do.»²¹⁰ Det fører for langt her å utlegge i altfor mange detaljer hans tolkning og forsøk på begrunnelse, men Prince sin konklusjon er uansett som følger:

We have seen Him move. We know that this is the hour. Now it is up to us to respond. It is up to us to move in and unite ourselves with what He is doing so that His purposes may come to complete fulfillment. How do we move in? I want to suggest to you that God is calling His people with new emphasis to prayer and fasting.²¹¹

I det hele tatt vektlegger Prince sterkt også dette med *fastens* instrumentelle verdi, siden den etter hans oppfatning forsterker bønnens gjennomslagskraft.²¹² Tittelen på en av hans andre bøker, *Shaping History through Prayer and Fasting*, sier noe om den sterke tro han har på at de kristnes bønn og faste åpner for Guds inngripen i politiske konflikter og i samfunnsliv. Også i *Secrets of a Prayer Warrior* (altså den boken som jeg her foretar en undersøkelse av) nevner han mange eksempler, både fra eget liv og fra Det gamle testamentet: Josef og Daniel, gudfryktige menn som fikk overnaturlig visdom fra Gud i de høye samfunnsposisjonene de innehadde,²¹³ Esra og Nehemja som var sentrale i gjenoppbyggingen av Jerusalem og tempeltjenesten²¹⁴, samt dronning Ester som reddet jødefolket fra utryddelse,²¹⁵ var

---

²⁰⁸ Prince 2009, s.164-165

²⁰⁹ Ibid, s.166

²¹⁰ Ibid, s.167

²¹¹ Ibid, s.167

²¹² Prince 2008, s.73-83

²¹³ Prince 2009, s.195

²¹⁴ Ibid, s.171-173

²¹⁵ Ibid, s.174-175

mennesker som i krisesituasjoner gikk inn i bønn og faste og derigjennom forandret historiens gang. Prince oppsummerer bønnens betydning for Guds inngripen:

This is one of the great lessons of the Bible. If you win the victory in the spiritual realm, you have won the victory, period. This is why the Bible is such a relevant book. Everybody is seeking answers to political, social and economic problems. If a nation by prayer and fasting wins the victory in the spiritual realm, all of the human realms will fall into line. Win the battle over Washington D.C, for instance, and stand back and watch the economic, the political and the social problems fall into line.²¹⁶

Hallesby samstemmer:

Ifølge Skriften og erfaringen er vi overbevist om at et menneskes bønn kan bringe forandringer inn i Guds styrelse, ikke bare med den enkelte, men også med samfunnet, med landet, ja med hele verden ... Menneskets bønn er et middel som Gud bruker i sitt verdensstyre. Det skjer altså noe ved menneskets bønn som ellers ikke ville være skjedd. Ja, som vi nettopp har sett, er menneskets bønn et av de aller virksomste midler for Gud til å styre verden frem mot dens mål: Guds rike.²¹⁷

På bakgrunn av dette er det ikke overraskende at Hallesby snakker om bønn som et *arbeid*, og også bruker dette uttrykket som en av flere kapitteloverskrifter i boken sin. Han slår fast at «bønnen er det viktigste arbeid i Guds rike.»²¹⁸ Bønn har altså en funksjon, den er et instrument gitt oss av Gud, den er «det middel som overfører [de] oververdslige krefter til den enkelte og menigheten.»²¹⁹ Når vi ber, strømmes noe av Guds kraft over i oss og derigjennom også ut til andre mennesker rundt oss.²²⁰ På det rent konkrete planet mener Hallesby at vi da må be for hjemmet, naboene, ja også «benytte forbønnens rett hver gang vi treffer et menneske selv om vi aldri har truffet det før.»²²¹ Han gir deretter en lang utlegning om forbønnens arbeid for misjonærer, prester, lærere, ledere, predikanter og andre han ser på som nøkkelpersoner i samfunn og menighetsliv.²²² Hallesby hevder i denne forbindelse at de troende har både rett og «plikt til å være med og utpeke hvem som skal bli prester og hvem

---

²¹⁶ Prince 2009, s.173

²¹⁷ Hallesby 1976, s.150-151

²¹⁸ Ibid, s.65

²¹⁹ Ibid, s.59

²²⁰ Ibid, s.60

²²¹ Ibid, s.63

²²² Ibid, s.65-70

ikke. Men dette er et arbeid som alene kan utføres i *bønn*.»²²³ Vi finner her implisitt det samme poenget som Derek Prince mange ganger understreker i sin bok, nemlig at kristne på sett og vis er med og regjerer i denne verden ved at de gjennom sin bønn påvirker sentrale beslutninger. For Prince handler dette aspektet i særlig grad om å be for politikerne. Igjen er han sterkere i sin bibelske fundamentering enn Hallesby, og begrunner bønnens påvirkningskraft for samfunnet gjennom disse versene i 1.Timoteusbrev 2:1-4:

Jeg formaner dere derfor framfor alt til å bære fram bønn og påkallelse, forbønn og takk for alle mennesker. Be for konger og alle i ledende stillinger, så vi kan leve et stille og fredelig liv med gudsfrykt og verdighet i alt. Dette er godt og noe Gud, vår frelser, gleder seg over, han som vil at alle mennesker skal bli frelst og lære sannheten å kjenne.

Prince peker på at de menneskene vi, ifølge Paulus, aller *først* skal be for, ikke er misjonærer, evangelister eller nødlidende, men nasjonens regjering og politikere. Prince hevder at «...in multitudes of churches the people never think about that, even once a month. Yet Paul put it first.»²²⁴ Hvorfor er dette bønnearbeidet så viktig? Fordi regjeringen vi lever under, har innvirkning på våre liv. Vi skal rett og slett be om en god regjering, fordi dette er Guds vilje og noe som gjør at vi kan leve et stille og rolig liv.²²⁵ Og i forlengelsen av dette, igjen med referanse til Paulus: Gud vil at evangeliet skal forkynnes for alle mennesker. Prince spør retorisk: «Which one makes it easier to proclaim the Gospel: good government or bad government?»²²⁶ På denne måten kan de troende gjennom bønn styre denne verden for Gud. Hvis vi da ikke har en god regjering, hva er årsaken? Prince hevder at vi ikke har bedt slik vi burde: «I suppose that in the United States that applies to well over half the professing Christians. They never really pray intelligently and with real concern for the government.»²²⁷ Han kommer deretter med denne konklusjonen:

---

²²³ Hallesby 1976, s.66-67

²²⁴ Prince 2009, s.57

²²⁵ Ibid, s.57-58

²²⁶ Ibid, s.59

²²⁷ Ibid, s.60

We fail to pray. This is why we see worldwide moral and ethical decline, both in leadership and in national culture. We have not understood the limitless possibilities of praying according to God's will as revealed in His Word. Because of this, we fail to rule in God's Kingdom the way He intends.²²⁸

Som vi har sett: Hallesby deler langt på vei dette synet. Særlig tungt ligger det på denne mannen som selv var vekkellespredikant, at de kristne ber om vekkelse. Hallesby sier at «vi lengter etter vekkelse, vi taler om vekkelse, vi arbeider for vekkelse, ja ber også litt om vekkelse. Men vi går ikke inn i det bønnens arbeid som er den egentlige forberedelse for enhver vekkelse.»²²⁹ Han sammenligner bønn om vekkelse med mineringsarbeider, i den forstand at Den Hellige Ånd – på grunn av vår forbønn – vil virke på hjertene til de uomvendte.²³⁰ Hallesby peker i denne forbindelse også på at vi også må huske å be for enkeltindivider som vi blir minnet om:

Det viser seg jo at de aller fleste av oss som er blitt omvendt, hadde en eller annen forbeder som bar oss personlig frem for Gud i den tid vi levde som uomvendte. Og det synes meg at ingen er så fattig som den som ikke eier en eneste forbeder som bærer ham personlig og vedholdende frem for Gud. Derfor skulle vi gå inn i denne tjeneste og bli personlige og regelmessige forbedere for bestemte enkeltpersoner. Be bønnens ånd om få anvist av ham de enkeltpersoner som du skal bli forbeder for.²³¹

Men helhetsperspektivet er større enn som så, for en nasjon som i Hallesbys øyne er gjennomsyret av «fornøyelsessyke, usedelighet, drukkenskap og forakt for Guds Ord»²³² er i behov av intet mindre enn en landsvekkelse. *Den* er det de troende som må be om, slik at «folket ikke synker ned i gudsfornektelse, rasjonalisme eller tvil.»²³³ Og Hallesby har en urokkelig tro på bønnens makt: «I de bygder og byer hvor man har troende som går inn i denne hellige bønnetjeneste, der kommer vekkelser.»²³⁴ I sum: Hallesby synes, i likhet med Derek Prince, å ha en sterk overbevisning om at de kristnes bønn kan utgjøre en dramatisk

---

²²⁸ Prince 2009, s.60

²²⁹ Hallesby 1976, s.72

²³⁰ Ibid, s.73

²³¹ Ibid, s.75

²³² Ibid, s.75

²³³ Ibid, s.75

²³⁴ Ibid, s.76

forskjell med tanke på samfunnsutviklingen og gudsríkets fremmarsj. Men ikke uten at det «enkelte steder må kjempes både lenge og hardt [i bønn].»²³⁵

2.2.3 BØNNENS FUNKSJON: EN OPPSUMMERING AV FIGURANTENES FORSTÅELSE

Vi har sett at Derek Prince – i sterk kontrast til Hallesby – i svært liten grad relaterer bønnens hensikt og instrumentelle verdi til enkeltindividets behov og situasjon, men i desto større grad fokuserer på dens betydning for gudsríkets fremvekst og gradvise gjennombrudd, virkeliggjort gjennom den universelle menighets gjenopprettelse til hva den fra Guds side er ment å skulle være.

Felles har imidlertid de to forfatterne at de ser bønnens primære hensikt som det å forherlige Guds navn og fremme Hans vilje, slik at den troende derved blir et redskap for Guds vilje. I forlengelsen av dette har begge en visjon om at negativ samfunnsutvikling kan reverseres gjennom de kristnes bønn. Både Prince og Hallesby har også den oppfatning at Guds vilje ikke skjer automatisk og at Gud frivillig synes å ha gjort seg avhengig av vår bønn.

Bønn skal altså tjene en langt større hensikt enn vår egen, og det er slik sett en klart teosentrisk tilnærming til bønnens instrumentelle verdi som vi oppdager hos både Prince og Hallesby.

---

²³⁵ Hallesby 1976, s.76

3 DISKUSJON: ER BØNN KOMMANDO ELLER KOMMUNIKASJON?

Med bakgrunn i det jeg nå har presentert om figurantenes syn på bønnens vesen og funksjon, er det en del kritiske spørsmål jeg vil reise i et forsøk på å belyse enkelte av temakretsene og derigjennom den overordnede problemstillingen nærmere.

I tittelen på min forskningsoppgave har jeg stilt spørsmålet om bønn innen kristendommen primært er å forstå som kommando eller som kommunikasjon. Kanskje er det begge deler? Kanskje ingen av delene? Kanskje blir et slikt enten-eller for enkelt? I forbindelse med dette kommer også spørsmålet om hvorvidt de to bøkene jeg har studert, samlet sett gir et fyllestgjørende bilde av hva bønn egentlig er? Fins det viktige aspekter ved bønnens vesen og funksjon som verken Hallesby eller Prince berører, eller i så fall bare svært overflatisk? Jeg vil undersøke disse spørsmålene nærmere. Veien frem til mulige svar vil bli lang, ettersom hvert hovedspørsmål i sin tur avfører nødvendige underspørsmål som må drøftes for seg.

3.1 ER BØNNENS VESEN OG FUNKSJON Å FORSTÅ SOM KOMMANDO?

Før jeg drøfter spørsmålet nærmere, vil det være nyttig med en avklaring av hva jeg selv legger i begrepet *bønn som kommando*. I en svært konkret og avgrenset betydning er dette den typen bønn som Derek Prince rett og slett kaller kommandobønn (og som han definerer som en av tolv ulike former for bønn). I en mer utvidet forstand kan imidlertid kommandobønn kanskje også ses på slik: Er det for eksempel sånn at hvis vi møter de betingelser som anses nødvendige for bønnesvar, så vil vi nesten som en naturlov oppleve å se virkeliggjørelsen av det vi ber om? Er det altså slik at Gud på sett og vis, nærmest forpliktet på juridisk grunnlag, lar seg «kommandere» dersom den troende ber på «rett» måte og oppfyller gitte betingelser?

Dette spørsmålet vil bli drøftet, men å hevde at Gud slik lar seg «kommandere», fortoner seg – med basis i den bibelske fortellingen og den kristne virkelighetsforståelsen – allerede i utgangspunktet som ganske urimelig. Så i den grad bønn da virkelig lar seg forstå som kommando, er det derfor kanskje heller slik at vi gjennom bønn kommanderer bort demoniske hindringer i den usynlige verden slik at Guds vilje kan skje? I kjølvannet av dette dukker i så

fall spørsmålet opp om Gud slik sett frivillig har gjort seg avhengig av de troendes bønner for at hans vilje kan realiseres på jorden.

Videre, i en enda videre betydning av begrepet kommando: Kan vi gjennom våre bønner få Gud til å ombestemme seg, selv om Han kanskje fra tidenes morgen har planlagt alt som skal skje? Eller har han virkelig det?

Det reiser seg altså mange spørsmål rundt aspektet *bønn som kommando*, og disse som jeg her har skissert i innledningen, mener jeg å finne som enten eksplisitte påstander eller som implisitte spørsmål i det mine to figuranter skriver om bønnens vesen og. De skal nå drøftes og belyses nærmere.

3.1.1 FORPLIKTER GUD SEG TIL Å SVARE DERSOM VISSE BETINGELSER BLIR OPPFYLT?

Før jeg ser nærmere på dette spørsmålet, vil jeg undersøke argumentasjonen som Prince og Hallesby bruker for å belegge sine påstander om bønnesvarets betingelser.

3.1.1.1 *Betingelser for bønnesvar: et kritisk sideblikk*

Vi har sett at både Prince og Hallesby enes om to grunnleggende betingelser for bønnesvar, nemlig at bønnen som bes, er i samsvar med Guds vilje og at den legges fram i Jesu navn. Dertil snakker begge forfatterne om troens betydning, men vi så at de skiller lag i synet på om den troende kan tillate seg å tvile eller ikke. Dertil nevner Prince en fjerde betingelse som Hallesby ikke berører i det hele tatt, nemlig betydningen av å tilgi andre.

La oss ta en kritisk undersøkelse av deres premisser og argumentasjon. Først av alt: Snakker Jesus om disse betingelsene? Så avgjort ja, men *aldri i en og samme kontekst*, iallfall ikke slik Matteus, Markus, Lukas og Johannes har disponert stoffet sitt. Med andre ord: Disse fire (tre) betingelsene som Prince (og Hallesby) snakker om, fremkommer som et resultat av at man henter enkeltstående elementer fra de fire evangeliene og setter dem sammen til en helhet, som da i sin tur er ment å være en slags veiledning for bønnesvar.

Flere spørsmål dukker opp i kjølvannet av en slik tilnærming. Er det da sånn at alle disse fire (eller tre) betingelsene *alltid* må være til stede, eller er det for eksempel slik at man i noen situasjoner kan få bønnesvar ved tro alene, uten å be i Jesu navn? Faktum er jo at Johannes er den eneste evangelisten som snakker om bønn i Jesu navn (14:13-14, 16:23-26),²³⁶ men han nevner aldri tro som en betingelse for oppfylt bønnesvar. Det gjør derimot Markus og Matteus, som begge også er alene om å understreke tilgivelse som nødvendig for bønnesvar. Betyr dette da at alle evangeliene må studeres i sammenheng for at vi som troende skal kunne be «rett» og oppfylle alle betingelsene? At eksempelvis en forfulgt nordkoreansk kristen som kanskje bare har tilgang på noen fragmenter av Matteusevangeliet, da altså ikke vil oppleve bønnesvar fordi han ikke kjenner til bønn i Jesu navn? Det virker ikke rimelig. Gitt premisset om at Gud har inspirert forfatterne av Bibelens skrifter (som jo både Hallesby og Prince forutsetter) så er det kanskje i stedet slik at bønn fra Guds side ikke er ment å skulle fremstilles så skjematisk som særlig Derek Prince gjør - siden altså de fire evangelistene avviker såpass mye som de gjør. Noe som kanskje kan underbygge denne hypotesen min, er det velkjente faktum at også oppstandelsesberetningen fremviser markante ulikheter i de fire evangeliene. Det samstemte budskapet er likevel klart, nemlig at Kristus er oppstått fra de døde. Kanskje er det også på tilsvarende måte slik at det som de fire evangeliene sier om bønn, på tross av innbyrdes avvik inneholder et enhetlig budskap, nemlig at den kristne kan be med forventning om at Gud vil svare.

Like fullt blir iallfall dette ene spørsmålet påtrengende: Kan man oppleve bønnesvar hvis man ikke har *tro* på at Gud vil svare? Dette bør drøftes.

3.1.1.2 Betingelser for bønnesvar: Er tro nødvendig for at den bedende skal se realiteten av det han ber om?

Vi så i analysedelen at både Hallesby og Prince vektlegger betydningen av tro når man ber. For begge var Hebreerne 11:6 et nøkkelvers, der det heter at «den som trer fram for Gud, må tro at han er til, og at han lønner dem som søker ham.» Hallesby hevdet i samband med dette

---

²³⁶ Markus snakker riktignok om at de troende i Jesu navn skal drive ut demoner, men altså ikke om bønn som sådan. Lukas snakker om at åndene er disiplene lydige i Jesu navn og at evangeliet skal forkynnes i Hans navn til hele verden, men heller ikke her snakkes det om bønn. Heller ikke Matteus snakker om bønn i Jesu navn.

at «uten tro fører hjelpeløsheten bare til nytteløse skrik i natten».²³⁷ Prince understreket særlig at «by faith we receive what we pray for when we pray.»²³⁸ Vi leste også at Derek Prince mener troen kan vokse ved at man mediterer på Guds Ord, men noen egentlig definisjon av begrepet tro gir faktisk verken han eller Hallesby. Dette altså til tross for at troen ses på som så grunnleggende for bønnesvar – og for andre aspekter ved kristenlivet. For denne leseren fremstår det derfor noe underlig at man ikke mer eksplisitt forsøker å definere begrepet og at ingen av de to forfatterne – især Prince, som jo har ekstremt mange bibelreferanser i sin bok – siterer Hebreerne 11:1, som vel inneholder den klareste definisjonen Bibelen selv gir av begrepet: «Tro er full visshet om det som håpes, overbevisning om ting som ikke ses» (1930-overs.).

I stedet finner vi i Hallesbys bok mange ubegrunnede tanker og løse spekulasjoner om begrepene tro, tvil og vantro, og som synes å mangle forankring i Bibelen. Eksempelvis hevder han at vi ikke behøver å «stive opp vår lille tro for å få den til å bli så stor som mulig ... Nei, under bønnen behøver vi i det hele ikke å drive noen slik åndelig gymnastikk.»²³⁹ Dertil fortøner dette seg inkonsistent ettersom han jo, som vist ovenfor, pekte på at bønn uten tro nettopp var å anse som nytteløst. En påstand som at man har mer tro enn man selv vet (siden man kommer til Kristus i bønn) savner også skriftmessig belegg, selv om den – hvem vet? – kanskje isolert sett er riktig.

Når Hallesby videre i sin bok forsøker å avgrense og definere begrepene tvil og vantro, savner man igjen bibelreferanser som kan understøtte påstandene. I analysen så vi at han definerer tvil som «en lidelse, en smerte, en sykdom, som til sine tider legger seg over troen» og som visstnok er «trosnød, troslidelse, trossmerte.»²⁴⁰ Tvilen er derfor angivelig å anse som en lidelse som i noen tilfeller legges på den kristne og derfor også noe som «skal tjene oss til gode.»²⁴¹

Om vi undersøker hva Jesus sier om tro, tvil og vantro, finner vi en gjentatt understreking av troens betydning for å oppleve mirakler og inngripen fra Gud, især gjennom formuleringen «din tro har frelst deg». Dette uttrykket anvendes sju ganger gjennom de synoptiske evangeliene, alle ganger bortsett fra en knyttet til at mennesker opplever overnaturlig

---

²³⁷ Hallesby s.24

²³⁸ Ibid, s.75

²³⁹ Ibid, s.54

²⁴⁰ Ibid, s.28

²⁴¹ Ibid, s.28

helbredelse (Matt. 9:22, Mark. 5:34 og 10:52, Luk. 7:50, 8:48, 17:19 og 18:42). Jesus snakker de facto om «stor tro» (i tilfellene med den kanaaneiske kvinnen og den romerske offiseren) mens han andre ganger dadler sine disipler for at de tviler eller har for liten tro. Han sier at tro kan flytte fjell og at «alt er mulig for den som tror», mens vi i motsatt ende av skalaen leser at han i sin hjemby «undret seg over vantroen deres» og derfor ikke kunne gjøre noen kraftige gjerninger der. I forbindelse med bønn lover han at «alt dere ber om ... skal dere få når dere ber med tro» (Matteus 21:22). Denne gjentatte aksentueringen av troens betydning gjør det derfor vanskelig å finne støtte i de fire evangeliene for Hallesbys noe selvmotsigende uttrykk «tvilende tro».²⁴²

Mener Hallesby da altså at den troende kan motta bønnesvar selv om han tviler? Det virker slik. Jeg refererte i analysedelen til hans fortelling om mennesker som opplevde alt annet enn tro da de bad og likevel fikk se bønnesvar, noe Hallesby betrakter som et eksempel på bønnelivets mange gåter. Svaret hans på spørsmålet jeg stiller i dette avsnittet, blir vel derfor et noe forvirrende *ja og nei på samme tid*.

I analysen så vi at Prince på sin side er langt mer kategorisk i sin tilnærming til spørsmålet, i den forstand at utholdende tro ses på som betingelse for at man skal motta det man har bedt om, selv om det noen ganger kan ta lang tid. Om petisjonsbønnen går han derfor så langt som til å si at «one way *not* to receive an answer to a petition is to go on praying for it.»²⁴³ Dette belegger han med flere skrifthenvisninger, blant annet fortellingen i 1.Mosebok om Abraham og omtalen av trosheltene som gis i Hebreerbrevets 11.kapitel. I sterk kontrast til dette hevder han at vantro og tvil (begreper han for øvrig bruker synonymt) sår tvil om Guds karakter og gir et falskt bilde av hvem Gud er. I dette tilfellet gir ikke Prince noe spesifikt skriftmessig belegg for påstanden, men påstår på mer generelt grunnlag at «the Bible teaches that unbelief is sinful.»²⁴⁴

Vi så i analysen at Prince også går til den greske grunnteksten når han i sin utlegning av Markus 11:23 peker på at uttrykket «ha tro til Gud» like gjerne kan oversettes med «å ha den samme tro som Gud selv har.» Denne systematiske og grundige tilnærmingen til Bibelens tekster for å begrunne undervisningen er i det hele tatt typisk for alt Derek Prince skriver, og

---

²⁴² Hallesby 1976, s.29

²⁴³ Prince 2009, s.74-75

²⁴⁴ Ibid, s.31

konkluderende vil jeg hevde at han også i sin undervisning om troens premiss for bønnesvar, undersøker og definerer begrepet langt grundigere enn hva Hallesby gjør.

Den leseren som er nøye med bibelreferanser, systematikk og argumentasjonsrekker, vil avgjort finne Prince sin bok mer tilfredsstillende enn Hallesbys. Så kan man i noen tilfeller stille spørsmål ved den lese måten Prince har av enkelte bibeltekster, men dette aspektet vil jeg komme tilbake til siden.

En siste merknad: Prince er nok mer konsistent enn Hallesby i synet på troens nødvendighet for bønnesvar, men kanskje er ikke alltid virkeligheten fullt så enkel. Kan hende er derfor Hallesbys *både-og* mer samsvarende med det virkelige liv og de troendes erfaringer? Dette er spørsmål som av gode grunner ikke lar seg besvare med stor skråsikkerhet. De fleste kristne vil nok mene at vi ikke alltid kan kikke Gud i kortene.

3.1.1.3 Betingelser for bønnesvar: Må man be i Jesu navn for å få svar?

Hva vil det egentlig si å be i Jesu navn? Jeg synes selv at dette utsagnet er gåtefullt hvis man ønsker en semantisk forståelse av begrepet som er basert på Luthers prinsipp om at Bibelen er sin egen fortolker. Med andre ord: Jeg synes det er vanskelig å finne skriftsteder som forklarer hva frasen *i Jesu navn* egentlig betyr. I tråd med dette sier da også Hallesby at bønn «i Jesu navn, det er vel sannsynligvis bønnens dypeste hemmelighet»²⁴⁵, men vi så i analysen at han – uten å henvise til Skriften – likevel er sikker i sin tolking av at Jesu navn er det som gir oss frimodighet og «adgang helt inn til den hellige Gud,» selv om vi opplever fordømmelse på grunn av synd.²⁴⁶ Derek Prince refererer til både Hebreerbrevet, Efeserbrevet og 1.Petersbrev når han i likhet med Hallesby peker på at vi i Jesu navn kan komme med frimodighet innfor Gud, siden Jesus både er vår advokat, yppersteprest og sonoffer.²⁴⁷ Likevel: Ingen av skriftstedene han refererer til, snakker om *Jesu navn*, og koplingen mellom bønn i dette navnet og det faktum at vi har frimodighet innfor Gud, er slik jeg ser det, en fri tolkning og ikke en anvendelse av prinsippet Skrift forklarer Skrift, som Prince jo ellers flittig benytter seg av.

---

²⁴⁵ Hallesby 1976, s.53

²⁴⁶ Ibid, s.53-54

²⁴⁷ Prince 2009, s.34-42

Derimot synes professor Torleiv Austad å bringe en langt sterkere skriftmessig begrunnelse på banen når han enda tydeligere enn Hallesby/Prince peker på at bønne i Jesu navn understreker et relasjonelt aspekt: Bønne i dette navnet «sier oss at den bedende har et spesielt nært forhold til ham. Det ligger i navnet Jesus. Navnet karakteriserer personen.» Austad peker deretter på at «navnet Jesus betyr Frelseren» og at derfor «den som ber i Jesu navn, vender seg til Faderen på vegne av Frelseren. En kommer med Frelserens støtte og anbefaling.»²⁴⁸ Å be i Jesu navn vil da si «å la Jesus være forsoneren mellom Gud og den bedende».²⁴⁹ Også Oddvar Sjøvik er i sin bok *Bønne framfor alt* inne på selve navnets betydning: «I Bibelens språkbruk og tenkning er et navn mye mer enn en benevnelse eller en merkelapp vi setter på ulike personer ... Navnet står som et synonym for personen selv. Derfor er Jesu navn ofte brukt synonymt med Jesus»,²⁵⁰ påpeker Sjøvik, som deretter begrunner sin påstand med en referanse til Apostlenes Gjerninger 3:16. Hans konklusjon er – i likhet med Prince, Hallesby og Austad – at å be i Jesu navn er å «be på grunnlag av hva Jesus har gjort da han døde på korset for alle våre synder».²⁵¹

Om nå altså bønne i Jesu navn er ensbetydende med det å ha frimodighet innfor Gud og stå for Hans ansikt uten fordømmelse, slik alle disse fire forfatterne hevder (Austad/Sjøvik etter min mening med en bedre skriftmessig begrunnelse enn Hallesby/Prince), *må* man da be i Jesu navn for å få bønnesvar? I lys av hva Det nye testamentet lærer om frelsens betydning, synes det rimelig å si at svaret er ja. Spørsmålet om Gud da også kan svare på bønne som bes av mennesker som ikke kjenner Kristus, er et så omfattende emne i seg selv at det vil føre altfor langt bort fra det som er hovedsaken i min drøfting.

Tilbake til Torleiv Austad og hans bok *Bønne til Gud*: Han trekker også inn et dispensatorisk perspektiv når han hevder at bønne i Jesu navn brakte «en forandring [hos disiplene] i forståelsen av hva bønne er, og av hvordan vi skal be.»²⁵² Som begrunnelse for dette viser Austad til at Jesus i Johannesevangeliet forteller disiplene om en tid da han ikke lenger skulle tale til dem i gåter og at de *da* skulle be i hans navn. Bønne i Jesu navn brakte slik sett et helt «nytt element inn i bønnetradisjonen.»²⁵³ Interessant er det også når Austad hevder at «bønne i Jesu navn først og fremst er å ta i bruk de nye rettigheter som Jesus har gitt oss.»²⁵⁴ Hva han

---

²⁴⁸ Austad 1989, s.27

²⁴⁹ Ibid, s.27

²⁵⁰ Sjøvik 1995, s.16

²⁵¹ Ibid, s.16

²⁵² Austad 1989, s.26

²⁵³ Ibid, s.26

²⁵⁴ Ibid, s.28

mener med rettigheter, utdypes ikke, men det fører uansett over på et for meg sentralt spørsmål: Innebærer bønn i Jesu navn *mer* enn bare det å komme fram for Gud med frimodighet og uten syndsfordømmelse?

Vi er her inne på et viktig aspekt som jeg synes Hallesby utelater og Prince ikke nok betoner, nemlig den åndelige autoriteten og de rettigheter som synes å ligge i Jesunavnet. En annen kjent, men dog kontroversiell forkynner i pinsekarismatiske sammenhenger, Kenneth E. Hagin (1917 – 2003), har mye å si om nettopp dette. I kortversjon mener Hagin, blant annet med referanse til Markus 16 og Lukas 10, at Jesus har gitt de kristne fullmakt til å bruke hans navn for å utøve autoritet over djevelen og onde ånder. Jesus sier i Markus 16:17 at den som tror, skal drive ut onde ånder i Jesu navn, og i Lukas 10:17 leser vi at de utsendte disiplene «... kom glade tilbake og sa: ‘Herre, til og med de onde ånder er lydige når vi nevner ditt navn!’» Hagin refererer også til Apostlenes Gjerninger 16:16-18, der Paulus i Jesu navn driver ut en demon av en ung jente. Disse og flere skriftsteder bruker han for å understøtte sin påstand om at bruken av navnet Jesus gir de troende en sterk autoritet i den åndelige verden.²⁵⁵

Også den kinesiske forkynneren Watchman Nee²⁵⁶ har mye å si om autoritetsaspektet ved det hellige navnet. Hans utgangspunkt er Filipperbrevet 2:6-11, hvor det sies at Jesus etter sin oppstandelse og himmelfart av Gud Fader ble gitt «navnet over alle navn», slik at «i Jesu navn skal hvert kne bøye seg ... og hver tunge bekjenne at Jesus Kristus er Herre.» Nettopp det siste, hevder Nee, er beviset på den autoritet som ligger i navnet Jesus og at det, slik Paulus sier, er opphøyet over alle andre navn som finnes.²⁵⁷ I likhet med Hagin trekker han fram Lukas 10:17 og konkluderer med at Jesunavnet er ensbetydende med autoritet.²⁵⁸

Med bakgrunn i det som her er sagt, vil jeg antyde at den bedendes bevissthet om og tro på hvilken autoritet som ligger i dette navnet, *kanskje* er et usagt premiss i Johannesevangeliets mange løfter om bønn i Jesu navn.

---

²⁵⁵ Hagin 1980, s.21

²⁵⁶ Watchman Nee (1903-1972) var en kinesisk bibellærer og menighetsplanter som blant annet satt 20 år i fengsel for sin tro.

²⁵⁷ Nee 1978, s.4

²⁵⁸ Ibid, s.5

3.1.1.4 Kommandobønn: Finner vi den i Bibelen?

I forlengelsen i hva som er sagt ovenfor om autoriteten i Jesu navn: Selv om jeg altså har savnet et sterkere skriftmessig belegg hos Derek Prince om *hvorfor* Jesunavnet har slik autoritet, er han i sin bønneteologi så avgjort ikke fremmed for *at* navnet har stor makt. Vi så jo tidligere i avhandlingen at han definerer *kommando* som en spesiell type av bønn, kjennetegnet av aggresjon og som uttrykkes gjennom autoritative befalinger.²⁵⁹ Hans kroneksempel er som før nevnt beretningen om Jesus som forbanner fikentreet, og han trekker også fram den gammeltestamentlige fortellingen om Josva som kommanderer solen til å stå stille (Josvas bok 10:12-14). Prince og andre bibellesere har i så måte rikelig også med andre skriftsteder å forsyne seg av, om Jesus som befalte onde ånder å vike, sykdommer å forsvinne, lamme om å reise seg, bølger og vind om å bli stille, og døde om å stå opp igjen. Det sentrale spørsmålet er imidlertid om denne formen for bønn – om man i det hele tatt kan kalle den det – virkelig er tilgjengelig for den kristne.

I sitt forsøk på å underbygge at denne formen for bønn også er tilgjengelig for troende i dag²⁶⁰, siterer Prince fra Jakob 5:16-18, der det heter at

Et rettferdig menneskes bønn er virksom og utretter mye. Elia var et menneske under samme kår som vi. Han ba inderlig om at det ikke måtte regne, og i tre år og seks måneder falt det ikke regn på jorden. Så ba han på ny, og da ga himmelen regn, og jorden bar igjen grøde.

Prince sin begrunnelse må her sies å være svak og ganske søkt, ettersom det jo med klare ord står at Elia *ba*, ikke at han kommanderte. En bedre begrunnelse ville kanskje ha vært å referere til de evangeliesekvensene der Jesus gir disiplene autoritet til å drive ut onde ånder og helbrede sykdommer. Både Matteus 10:1 og Lukas 9:1 forteller om dette, det samme gjør flere sekvenser hos evangelisten Markus. Med henblikk på erfaringer fortelles det både i Lukas 10:17-20 og mange steder i Apostlenes Gjæringer at disiplene opplever i praksis den autoriteten Jesus overga til dem og at de kan kommandere de onde åndene. Det er vel i sammenheng med sistnevnte fenomen at vi må se Derek Prince sin avsluttende kommentar

---

²⁵⁹ Prince 2009, s.89

²⁶⁰ Ibid, s.91

om kommandobønn: «This instrument of prayer is particularly appropriate to use when we follow Jesus' directive to cast out demons».²⁶¹

En enda dypere forståelse av begrepet kommandobønn synes jeg at Watchman Nee bidrar med. Han påstår at det bare er få kristne som bruker den, enda denne formen for bønn «intar den viktigaste platsen i Ordet. Den uttrykker auktoritet, ja til och med befallning.»²⁶² Han begrunner dette med Matteus 18:18, der Jesus sier at «alt dere binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og alt dere løser på jorden, skal være løst i himmelen.» Nå er det i høyeste grad et tolkningsspørsmål om Jesus her i det hele tatt snakker om bønn, men gitt premisset at han virkelig gjør, så er det ifølge Nee slik at «himmelen lyssnar til de ord som uttalas på jorden og handlar efter dess befallningar.»²⁶³ Et eksempel på dette mener Nee å finne i 2.Mosebok 14, der israelsfolket på flukt fra egypterhæren møter Rødehavet. Det står at både folket og Moses ropte til Herren, men Gud sa til ham: «Hvorfor roper du til meg? ... Du skal løfte staven din og rekke hånden ut over havet og kløve det, så israelittene kan gå tørrskodd tvers igjennom havet.» (14:15-16) Nee mener at staven som Moses hadde fått av Gud, representerte autoritet og at Gud slik sett gir Moses lov til å be en kommandobønn.²⁶⁴

Helt på linje med Derek Prince sin undervisning peker også Nee på at selve grunnlaget for kommandobønn er den autoritet som Guds menighet har fått ifølge Efeserbrevet 2:6: Vi sitter sammen med Kristus i det himmelske, og «liksom Herren befinner sig högt över alla andliga fiender, gör också församlingen det.»²⁶⁵

Det er altså flere enn bare Derek Prince som snakker om bønn som regulær kommando.

Hvis begrepet bønn da er å forstå ikke bare som samtale og kommunikasjon med Gud, men *også* som det å sette Guds vilje ut i livet, kan derfor et uttrykk som kommandobønn avgjort sies å ha teologisk grunnlag i Bibelen. Et sentralt spørsmål er imidlertid om den autoriteten Jesus overga, bare gjaldt de første disiplene eller om den har relevans for troende mennesker til alle tider? En lese måte som hevder det første synspunktet, vil i sin videre konsekvens føre til store fortolkningsproblemer når det gjelder andre ting Jesus har sagt. For på hvilket grunnlag kan man da hevde at det andre han sier, for eksempel om Gud som en god Far, gjelder *alle* troende og ikke bare den engere krets av de tolv? Det var jo nettopp disse

---

²⁶¹ Prince 2009, s.92

²⁶² Nee 1978, s.16

²⁶³ Ibid, s.16

²⁶⁴ Ibid, s.17

²⁶⁵ Ibid, s.18

nærmeste disiplene Jesus som oftest snakket til når han underviste om blant annet bønn. Jeg vil derfor konkludere med at dersom Bibelen virkelig er Guds sanne og inspirerte ord, slik både Prince og Hallesby mener at den er, så gjelder løftene om autoritet og kommandobønn for troende til alle tider. Dette understøttes ytterligere av ordene i Markus 16:17-18, der synlige gudsrrike-tegn som helbredelse og åndeutdrivelse «skal følge *dem som tror*», og altså ikke bare de tolv.

Avslutningsvis er det verdt å minne om at denne formen for bønn er ukjent for Hallesby og at den utifra Prince sin undervisning må være knyttet til en sterk forvissning om Guds vilje.

Watchman Nee samstemmer i dette:

När är församlingen istånd att bedja en auktoritativ bön? Då den har fullständig tro på och inte tvivlar på att det den ber om är i enlighet med Guds vilja ... Om det inte är Guds vilja, hur skulle vi då kunne ha tro för det? ²⁶⁶

Og nettopp dette aspektet fører over på mitt neste punkt i drøftingen.

3.1.1.5 En ufravikelig betingelse for bønnesvar: Guds vilje

Trolig vil så godt som alle kristne forkynnere og bedere si at den overordnede norm for bønnehørelse er det som samsvarer med Guds vilje og fremmer hans ære.²⁶⁷ Nettopp dette fant vi da også i analysedelen som en grunnpremiss hos både Hallesby og Prince. Førstnevnte understreker at «det er bare når vi ber om noe etter Guds vilje vi har løfte om bønnehørelse»²⁶⁸ og Prince snakker om «the great secret that clinches our life of prayer: We pray according to God's will as revealed in His Word.»²⁶⁹ Begge siterer 1.Johannesbrev 5:14-15 der det heter at Gud «hører oss når vi ber om noe som er etter hans vilje. Og når vi vet at han hører oss hva vi enn ber om, så vet vi at vi allerede har det vi har bedt ham om.» Utover dette bibelverset er det – som før nevnt i analysedelen og i sterk kontrast til Derek Prince – overraskende lite Hallesby har å si om aspektet Guds vilje, også sett i relasjon til bibeltekster. Etter min vurdering er det en klar svakhet ved Hallesby-boken at den ikke drøfter *hvordan* vi kan finne eller kjenne Guds vilje. Og som nevnt, det er i denne forbindelse oppsiktsvekkende at

---

²⁶⁶ Nee 1978, s.21

²⁶⁷ Sjøvik 1995, s.204

²⁶⁸ Hallesby 1976, s.60

²⁶⁹ Prince 2009, s.50

Hallesby ikke en eneste gang gjennom hele boken refererer til Fadervår-versene, som kanskje mer enn noen andre skriftsteder understreker betydningen av å begynne våre bønner nettopp med fokus på Gud og hans vilje.

Prince på sin side har altså fylldige utlegninger om dette spørsmålet, og da nettopp med utgangspunkt i Fadervår. Vi så i analysen hvordan han understreker betydningen av *først* å be om det som ligger Gud på hjertet (eksemplifisert ved «la ditt rike komme») og dernest om og for våre egne behov (eksemplifisert ved «gi oss i dag vårt daglige brød»). I nær tilknytning til dette så vi at Prince – med referanse til flere skriftsteder i både GT og NT – også understreker hvor viktige motivene våre er når vi ber: Er de sentrert om oss selv eller om Gud?

Bønnesvaret skal bringe ære til Gud, det er begge våre forfattere enige om, dog altså med sterkt varierende mengde av bibelmateriale som referanse.

I en slik kontekst dukker imidlertid to viktige spørsmål opp: Hvordan vet jeg om noe er Guds vilje? Og hvordan kan jeg vite om noe bringer ære til Gud eller ikke? Bringer det for eksempel ære til Gud om min arbeidsløse kone omsider får en jobb? At min gamle tante som ikke er kristen, blir kvitt depresjonene hun har slitt med i mange år? Hvordan skal jeg vite sikkert at disse bønnebegjærene er etter Guds vilje, slik at jeg altså kan be med tro og forvisning om bønnesvar?

Noe svar på disse spørsmålene finner jeg ikke i Hallesbys bok, og bare delvis hos Prince. Med tanke på hva som er Guds vilje sier han:

Where is the will of God revealed? The answer is in His Word. The Word of God is packed from beginning to end with divine promises ... And do you know what those promises are? *The promises of God are the will of God*. Thus, when you find a promise that relates to your situation and meets your need, that promise is God's will for you.²⁷⁰

Og videre: “Every promise [in the Bible] that fits my situation and meets my needs is for me, now, if I claim it in the name of Jesus and if I claim it to the glory of God.”²⁷¹

Men hva om jeg da ikke finner noe konkret løfte i Bibelen om at min jobbløse kone får arbeid? Hva gjør jeg da, utifra Prince sin definisjon av Guds vilje? Hvis jeg er en trent hermeneutiker, kan jeg kanskje finne et analogt tilfelle og overføre det på min kones

---

²⁷⁰ Prince 2009, s.50

²⁷¹ Ibid, s.45

situasjon. Kanskje kan jeg tolke Jesu ord om at Gud gir barna gode gaver som et løfte om jobb. Er en jobb en god gave? Ja, mest sannsynlig. Men er alle jobber gode for meg, og kan jeg be om hvilken som helst jobb? Neppe. Vi ser altså at påstanden om Guds vilje åpenbart gjennom Bibelen bringer med seg mange og tidvis vanskelige tolkningsspørsmål. Hvis jeg da altså ikke finner noe konkret bibelord som gir meg løfte om den situasjonen jeg befinner meg i eller det behovet jeg har, skal jeg da kanskje i stedet be om Guds ledelse og veiledning ved å lytte til hans stemme? Verken Hallesby eller Prince sier noe om dette. Rett nok er spørsmålet særs vanskelig, og neppe gis der fasitsvar, men uansett synes jeg problemstillingen er så viktig at forfatterne iallfall burde ha gjort noen *forsøk* på refleksjon.

Et annet og problematisk spørsmål knyttet til løftet i 1.Johannesbrev 5 og som altså både Prince og Hallesby benytter seg av, er dette: Det står at dersom vi ber om noe etter Guds vilje, så hører han oss, og dersom vi vet at han hører oss, kan vi også ha visshet om at vi *har* de ting vi ber ham om. Med andre ord: Å be i samsvar med Guds vilje skulle derfor implisere at bønnen blir oppfylt, like sikkert som at to og to blir fire. Rett nok kjenner vi ikke Guds time for bønnens oppfyllelse, og både bibeltekster, Hallesby og Prince understreker at et bønnesvar kan komme først etter mange år. Uansett: Det fins eksempelvis mange kristne som ber om frelse for sine barn, men bønnebarna går kanskje livet igjennom uten å ha omvendt seg til Gud. Hvordan kan dette henge sammen når det man ba om, åpenbart var etter Guds vilje? Gud ønsker jo ifølge Bibelen at «alle mennesker skal bli frelst og lære sannheten å kjenne» (1.Timoteus 2:4), og Jesus er ifølge Lukas 19:10 «kommet for å oppsøke det som var forlagt, og frelse det» (1978-overs.).

Min egen vurdering av dette kompliserte spørsmålet som synes å innbefatte et paradoks, er at menneskets frie vilje ikke lar seg overstyre av Guds vilje. Med andre ord: Når vi ber for andre menneskers frelse, bestemmer de selv om de vil omvende seg eller ikke. Som det står i Åpenbaringsboken: «Den som tørster, skal komme, og den som *vil*, skal få livets vann som gave» (Joh.Åp. 22:17, min understreking). Adrian Rogers, en fremtredende sørstatsbaptist og bibellærer, peker på at «if you have a wayward child, a husband, a friend, a neighbor, you can pray for that person, but you cannot force your will upon them.»²⁷² Gud presser ikke sin vilje på noen, selv om Han ifølge mange bibelske tekster er i stand til å påvirke, i større eller mindre grad, menneskers tanker og følelser. Rogers hevder at det som bønn om andres frelse utretter, først og fremst er at den tar bort åndelige hindringer, siden vi i bønn binder mørkets

---

²⁷² Rogers

makter. Som et resultat av dette mener han at Gud gjennom vår bønn setter mennesker fri fra Satans makt slik at de – vel å merke av egen vilje – kan velge Kristus.²⁷³ Dette minner sterkt om det Hallesby i sitt kapittel om vekkelse kaller åndelige mineringsarbeider: «Ånden skal [gjennom vår bønn] sprengte i stykker synderens harde hjerte og lettsindige motstand mot Gud.»²⁷⁴

I sum: Gud tvinger altså ikke sin vilje på noen. Dette fører i sin tur over på min påstand om at løftet i 1.Johannesbrev gjelder bønn for våre egne behov og ikke situasjoner der andre menneskers vilje er involvert. Ja, Gud kan påvirke mennesker slik at vi faktisk opplever det vi ber om, men noen garanti for det har vi ikke, slik Adrian Rogers da også påpeker. Et slikt forbehold synes jeg derfor både Prince og Hallesby burde ha tatt når de så entydig fremholder Johannes-versene som garantist for bønnesvar.

3.1.1.6 Forplikter Gud seg til å svare på bønn når betingelsene er oppfylt?

Etter å ha drøftet ulike problemstillinger knyttet til forfatterens syn på bønnesvarets betingelser, er det nå på tide å samle noen tråder og forsøke et svar på det spørsmålet jeg stilte i begynnelsen av kapitlet: Gitt nå at disse betingelsene virkelig eksisterer og dernest blir oppfylt av den bedende, mener Hallesby og Prince at Gud da forplikter seg til å svare? De er jo begge enige om at det finnes noen fundamentale premisser for bønnesvar. Kan altså en oppfyllelse av disse betingelsene «kommandere» Gud til å svare på vår bønn, omtrent analogt med en juridisk avtale?

Først av alt: Det vil stride både mot det kristne gudsbilde og den bibelske fortelling å antyde at Gud lar seg «kommandere» av mennesker, uansett med hvor stor tro man måtte be. Ingen av de to forfatterne sier da heller noe slikt. I stedet vil det være mer relevant å trekke fram den far/barn-relasjonen som både Hallesby og Prince så sterkt vektlegger, og slik sett peke på at det er Guds kjærlighet og Guds nåde – en rød tråd gjennom Det nye testamentet – som gjør at Han svarer på sitt folks bønner. Dernest er det også en sentral tanke gjennom hele Bibelen at Gud er trofast mot sine pakter og ikke kan lyve (blant annet Salme 105:8, Salme 111:5, Titus 1:2, Hebr. 6:18). Gud er slik sett trofast mot seg selv og sin karakter. Faktisk finner vi ikke

---

²⁷³ Rogers

²⁷⁴ Hallesby 1976, s.73

rent få tilfeller i Bibelen der Gud sier at Han vil gjøre slik og sånn, gitt at den troende oppfyller visse betingelser. I gammeltestamentlig tid gjorde Gud flere slike pakter, blant annet med israelsfolket. Avtalen var Guds velsignelse på alle områder dersom folket fulgte Hans bud og forskrifter. Han er «den trofaste Gud som holder pakten» (5.Mos.7:9), «han husker sin pakt til evig tid, ordet han ga, i tusen slektsledd» (Salme 105:8), og vi så ovenfor at både Titus-brevet og Hebreerbrevet gir nytestamentlige vitnesbyrd om at Gud er trofast og ikke kan lyve.

Når Paulus da snakker om at den gamle pakt er avløst av den nye pakt (som kom med Jesus) og Hebreerbrevet proklamerer at den nye pakten «er så mye bedre og hviler på bedre løfter» (Hebr. 8:6), synes jeg faktisk det er dekning for å si at Gud forplikter seg til å svare på bønn når de betingelsene som Jesus snakker om, er oppfylt. Var Gud trofast mot sine avtaler i Det Gamle testamentet, er Han det også i nytestamentlig sammenheng.

3.1.2 ER IMPLEMENTERINGEN AV GUDS VILJE AVHENGIG AV DE TROENDES BØNN?

Vi har sett at underordningen under Guds vilje ligger som en eksplisitt og gjennomgående grunnpremiss hos både Hallesby og Prince i deres undervisning om bønn. I samband med dette fant vi i analysen at begge snakker om bønn som *strid*, en slagmark der kampen står om gjennomføringen av Guds vilje her i denne verden, ja om selve Guds verdensstyre. Hallesby påstår i forbindelse med dette at «det er umulig for Gud å styre verden frem til dens mål uten mennesket»,²⁷⁵ og Gud har derfor «frivillig bundet seg i sitt verdensstyre til mennesket».²⁷⁶ Videre hevder han at «et menneskes bønn kan bringe forandringer inn i Guds styrelse, ikke bare med den enkelte, men også med samfunnet, med landet, ja med hele verden. [...] Menneskets bønn er et middel som Gud bruker i sitt verdensstyre. Det skjer altså noe ved menneskets bønn som ellers ikke ville være skjedd.»²⁷⁷ Og når Guds menighet står «sammen på kne, da behersker den verdenspolitikken – fra lønnkammeret.»²⁷⁸ Derek Prince hevder i essens det samme når han sier at «as a Kingdom of priests, it is our mandate to rule the earth. We can change the course of history.»²⁷⁹

---

²⁷⁵ Hallesby 1976, s.148

²⁷⁶ Ibid, s.148

²⁷⁷ Ibid, s.151

²⁷⁸ Ibid, s.150

²⁷⁹ Prince 2009, s.106

Kan de troendes bønn ha innflytelse på samfunnsutvikling og politiske avgjørelser? Er det i så fall da slik at de troende gjennom bønn direkte eller indirekte på sett og vis *kommanderer* Guds vilje til å skje i denne verden? Gitt at det virkelig er slik, har Gud da altså frivillig gjort seg avhengig av de troendes bønner for at hans vilje kan realiseres på jorden? I så fall hvorfor? Dette er sentrale spørsmål som dukker opp ved lesningen av begge bøkene og som derfor bør drøftes.

3.1.2.1 *Har de troendes bønn innflytelse på samfunnets styre og politiske avgjørelser?*

Både Hallesby og Prince svarer altså ja på dette spørsmålet, men i hvilken grad makter de å sannsynliggjøre og begrunne påstandene sine? Erfaringene som forfatterne selv refererer til, er det jo av gode grunner umulig å etterprøve holdbarheten i, og for lesere med et konservativt bibelsyn vil derfor referanser til Skriften bli sett på som relevante begrunnelser for påstandene. Jeg synes i så måte at Prince argumenterer grundig og troverdig, mens man under lesingen av Hallesby igjen slås av at det bibelske belegget for påstandene ikke bare er svært tynt, men regelrett fraværende. Det snakkes om «Skriften» og om «bibelfortellingene», men ingen referanser blir gitt for å underbygge påstandene han fremsetter om bønnens betydning for politikk og samfunn. Det gjør derimot Derek Prince, som i det gammeltestamentlige stoffet nevner Daniel, dronning Ester, Nehemja og Esra som eksempler på at (fastende) bedere kan forandre historiens gang.²⁸⁰ I Det nye testamentet trekker han fram Paulus' oppfordring til Timoteus om fremfor alle ting å be for mennesker i ledende posisjoner, slik at man som troende kan leve i et ordnet samfunn der evangeliet forkynnes uten hindringer.²⁸¹

Torleiv Austad kommer imidlertid i sin bok *Bønn til Gud* med klare advarsler om å bruke bønn for å fremme politiske interesser: «Det er forskjell mellom bønn og politikk .... Verken gudstjenesten eller lønnkammeret er stedet for politisk propaganda .... Vi trækker over hvis vi forsøker å gjøre [Gud] til politiker på linje med andre politikere som kjemper om makten i samfunnet.»²⁸² Det blir likevel vanskelig å forstå dette argumentet hos Austad når han i samme avsnitt sier at de kristne «er forpliktet til å be for dem som har makt og myndighet i samfunnet». At det for øvrig er «ille hvis en bruker bønnen til støtte for et apartheidregime

---

²⁸⁰ Prince 2009, 171-175

²⁸¹ Ibid, s.56-59

²⁸² Austad 1989, s.102

som undertrykker folk av en bestemt rase»²⁸³, vil vel de aller fleste kristne samstemme i, men man kan jo undres over hvorfor Austad advarer om dette ettersom han jo ellers i boken understreker at Gud ikke svarer på bønn som er imot Hans vilje. Bønn kan jo dermed slett ikke misbrukes?

Tilbake til Prince/Hallesby: Er det da altså slik at de troendes bønner på sett og vis kommanderer Guds vilje til å skje i denne verden, i den forstand at bønn bryter ned hindringer i åndens verden? Begge synes, på bakgrunn av den undersøkelsen vi har foretatt av bøkene, å mene det. Men skjer da altså ikke Guds vilje automatisk? Har Gud på sett og vis frivillig gjort seg avhengig av de troendes bønner for at hans vilje kan realiseres på jorden? Disse spørsmålene skal nå drøftes.

3.1.2.2 *Har Gud frivillig gjort seg avhengig av vår bønn for at Hans vilje kan realiseres på jorden?*

Vi leste i analysen at Prince mener å se et mønster i Bibelen: a) Gud kunngjør sin plan gjennom sitt ord, b) de troende responderer ved å be Ham gjennomføre dette, og c) Gud utfører det Han har lovet. Eksempelen han særlig trekker fram, er en profeti hos Esekiel (kapitel 36) om gjenopprettelse av nasjonen Israel. I versene 24-30 sier Gud fire ganger at *han vil*, hele tiden knyttet til konkrete løfter om gjenopprettelse og renselse. Og likevel sier Gud mot slutten av denne profetien, i vers 37: «I will also let the house of Israel inquire of Me to do this for them.» (Jeg gjengir verset her i den engelske *New King James Version* som Prince bruker, siden hans poeng ikke kommer like tydelig frem i de norske oversettelsene.) Prince parafraserer dette verset på følgende måte:

[God] says, in effect, ‘When you see Me intervene on your behalf in this way, when you see My promises coming into fulfilment, I expect a response from you. Of your own free will, I expect you to turn to me in humility and to seek me earnestly in prayer for the completion of what I have promised and what you have already seen begin to take place.’²⁸⁴

---

²⁸³ Austad 1989, s.102

²⁸⁴ Prince 2009, s.163

Prince sin tolkning av dette verset gir ikke mening i noen av de tre norske bibeloversettelsene, verken i 1930-, 1978- eller 2011-versjonen. Jeg synes også at hans tolkning av verset blir både anstrengt og søkt, selv utifra King James-versjonen som han tyr til i denne sammenhengen.

Prince sitt siktemål er altså å sannsynliggjøre og begrunne utifra Skriften at Guds vilje ikke skjer automatisk, men som et *gjensvar* på bønn fra troende som mener å ha fått åpenbart Hans vilje om en bestemt sak. Selv mener jeg at profeten Daniel gir sterkere støtte til en slik oppfatning enn den Esekiel-sekvensen som Prince nytter. I Daniels bok 9:2-3 fortelles det:

I det første regjeringsåret [til kong Dareios] la jeg, Daniel, merke til i bøkene hvor mange år Jerusalem skulle ligge i ruiner ifølge Herrens ord til profeten Jeremia. Det var sytti år. Jeg vendte meg til Herren Gud for å søke ham med bønn og rop om nåde, for å faste i sekk og aske.

Den historiske konteksten er at jødene i mange år har vært bortført til Babylon, der for øvrig Daniel selv har en høy posisjon i statsapparatet. Når han da oppdager løftet i Jeremias bok om at bortførelsen bare skulle vare i sytti år, lener han seg altså ikke passivt tilbake og venter på at Guds vilje skal skje, men går inn i faste og bønn om at Gud skal gjennomføre det Han har lovet. Videre i samme kapitel leser man at Daniel bekjenner folkets synd og ber for folkets gjenkomst og Jerusalems gjenoppbyggelse. Profeten ber altså om at Gud skal gjennomføre det Han har lovet. Disse versene i Daniels bok *kan* altså tyde på at Guds vilje ikke (alltid) skjer automatisk, men som et *gjensvar* på bønn.

Tilbake til våre to figuranter Prince og Hallesby: Er det da kanskje riktig, slik begge hevder, at Gudsriket ikke vil komme dersom de troende unnlater å be om dets opprettelse?

Et viktig utgangspunkt for en slik drøfting er å først reflektere litt rundt forholdet mellom Gud og mennesket. Den nederlandske teologen Vincent Brümmer har i sin bok *What are we doing when we pray* interessante innspill rundt dette. Synet vi har på bønn, er ifølge Brümmer vesensforskjellig avhengig av om vi ser på forholdet Gud/menneske som personlig eller som upersonlig og kausalt. Hvis man har et magisk syn på bønn, blir Gud et objekt som mennesket kan manipulere, og vi snakker da om et upersonlig og kausalt forhold, tanken om årsak-virkning. Hvis vi derimot betrakter relasjonen Gud/menneske som noe personlig, har vi som premiss at både Gud og mennesket er *personer* i dette forholdet.²⁸⁵

---

²⁸⁵ Brümmer 1984, s.14

Med hensyn til Gudsrikets opprettelse sier Brümmer at «if God were eventually to realize his kingdom on earth, even if we were not to pray for it, the petitionary prayer for the coming of the kingdom cannot be a necessary condition for it to come.»²⁸⁶ Eller er det kanskje slik som Augustin hevder, at Gudsriket kommer uansett enten vi ønsker det eller ikke, men at vår bønn om dets komme skaper et *ønske* hos den som ber, om Gudsrikets opprettelse? Problemet med et slikt syn er ifølge Brümmer at bønn om Gudsrikets komme på den måten blir «a monologue which the petitioner conducts with himself with the intention of influencing his own attitude toward the kingdom which he expects», altså en slags selvterapeutisk meditasjon.²⁸⁷

I et forsøk på å besvare spørsmålet, ser Brümmer nærmere på hva som ligger i metaforen kongerike. Han peker på at et kongerike er en institusjon og ikke noen fysisk enhet. Guds kongerike kan derfor ses på som «an institutional relation between God and man.»²⁸⁸ Gudsrikets komme er da ikke å se på som «the coming into being of an entity, but as the establishment of a relation between two entities.»²⁸⁹ Videre i sin utforskning av hva et kongerike er, peker Brümmer på at forholdet mellom kongen og hans undersåtter på sett og vis er asymmetrisk, i den forstand at kongen har autoritet og de andre er underlagt hans autoritet. Samtidig er forholdet også personlig og derfor symmetrisk. Med dette mener han at et slikt personlig forhold mellom kongen og hans undersåtter bare kan eksistere hvis begge parter er enige: «The subjects have to *acknowledge* the authority of the king, and the king has to *accept* authority over his subjects. This is also true of the kingdom of God.»²⁹⁰ Brümmer hevder videre at når vi derfor ber om Gudsrikets komme, så anerkjenner vi Guds autoritet over oss mennesker²⁹¹, og det er også «a request to God to assume authority over us.»²⁹²

Aspektet autoritet og underordning som Brümmer her bringer inn i diskusjonen, er så avgjort en bibelsk grunntanke, og slik sett er hans tolkningsinnspill relevant og ikke helt usannsynlig. Implisitt synes vel uansett den tanken her å ligge til grunn at Gud vil opprette sitt rike uavhengig av om de troende ber om det eller ikke, og at den andre bønnen i Fadervår altså primært handler om vår anerkjennelse av Kongens autoritet. Vi har imidlertid slik sett ikke

---

²⁸⁶ Brümmer 1984, s.52

²⁸⁷ Ibid, s.52

²⁸⁸ Ibid, s.52

²⁸⁹ Ibid, s.52

²⁹⁰ Ibid, s.53

²⁹¹ Ibid, s.54

²⁹² Ibid, s.55

kommet noe særlig nærmere et mulig svar på spørsmålet om Gud frivillig har gjort seg avhengig av de troendes bønn eller ikke.

Kanskje kan det Oddvar Søvik skriver i sin bok *Bønn framfor alt*, kaste mer lys over saken. Etter å ha stilt spørsmålet om Gud har gjort seg avhengig av vår bønn for å gjennomføre sine planer, trekker Søvik fram fortellingen om Sodoma og Gomorra.²⁹³ Vi husker at også Derek Prince refererte til denne hendelsen i sin utlegning av forbønn, hvordan Abraham ber for innbyggerne i de to byene. Patriarken appellerer til Guds egen rettferdighet: «Vil du virkelig rive bort de rettferdige sammen med de urettferdige? Kanskje det finnes femti rettferdige i byen. Det ligner ikke deg! Må ikke hele jordens dommer gjøre det som rett er?» (1.Mosebok 18:23-25) Deretter følger Abrahams kjøpslåing med Gud, med det resultat at Herren lover å spare byen om det så bare finnes ti rettferdige der. Søvik mener at denne sekvensen er «et tydelig eksempel på hvordan bønn for Abraham var en fortrolig samtale med Gud, og hvordan Gud gjør seg avhengig av vår bønn.»²⁹⁴ Søvik trekker også fram Esekiel 22:30-31, der Gud etterlyser en eneste mann som kunne gå i forbønn for nasjonen og derved avvende Guds vrede og dom. Vi leser imidlertid at Gud ikke fant noen. For Søvik er dette en klar indikasjon på at Gud ønsker å påvirkes gjennom våre bønner.²⁹⁵

Videre i sin utforskning av emnet går Oddvar Søvik til beretningen om gullkalven i 2.Mosebok 32:10. Der kunngjør Herren for Moses at han vil gjøre ende på hele folket, og derved – mener Søvik – «utfordrer Gud den gamle profeten til å be.»²⁹⁶ Som et resultat av Moses' forbønn står det at Herren oppgav sin plan og likevel ikke førte ulykke over folket, slik han hadde tenkt (2.Mosebok 32:14). Søvik peker på at det umiddelbart kan «se ut som om Gud har å rette seg etter vår bønn. Bare vi ber må Gud ombestemme seg.»²⁹⁷ Han understreker imidlertid at dette «ville stride mot en rekke andre bibelsteder, ja, da ville vi komme i Guds sted.»²⁹⁸ For, sier Søvik med referanse til Jesaja 14:24, Bibelen taler også om at Gud er den suverene som gjør det han vil: *Det jeg har tenkt, skal sannelig skje, det jeg har bestemt, står fast, sier Herren.* Søviks konklusjon er at det det «til en viss grad er mulig å påvirke Gud uten at han opphører med å være Gud»²⁹⁹ og dessuten at det finnes en spenning i Guds vesen: «Logisk sett lar det

---

²⁹³ Søvik 1995, s.48-49

²⁹⁴ Ibid, s.48

²⁹⁵ Ibid, s.48

²⁹⁶ Ibid, s.49

²⁹⁷ Ibid, s.50

²⁹⁸ Ibid, s.50

²⁹⁹ Ibid, s.50

seg ikke gjøre å forene Guds suverenitet med vårt medansvar. Det er linjer som ikke faller sammen. Men i dette spenningsfeltet lever bønner.»³⁰⁰

Watchman Nee går enda noen skritt lenger og påstår at Gud ikke kan effektivere sine hensikter på jorden, uten at han først får mennesket med på det. Nees argumentasjon er at Gud på sett og vis begrenset seg selv ved å skape mennesket og gi det fri vilje: «Då en människas vilja inte överensstämmer med Guds, blir Gud omodellbart begränsad.»³⁰¹ Her i tiden blir derfor Guds handling på jorden begrenset av mennesket, for Gud handler ikke før mennesket samarbeider.³⁰² Nees kroneksempel på at «jorden styrer himmelen» er å finne i 2.Mosebok 17:9-11. Her leser vi at «så lenge Moses holdt hånden oppe, hadde israelittene overtaket [i striden mot amalekittene]. Men så snart han lot hånden synke, fikk amalekittene overtaket.» Nee tolker dette som at *Moses*, og ikke Gud, bestemte om Israel skulle seire eller tape, avhengig av om han ville bruke sin autoritet (den utstrakte hånden) eller ikke. Guds vilje var klar, men den skjedde altså ikke automatisk: «Om människan inte är med på det Gud vill göra, kommer han heller inten att göra det.»³⁰³ Nees konklusjon er at Menigheten selvsagt ikke kan be Gud gjøre noe som er imot Hans vilje, men den kan hindre Hans kraft i å bryte gjennom. «Himmelen kommer aldrig att ta initiativet, utan bara följa jorden»³⁰⁴, det vil si som et gjensvar på de kristnes bønn. En slik form for bønn er etter Nees mening et *arbeid*, til forskjell fra andre typer bønn, som personlig andakt eller bønn for spesielle behov.

Som en personlig refleksjon rundt spørsmålet om Gud trenger vår bønn eller ikke, vil jeg selv trekke fram Kolosserbrevet 4: 2-3, der Paulus kommer med følgende oppfordring: «Vær utholdende i bønn, våk og be med takk til Gud! Be også for oss, at Gud må åpne en dør for Ordet så vi kan forkynne Kristi mysterium.» Paulus ber altså om menighetens forbønn, at Gud må legge omstendighetene til rette slik at Paulus får forkynt evangeliet. Er ikke dette Guds vilje? Helt åpenbart jo, men likevel skjer ikke hans vilje nødvendigvis alltid. Det må bønn til for at Hans vilje skal skje. Det slår meg også, med tanke på Fadervår, at Jesus neppe ville ha oppfordret oss til å be om Gudsrikets komme dersom denne bønner ikke hadde noen effekt og var nødvendig?

---

³⁰⁰ Sjøvik 1995, s.52

³⁰¹ Nee 1980, s.6

³⁰² Ibid, s.7-8

³⁰³ Ibid, s.4-5

³⁰⁴ Ibid, s.10

Trenger da Gud våre bønner? Torleiv Austad forsøker seg på et tofoldig svar. På den ene siden peker han på at «Gud [ikke trenger] våre bønner for å være Gud. Verken hans eksistens eller hans makt er forankret i vår gudsyndelse. Han kan gripe inn hvor og når han vil, uavhengig av menneskenes bønner.»³⁰⁵ På den annen side «... svarer Gud på våre bønner gjennom velsignelse. I den forstand kan vi innvirke på hans omsorg og nærvær. Vi har muligheter for å åpne opp for hans velsignelse så vel som for å lukke til .... Vi kan gjennom bønner influere på måten [hans makt] når oss.»³⁰⁶

3.1.3 BØNN SOM KOMMANDO: EN KORT OPPSUMMERING

Jeg har nå gjennom en kritisk undersøkelse av flere delspørsmål forsøkt å belyse og drøfte ulike aspekter ved bønn som kommando. Er bønn å forstå som kommando? Det kan synes som om svaret i noen tilfeller er ja, nemlig i de situasjoner der den troende – fullt forvisset om Guds vilje – kommanderer Hans vilje til å skje. Dette er hva Derek Prince, i likhet med Watchman Nee, kaller kommandobønn eller autoritativ bønn.

Kanskje er det også slik at den troendes bønn i noen tilfeller, uten at han selv er klar over, på sett og vis kommanderer mørkets krefter å vike, for eksempel når man ber om Guds inngripen i et annet menneskes liv.

Vi har også sett at mye kan tyde på at Guds vilje kanskje ikke automatisk blir iverksatt på jorden, men altså som et samvirke med Guds Menighet: Gud handler når de troende ber om at Hans plan og vilje skal skje. I en mer utvidet forstand av ordet kommando, kan derfor også dette aspektet forsvare påstanden om at bønn på sett og vis er befaling.

Samtidig er det opplagt at bønn, slik særlig Hallesby er inne på i sin bok, omfatter så mye mer enn det å kommandere onde ånder eller be Gud iverksette sine planer for jorden. Bønn er jo kanskje mer enn noe annet en *relasjon* med det guddommelige, og slik sett også en kommunikasjon. Det bør – før jeg straks går over til å drøfte bønn som kommunikasjon – understrekes at det relasjonelle aspektet også er tydelig gjennom det jeg har skrevet om bønn som kommando. Å kjenne Guds plan og Hans vilje vil jo med nødvendighet innbefatte at man har et personlig forhold til den Gud man ber om å iverksette dette.

---

³⁰⁵ Austad 1989, s.31-32

³⁰⁶ Ibid, s.32

3.2 ER BØNNENS VESEN OG FUNKSJON Å FORSTÅ SOM KOMMUNIKASJON?

3.2.1 INNLEDENDE BETRAKTNINGER OG DEFINISJONER

Jeg nevnte ovenfor at bønn så avgjort favner et langt videre spekter enn bare kommando, befalinger og åndelig krigføring, momenter som boken til Derek Prince i overveiende grad fokuserer på. Bønn dreier seg jo nemlig i kanskje enda større grad, slik Hallesby peker på, om den nære relasjonen som eksisterer mellom den bedende og hans Gud. Og uløselig knyttet til en relasjon er, etter min oppfatning, dette med *kommunikasjon*. Carol og Philip Zaleski, som sammen har skrevet mange bøker om bønn og spiritualitet, er inne på nettopp denne koblingen når de hevder at «prayer is action that communicates between human and divine realms».³⁰⁷ Store Norske Leksikon samstemmer i denne forståelsen ved å definere bønn som en «samlebetegnelse for ulike former for kommunikasjon mellom mennesker og høyere makter.»³⁰⁸ Jeg vil derfor i denne delen av oppgaven undersøke kommunikasjonsaspektet ved den kristne bønningen og underveis drøfte mine to figuranter forståelse av det.

Først av alt er det imidlertid nødvendig å definere begrepet kommunikasjon. Kjetil Sander ved læringsportalen Kunnskapssenteret sier at «ved å kommunisere kan følelser, erfaringer, kunnskap, meninger, opplevelser, tanker og ønsker gjøres felles ... Gjennom kommunikasjon forteller vi andre hvem vi er.»³⁰⁹ Selv om Sanders definisjon neppe er siktet inn mot en forståelse av bønn, synes jeg den favner mange og viktige aspekter ved relasjonen Gud/menneske og som nettopp bønn kan være instrumentet for. Og Sander legger til: «Kommunikasjon blir ... et middel til fellesskap.»³¹⁰ Torleiv Austad er inne på det samme når han sier at Gud har innstiftet bønningen «for at vi skal kunne tre i kontakt med ham», og derfor må vi «fremfor alt vende blikket mot bønningen som middel for kommunikasjon mellom Gud og mennesker.»³¹¹

Overført på forholdet Gud/menneske, hva innebærer da egentlig kommunikasjon mellom de to parter? Før jeg undersøker spørsmålet nærmere, vil jeg i denne innledende fase av kapitlet kort føye til noen egne betraktninger om kommunikasjon på rent mellommenneskelig plan. Som mennesker innehar vi nemlig ulike roller, og etter min

---

³⁰⁷ Zaleski 2005, s.5

³⁰⁸ Store Norske Leksikon 2009: Bønn

³⁰⁹ Sander 2014

³¹⁰ Ibid

³¹¹ Austad 1989, s.16

oppfatning vil disse ulike kontekstene vi opptrer i, ha noe å si for hvilke *former* for kommunikasjon som finner sted. Således vil det som kommuniseres mellom en lærer og en elev, oftest være av en annen art enn kommunikasjonen mellom et kjærestepar.

Kommunikasjon i den førstnevnte relasjonen vil kunne ha form av både instruksjon, enetale, korreksjon, oppmuntring og formaning, mens to elskende blant mange andre ting vil dele med hverandre tanker, følelser, beundring, glede og hengivenhet. Kommunikasjonen barn/foreldre vil nok ha fellesfaktorer med den som foregår mellom to nære venner, men også vesentlige ulikheter. Slik er det, synes jeg, også med den kristnes forhold til sin Gud – det er på sett og vis av ulike slag: far/barn, mester (lærer) /disippel (lærling), brudgom/brud, herre/tjener, konge/undersått, skaper/forvalter, frelser/budbringer. Derfor vil det som gjennom bønn kommuniseres fra den troende til Gud, kunne være så forskjellige ting som eksempelvis glede, beundring, sorg, bekymring, kjærlighet, takk, fortvilelse, nød, alt avhengig av livssituasjon og annen kontekst. Motsatt vei vil den troende noen ganger oppleve å «høre» fra Gud (være seg gjennom Bibelen, forkynnelse eller bønn) ord til trøst, andre ganger mild irettesettelse og påminnelse om synd, ved andre anledninger oppmuntring og forsikringer om at man er elsket, atter andre ganger påminnelser om å be for noen eller noe. Kort sagt: Kommunikasjonen Gud/menneske rommer et stort mangfold av relasjonelle aspekter.

Siden kommunikasjon per definisjon impliserer en eller annen form for relasjon, kan det ene ikke eksistere uten det andre. Jeg oppfatter derfor relasjon og kommunikasjon som komplementære (men ikke helt synonyme) størrelser, også i forholdet Gud/menneske. I det følgende vil derfor det kommunikative og relasjonelle aspektet overlappe hverandre til stadighet, ettersom det ene vanskelig kan ses isolert fra det andre.

3.2.2 HVA FINNER JEG I BIBELEN OM DET KOMMUNIKATIVE OG RELASJONELLE ASPEKTET GUD/MENNESKE?

Før jeg vurderer Prince og Hallesbys forståelse av bønnens kommunikative side, vil jeg som bakteppe først undersøke det jeg selv finner i Bibelen om forholdet Gud/menneske og om denne relasjonens kommunikative aspekt.

3.2.2.1 Skapelse, syndefall, gjenopprettelse

Allerede i de første kapitlene av den bibelske fortelling (1.Mosebok 1-3) slås det fast at Gud etablerer et personlig forhold til mennesket. I den kosmosentriske skapelsesberetningen leser vi at Gud skaper mennesket i sitt bilde og likhet (1:26-27), i den antroposentriske fortellingen gir han Adam befaling om ikke å spise av treet til kunnskap om godt og ondt (2:16-17), mens vi i syndefallsberetningen finner en regulær samtale mellom Gud og de første to menneskene (3:9-19). Torleiv Austad kopler bønn til dette urhistoriske relasjonsaspektet:

Utgangspunktet for forståelsen av bønnen ligger i forholdet til Gud. Han vil være vår Gud. Han vil ha fellesskap med oss ... Da Gud skapte mann og kvinne i sitt bilde, etablerte han en livsforbindelse med dem. Den skulle også gjelde for den senere menneskeslekt.³¹²

Så langt Austad. Med tanke på hva han kaller «den senere menneskeslekt», kjenner vi til fortsettelsen i den bibelske fortellingen: Menneskene blir utvist fra Eden-paradiset på grunn av Adams fall (3:23-24). Nettopp syndefallsfortellingen ligger til grunn for Paulus' omfattende utlegning i Romerne 5 om mennesket som synder: Alle har blitt syndere på grunn av Adams ulydighet mot Gud (Romerne 5:19), derfor synder alle mennesker og «har ingen del i Guds herlighet» (Rom.3:23). Gjennom Adams fall er det altså noe som har skjedd i relasjonen mellom Gud og mennesket, nemlig det profeten Jesaja taler om: «Det er deres misgjerninger som skiller mellom dere og deres Gud. Deres synder skjuler hans ansikt, så han ikke hører dere.» (Jesaja 59:2, 1978-overs.) Synd ødelegger altså relasjonen mellom Gud og menneskene. Derfor er det at han sender sin egen Sønn for å sone all verdens synd, slik at vi – med Paulus' ord – ble «forsonet med [Gud] ved hans Sønns død», og dette skjedde «mens vi ennå var Guds fiender.» (Rom.5:10). Med andre ord: Det som stenger og hindrer relasjonen, har blitt tatt bort, forholdet Gud/menneske blir gjenopprettet for den som tar imot Kristi frelsesverk i tro, og vi har fred med Gud (Rom.5:1).

---

³¹² Austad 1989, s.16

3.2.2.2 Et nært og stadig fellesskap med Faderen og Sønnen

I forlengelsen av dette skriver Paulus til korintermenigheten at «Gud er trofast, han som har kalt dere til fellesskap med sin Sønn, Jesus Kristus» (1.Kor 1:9). Den troende inviteres altså til et personlig fellesskap med Gud, slik også apostelen Johannes skriver i sitt første brev: «Det som vi har sett og hørt, forkynner vi også for dere, for at dere skal ha fellesskap med oss, vi som har fellesskap med Far og med hans Sønn, Jesus Kristus.» (1.Joh. 1:3). Johannes fortsetter med å si at dersom dette fellesskapet skal opprettholdes, må den troende vandre i lyset og bekjenne sine synder for Gud når det trengs (1.Joh.1:6-9). Noen ganger blir den troende kanskje minnet om det Jakob skriver: «Hold dere nær til Gud, så skal han holde seg nær til dere. Vask hendene, dere syndere, rens hjertene, dere som har et delt sinn! Klag og sørg, bryt ut i gråt! Vend latteren til sørgesang og gleden til alvor.» (Jakob 4:8-9) Et selvransakende aspekt synes altså viktig i den troendes relasjon til Gud. Davids botsbønn etter fallet med Batseba er kanskje blant de mest gripende i hele Bibelen (Salme 51). Ved en annen anledning ber han inntrengende om at Gud må ransake ham og kjenne hans hjerte og tanker (Salme 139:23). Oppfordring om selvgranskende bønn kommer også Paulus med når han ber korinterne ransake seg selv om de er i troen (2.Kor. 13:5). Vi leser dessuten at fem av de syv sendebrevsmenighetene i Åpenbaringsboken får sterke formaninger om omvendelse. Hvorfor? For at forholdet til Gud må være i rett stand.

Bibelen beskriver denne relasjonen Gud/menneske som noe nært og fortrolig. Om Moses står det at Herren talte til ham «ansikt til ansikt, slik som mennesker snakker med hverandre» (2.Mos.33:11), David sier at «Herren taler fortrolig med dem som frykter ham» (Salme 25:14), og Jesus selv sier at han vil ha måltidsfellesskap med den som åpner døren for ham (Åpb. 3:20). Abraham blir både i Det gamle og Det nye testamentet omtalt som «Guds venn» (2.Krøn. 20:7, Jakob 2:23), og Jesus sier til sine disipler at han ikke lenger kaller dem tjenere, men venner (Joh.15:15). Vennskapsrelasjonen blir ytterligere understreket når han sier at «dere er mine venner hvis dere gjør det jeg har befalt dere» (Joh.15:14). Enda en påminnelse om det fortrolige og nære fellesskapet som den troende er ment å ha til Gud, finner vi i den stadige gjentakelsen hos både Jesus, Paulus og Johannes om at relasjonen er å forstå som forholdet mellom et barn og dets far. Johannes sier blant annet: «Se hvor stor kjærlighet Faderen har vist oss: Vi får kalles Guds barn, og vi er det» (1.Joh.3:1).

Nettopp den gjensidige *kjærlighetsrelasjonen* Gud/menneske går som en rød tråd gjennom hele Det nye testamentet, men spores også i GT: Hos profeten Jesaja leser vi at «han som

laget deg, er din ektemann, Herren over hærskearene er hans navn» (Jes.54:5), og David sier til Gud at «du er min styrke, jeg har deg kjær.» (Salme 18:2) At Gud elsker oss, står nevnt et utall av ganger i Det nye testamentet, og for enda sterkere å aksentuere at forholdet Gud/menneske er ment å være intimt, blir forholdet mellom Kristus og Menigheten flere ganger sammenlignet med en brudgom og hans brud: I Åpenbaringsboken leser vi om at «tiden er kommet for Lammets bryllup» og at «hans brud har gjort seg i stand» (Åpb. 19:7,9). Når Paulus snakker om at mann og kvinne skal være ett, skriver han i neste linje: «Denne hemmelighet er stor; men jeg tenker hermed på Kristus og menigheten» (Efes. 5:31-32, 1930-overs.). Og til korinterne skriver apostelen at han «har lovet [dem] bort til Kristus, og bare til ham, for å føre [dem] til ham som en ren jomfru» (2.Kor.11:2). Jesus sier at den som elsker barn eller foreldre høyere enn ham, ikke kan være hans disippel (Matt.10:37), og i avslutningen av Johannesevangeliet spør han Simon Peter tre ganger om hvor høyt han elsker sin Herre og Mester: «Simon, sønn av Johannes, elsker du meg mer enn disse?» Spørsmålet blir gjentatt, før Jesus tredje gang sier: «Simon, sønn av Johannes, har du meg kjær?» (Joh.21:15-17).

Før jeg om litt skal undersøke Prince og Hallesbys syn på bønn som kommunikasjon, prøver jeg altså her først å dokumentere at Bibelen snakker mye om den nære relasjonen Gud og menneske er ment å skulle ha. For å minne om den uløselige koplingen som eksisterer mellom denne relasjonen og bønnekommunikasjon, siterer jeg igjen fra Torleiv Austad:

Vi svarer på Guds kjærlighet ved å be til ham. Bønnen er vårt gjensvar. Det er vår tilbakemelding til ham om at hans budskap har nådd fram ... Gud har gitt oss bønnen for at vi skal kunne hengi oss til ham, overgi oss til ham, anerkjenne ham som Herren og kalle på ham i nødens stund ... Gjennom bønnen oppretter vi fellesskap med Gud. Det er nettopp det han vil.³¹³

3.2.2.3 Kan den kristne høre fra Gud?

Et siste og svært viktig aspekt ved kommunikasjonen mellom Gud og mennesket er spørsmålet om den er enveis eller toveis. Er det bare den troende som snakker til Gud, eller er det også slik at Gud kommuniserer noe tilbake? Med andre ord: Kan et menneske *høre* fra

---

³¹³ Austad 1989, s.16

Gud? Og kan man eksempelvis på den måten oppleve Guds ledelse i enkelte situasjoner? Nå vil nok de fleste kristne mene at Gud taler til oss gjennom sitt skrevne ord, og mange opplever å «høre» Guds tale gjennom at enkelte bibelvers på en spesiell måte blir levende. Bibelordet vil derfor kunne oppleves som Guds tale inn i en gitt situasjon og som gjensvar på en bønn man har bedt. Men er det også slik at Gud kan tale til oss på andre måter enn bare gjennom Bibelen? Skriften selv synes å gi mange eksempler på nettopp det.

Et utall av ganger i Pentateuken finner vi formuleringen «Gud sa til Moses» eller «Herren sa til Moses.» Noen ganger blir det sagt eksplisitt at dette var en lydelig røst, andre ganger kan Guds tale kanskje ha vært i Moses sitt indre. Hos de gammeltestamentlige profetene blir formuleringen «Herrens ord kom til» stadig gjentatt. I nytestamentlig sammenheng finner vi to ganger at Herren taler til Paulus i et syn (Ap.gj. 9:10 og 18:9), mens han under sin dramatiske Damaskus-opplevelse rent fysisk hører en røst som taler til ham: «Saul! Saul! Hvorfor forfølger du meg?» (Ap.gj. 9:4). Ved to andre anledninger virker det som om Gud taler gjennom Åndens indre vitnesbyrd og definitivt ikke gjennom noen stemme som er hørbar for det fysiske øret: I Apostlenes Gjerninger 13:2 leser vi at mens apostlene «feiret gudstjeneste for Herren og fastet, sa Den hellige ånd: Ta ut Barnabas og Saulus for meg, så de kan gå til den oppgaven jeg har kalt dem til.» I den samme bokens 16.kapitel finner vi denne interessante passusen:

Den hellige ånd hindret dem i å forkynne Ordet i Asia; derfor fortsatte de gjennom det frygiske og galatiske området. Da de var kommet nesten til Mysia, prøvde de å dra videre til Bitynia, men Jesu Ånd ga dem ikke lov. De dro da gjennom Mysia og kom ned til Troas (vers 6-8, mine understrekinger).

Her ser vi at apostlene to ganger hindres av Den Hellige Ånd, før de omsider synes å komme på rett spor. De blir altså *ledet* av Guds Ånd, kanskje – for å spekulere litt – gjennom en stille indre stemme eller en fornemmelse av uro i hjertet. Uansett: Gud har kommunisert noe til dem.

Har denne episoden og de andre bibelske hendelsene jeg refererer her, skjedd mens de troende var i bønn? Var det *da* Gud talte til dem? Det forteller historiene ingenting om, men det er iallfall ikke urimelig å anta at det gjennom bønnen har foregått en toveiskommunikasjon.

3.2.3 HVA SIER HALLESBY OG PRINCE OM BØNNENS KOMMUNIKATIVE OG RELASJONELLE ASPEKT?

Etter å ha plassert begrepene relasjon og kommunikasjon i en gammeltestamentlig og nytestamentlig kontekst og på den måten etablert et bakteppe av bibelske referanser, vender jeg nå tilbake til bøkene *Secrets of a Prayer Warrior* og *Fra bønnens verden*. I hvilken grad kommer bønnens kommunikative og relasjonelle aspekt frem gjennom det Prince og Hallesby skriver?

3.2.3.1 Bønnerelasjonens grunnvoll: ingen fordømmelse

Vi så i analysedelen at Derek Prince sterkt understreker betydningen av å vite at man er tilgitt, og at en absolutt betingelse for bønnesvar er at den troende ikke kjenner fordømmelse innfor Gud. Gjennom en svært grundig dokumentasjon fra mange av brevene i NT viser Prince at Jesus er den troendes sonoffer, yppersteprest og advokat, at vi på grunn av hans blod kan komme frem for Gud med frimodighet og uten fordømmelse, at det er på grunn av vår stilling i Kristus at vi får kalles rettferdige, og at det er *nådens* trone vi står innfor.³¹⁴

Hallesby er som vanlig ikke like grundig i sine bibelhenvvisninger, ja faktisk har han *ingen* som sier noe om hvorfor den troende kan vite seg rettferdig og ha fred med Gud. Hans eneste begrunnelse for å ha frimodighet innfor Gud er at «[Jesu navn] gir vanhellige mennesker adgang helt inn til den hellige Gud.»³¹⁵ Det er således en svakhet ved Hallesbys bok, synes jeg, at han ikke klarere og med henvisning til Skriften minner leseren om guds- og bønnerelasjonens grunnvoll.

3.2.3.2 Bønn som selvransakelse

Langt sterkere er imidlertid den tidligere indremisjonshøvdingen når han fokuserer på bønn som selvransakelse, et viktig aspekt som Prince helt utelater i sin bok (og i de andre han har skrevet). Det er ikke uten grunn at kirkeåret i Norge helt siden 1686 har hatt en egen bots- og

---

³¹⁴ Prince 2009, s.33-42

³¹⁵ Hallesby 1976, s.53

bededag,³¹⁶ ettersom Bibelen, som nevnt ovenfor, jo snakker mye om ransakelse, syndsbekjennelse og personlig omvendelse. I den anglikanske, den ortodokse og den romersk-katolske kirke går kollektiv botsbønn alltid forut for nattverden, og det samme er ofte tilfelle i lutherske kirker. Hallesby knytter derimot den sjelelige ransakelsen til enkeltindividets lønnkammerbønn:

I bønnens stille og hellige stund skulle vi legge oss inn til undersøkelse hos sjelenes lege. Vi skulle legge oss inn under hans hellige og skarpe lys for å bli gjennomlyst og ransaket ... Det himmelske lys må få komme inn i sjelen og belyse alle de syke punkter ... inntil ... all gammel og ny synd [er] lagt frem i lyset til oppgjør og korsfestelse.³¹⁷

Hvorfor er dette så viktig? Jo, for at relasjonen til og kommunikasjonen med Gud ikke blir hindret. Vi skal imidlertid merke oss at Hallesby aldri bruker ordet botsbønn eller omvendelsesbønn som en egen kategori av bønn, noe han kanskje med fordel kunne ha gjort for å understreke at denne formen for bønn er sentral både for inngåelsen av og opprettholdelsen av fellesskapsrelasjonen Gud/menneske. Og som nevnt: Prince tangerer ikke engang dette med bønnens selvransakende funksjon, langt mindre nevner han noen slik bønnekategori ved navn.

3.2.3.3 *Samtalebønn: den nære og intime kommunikasjon med Gud*

Hallesbys bok er breiddfull av sitater som understreker det fortrolige og nære forholdet Gud inviterer mennesket inn i. Treffende bruker Hallesby da også begrepet *samtalebønn* om en egen kategori av bønn, for «er bønnen ... det naturlige meddelelsesmiddel mellom sjelen og Gud, da er det dermed gitt at den også omfatter samtalen.»³¹⁸ Hva innebærer da en samtale? Jo blant annet «den frie og naturlige utveksling av tanker mellom personer. Og jo mer samtalen mellom de to omfatter, jo rikere liv lever de sammen.»³¹⁹ Bønn som nær og personlig kommunikasjon aksentueres altså sterkt hos Hallesby. Han sier videre at

---

³¹⁶ Viken 2016

³¹⁷ Hallesby 1976, s.91

³¹⁸ Ibid, s.136

³¹⁹ Ibid, s.136

... fordi bønner er uttrykk for menneskets personlige liv med den personlige Gud, vil den ta form og farge av dette personlives art. Og nå vet vi at den daglige samtale mellom to personer foregår, ikke etter forskrifter og regler, men fritt og utvunget etter det behov som man i øyeblikket har til å tale med den annen.³²⁰

Igjen og på nytt trekker Hallesby fram den nære relasjonen mellom Gud og den bedende, for «bønn er det fortrolige og festlige samvær mellom Gud og mennesket,»³²¹ det er en «livsutveksling mellom den skapte person og dens personlige skaper.»³²² Den nære relasjonen fremheves også gjennom et avsnitt som dette: «Det er alltid så med de to som er glad i hverandre, de deler alt, smått og stort, tungt og lett. Og det er dette som gjør kjærlighetens liv så rikt og så lett.»³²³

Som så ofte ellers hos Hallesby mangler det bibelreferanser, men det er rimelig å hevde at tankene han fremsetter om den nære gudsrelasjonen, har klar støtte i Skriften, selv om han altså ikke selv aktivt benytter den for å begrunne og utdype det han skriver.

Derek Prince har forsvinnende lite i sin bok om bønn som fortrolig og avslappet samtale med Gud, og han bruker da typisk nok heller ikke et uttrykk som samtalebønn. Jeg gjentar og understreker at jeg heller ikke i noen andre bøker av Prince har funnet dette aspektet omtalt i særlig grad. Vekten i hans bønneteologi synes klart å ligge på dette å regjere med Kristus, særlig i form av åndelig krigføring og bønn for nasjon og samfunn. Helt fraværende er imidlertid den nære og intime gudsrelasjonen ikke. Vi så i analysedelen at et av kriteriene Prince setter opp for å være kvalifisert som forbeder er at «such a person must have an *intimate* acquaintance with God. An intercessor is a person who can stand before God and talk to Him with the utmost frankness – and yet reverence.»³²⁴ Vi fant også at Prince understreker Guds farskjærlighet og at han alltid tar imot oss når vi ber: «He is not stern and distant. He is loving and warm and gracious.... When we get that picture of God into our thinking, it altogether changes the way we pray.»³²⁵ Prince understreker dette aspektet tidlig i boken, og det synes derfor rimelig å hevde at han, i likhet med Hallesby, har den intime og tillitsfulle

---

³²⁰ Hallesby 1976, s.128

³²¹ Ibid, s.10

³²² Ibid, s.128

³²³ Ibid, s.137

³²⁴ Prince 2009, s.87

³²⁵ Ibid, s.14-15

barn/far-relasjonen som et fundament for sin bønneteologi. Men igjen: Dette aspektet har ikke noen dominerende plass i boken, slik det har hos Hallesby.

3.2.3.4 Hallesby – en mystiker?

Er da Hallesby å forstå som en kristen mystiker, siden han altså i så sterk grad fremhever den intime og nære relasjonen mellom Gud/menneske i bønn? Mer presist: Mener han at den troende kan nå frem til en slags ekstatiske opplevelse av enhet med Gud? Jeg nevnte tidligere at Mette Nygård i artikkelen *Å legge seg i Kristi solbad* peker på Hallesby som «en moderne kristen mystiker,»³²⁶ med begrunnelse i hans «forståelse av Jesu nærvær i hver enkelt menneskesjel.»³²⁷ Har Nygård rett i dette?

Jeg stiller disse spørsmålene fordi vi her er inne på en form for bønn som gjennom alle århundrer har vært en viktig strømning innenfor all religion, også i kristendommen, og som jeg opplever at begge mine forfattere enten underkommuniserer eller helt uteglemmer.

Mystikk finnes altså innen all religion, men også i ikke-religiøs form. Eksempelvis vil kanskje en naturromantiker stundom kunne oppleve en «fornemmelse av enhet og harmoni» med naturen rundt seg, mens den mystiske opplevelse innen religion gjerne kjennetegnes av at den bedende eller mediterende opplever enhet og nærkontakt med det guddommelige.³²⁸ Innen kristendommen har nok mystikken jamt over stått sterkere innen katolske og ortodokse kirker enn i protestantiske denominasjoner.

Historien om kristne mystikere gjennom århundrene er omfattende, og det vil føre for langt å gå inn på den her. Jeg vil likevel trekke fram den såkalte *Jesusbønnen*. Den lyder som følger: «Herre Jesus Kristus, Guds Sønn, forbarm deg over meg, en synder.»³²⁹ I følge Bjørn Olav Hansen, en nåtidig norsk mystiker som har skrevet flere bøker om bønn, har Jesusbønnen sine røtter hos de såkalte ørkenfedrene, før den ble opptatt i hesykasmen, den åndelige fornyelsesbevegelsen i Østkirken som tok til på 400-tallet og der mystikken stod sentralt.³³⁰ Siden levde Jesusbønnen blant mystikere gjennom middelalderen. En oppblomstring i nyere

---

³²⁶ Nygård 2008

³²⁷ Ibid

³²⁸ Kværne 2009

³²⁹ Hansen 2010, s.5

³³⁰ Ibid, s.20-21

tid fikk den gjennom Filokolia, en samling tekster for åndelig veiledning redigert av to greske munkar i 1783. En russisk utgave av Filokolia fikk stor betydning for russisk fromhetsliv på slutten av 1800-tallet, og derifra nådde Jesusbønnen etter hvert også Vesten.³³¹ Ifølge Carol og Philip Zaleski er Jesusbønnen den kanskje mest populære kristne bønne, nest etter Fadervår og Ave Maria.³³² Den har en egen rytme som veksler mellom lyd og stillhet, og mange som ber den, bruker rytmiske pusteøvelser for å forsterke bønnens effekt. En vedvarende gjentakelse av bønne resulterer visstnok for mange i en slags transelignende tilstand, der man opplever enhet med Gud,³³³ altså en typisk mystisk erfaring. Nettopp på denne måten er det at Jesusbønnen, og sikkert også andre meditative teknikker, kan brukes for å komme inn i det Paulus kaller å be uten stans (1.Tess. 5:17). Vi snakker her om en kommunikasjon med Gud som kanskje er ordløs, iallfall når selve den ekstatiske tilstand har inntruffet, og der man kanskje opplever at tid og sted forsvinner og man bare blir ett med Gud.

I samband med dette peker Oddvar Sjøvik på at «de gamle skilte mellom tre ulike nivåer i bønnelivet. Leppenes bønn, tankens bønn og *hjertets bønn*.»³³⁴ Vekten ligger ikke på det å si noe til Gud, men å bare være i hans nærhet, «at vi kommer til ham for hans egen skyld. Han elsker oss, og for to som er glade i hverandre er det godt bare å få være sammen.»³³⁵ I en slik kontemplasjon av Gud «verken lytter eller snakker vi, der betrakter vi.»³³⁶ Sjøvik mener at i en slik tilstand lar vi Ånden be i oss med sukk som ikke kan uttrykkes i ord, altså en ordløs bønn.

Dette fører oss tilbake til Hallesby, som nettopp nevner den ordløse bønn som en egen kategori:

Det er *noe* ved vårt liv, også ved vårt samliv, som aldri kan formes i ord, men som likevel kan oppleves i fellesskap mellom de to som deler alt det med hverandre som kan sies i ord. Også i sjelens samliv med Gud er det noe som både kan og skal formes i ord ... Men det er også noe vi ikke finner ord for. Det er vel det apostelen sikter til, når han taler om de 'uutsigelige sukk'.³³⁷

---

³³¹ Hansen 2010, s.26-27

³³² Zaleski 2005, s.139

³³³ Ibid, s.142-143

³³⁴ Sjøvik 1995, s.41

³³⁵ Ibid, s.41

³³⁶ Ibid, s.46

³³⁷ Hallesby 1976, s.139

Bønn som kommunikasjon kan altså foregå uten ord, ifølge min figurant. Men er det da den mystiske opplevelse Hallesby her snakker om, der man altså på sett og vis opplever å gå helt opp i Gud?

Et mulig svar på spørsmålet betinger en nærmere drøfting av begrepet mystikk. Jeg vil derfor kort redegjøre for Vincent Brümmers distinksjon mellom det han kaller *profetisk religion* og *mystisk religion*. Selv om ingen av disse to religionsformene ifølge Brümmer opptrer rendyrket og gjensidig utelukkende innenfor en religiøs tradisjon, vil man likevel gjenfinne en av dem som den grunnleggende *tendensen*. Brümmer hevder at de to er vesensforskjellige med henblikk på hva slags *relasjon* vi søker med Gud, hva slags *gudsbilde* vi har, og hvordan vi ser på *bønn*.³³⁸

I sin utlegning støtter Brümmer seg på den tyske teologen og religionshistorikeren Friedrich Heiler, som definerer mystikk som «that form of intercourse with God in which the world and self are absolutely denied, in which human personality is dissolved, disappears and is absorbed in the infinite unity of the Godhead.»³³⁹ Mystikeren streber altså etter å oppnå en ekstatisk opplevelse av total enhet med Gud, og «the barriers between God and man disappear in the ecstatic experience; man vanishes in God ...»³⁴⁰

Som et motstykke til dette søker man i såkalt profetisk religion å oppnå et *personlig* forhold til Gud, «a relation between an I and a Thou in which both partners remain independent personal agents and neither is absorbed into the other.»³⁴¹ Brümmer gjengir deretter en påstand av Heiler som jeg selv stiller meg kritisk til: «God and man never mingled... Even the childlike trust of Jesus in God His Father remains always a personal relationship, it never goes so far as a mystical union.»³⁴² Den siste frasen er etter min mening diskutabel, men det vil føre langt utover denne oppgavens tematikk å drøfte påstanden nærmere.

Videre i sin utlegning hevder Brümmer, hvis synspunkter helt synes å sammenfalle med Heilers, at forskjellen mellom de to religionsformene avspeiles i hvordan man ser på kjærligheten til Gud:

---

³³⁸ Brümmer 1984, s.74-75

³³⁹ Heiler, sitert i Brümmer 1984, s.75

³⁴⁰ Ibid, s.75

³⁴¹ Brümmer 1984, s.75

³⁴² Heiler, sitert i Brümmer 1984, s.75

In prophetic religion love for God is understood in relational terms as a loving fellowship between personal agents. In mysticism love for God is understood in experiential terms as an ecstatic experience of union with God.³⁴³

Jeg synes det er vanskelig å se noe motsetningsforhold her, slik Brümmer påstår. At synet på Gud som personlig og uavhengig av mennesket skulle utelukke en mulig ekstatiske opplevelse av enhet med ham i bønn, strider – slik jeg ser det – både mot det bibelske materialet og erfaringer gjort (og fortalt) av kristne mystikere gjennom århundrene. Uansett: Brümmer fører resonnementet videre ved å hevde at disse to måtene å relatere til det guddommelige på, medfører ulike syn på Guds vesen og hvem han egentlig er: Den Gud som mystikeren relaterer til, er helt statisk, og ikke personlig.³⁴⁴ Jeg mener selv at denne påstanden nok treffer riktig på en hinduistisk mystikers streben etter enhet med den upersonlige verdenssjelen Brahman, men det er vanskelig å se at man som kristen mystiker ikke kan oppleve enhet med Bibelens Gud fordi han altså er et personlig vesen (sic!).

Konklusjonen på det jeg her skriver, er at om Brümmer har rett i det han sier, så er Hallesby ingen mystiker (og selvsagt heller ikke Prince). Uenigheten synes likevel i noen grad å dreie seg om definisjoner, for det er tydelig at Heiler/ Brümmer faktisk ikke regner ordløs bønn som bønn i egentlig forstand:

All mystical prayer, therefore, tends to pass from prayer in words (either spoken aloud or inwardly framed) to wordless prayer, from speech with God to silent contemplation of God... This wordless prayer is a state of prayer, not an act of prayer.³⁴⁵

Ordløs bønn påstås altså å være ikke en bønnehending, men en *tilstand* av bønn – et skille jeg synes er kunstig. Uansett, utifra dette siste utsagnet er Hallesby å regne som mystiker fordi han altså praktiserer ordløs bønn. Og enten man er enig i Brümmers definisjoner eller ikke, så må vi kunne si at den ordløse bønningen har klare likhetstrekk med mystiske opplevelser, slik de beskrives av mystikere selv.

---

³⁴³ Brümmer 1984, s.75

³⁴⁴ Ibid, s.76

³⁴⁵ Heiler, sitert i Brümmer 1984, s.76

3.2.3.5 Er også Prince egentlig en mystiker?

Jeg har flere ganger påpekt at den ordløse bønn og mystiske opplevelse ikke finnes i noen av Derek Prince sine bøker. Likevel slår det meg at kanskje er det nettopp denne erfaringen han snakker om når han forklarer innholdet i ordet *tilbedelse* (engelsk *worship*):

When you come *in contact with*, become aware of, or have a revelation of the holiness of God, there is only one appropriate response: worship. Without such a revelation, we cannot really have worship. We can have a song service, but we do not enter into worship until we have a revelation... of the holiness of God (min understreking).³⁴⁶

Prince utdyper nærmere ved å si at tilbedelse *ikke* er å synge salmer eller lovsangskor, og heller ikke en proklamasjon av Guds egenskaper, slik lovprisning og takksigelse er. Tilbedelse har derimot å gjøre med den troendes innstilling, og beundrer selve Guds *hellighet*. Jeg synes å gjenkjenne Hallesby og mystikernes ordløse bønn i det som her beskrives: å oppnå nærkontakt med Gud, for deretter å bare beundre Hans person. Kanskje er det derfor bare uenighet om terminologi som gjør at Derek Prince ikke bruker et begrep som ordløs bønn. Uansett: Særlig mye av den nære og personlige relasjonen Gud/menneske finner jeg ikke verken i *Secrets of a Prayer Warrior* eller andre av Prince sine bøker.

3.2.3.6 Å lytte til Gud og høre hans stemme

Kan et menneske høre fra Gud i bønn, slik at kommunikasjonen ikke bare er enveis, men går begge veier? Jeg viste tidligere i dette kapitlet til en del skriftsteder som tyder på at så er tilfelle. Hva da med Hallesby og Prince sine bøker? Sier de noe om å lytte til Gud i bønn?

Prince snakker mye om at Gud gjør sin vilje kjent for oss og derved «taler» gjennom det skrevne ord, men har ingen undervisning om man eventuelt kan høre fra Gud også på andre måter. Hallesby har derimot et eget kapittel som heter *Stillheten der Gud får tale*. Han understreker at «vi med regelmessige mellomrom [trenger] å fjerne oss fra [verden og menneskene rundt oss som distraherer vårt sinn], så sjelen kan oppnå den stillhet og indre samling som er betingelsen for å høre Guds røst.»³⁴⁷ Om selve bønnestunden gir Hallesby det

---

³⁴⁶ Prince 2009, s.21-22

³⁴⁷ Hallesby 1976, s.90

rådet at man ikke med en gang begynner å tale med Gud: «Nei, gi deg god tid, innen du tar til orde. La stillheten få virke på deg. La ensomheten få virke på deg.»³⁴⁸ Og så? Deretter kommer Hallesby med den sekvensen jeg refererte tidligere, hvor han sammenligner den bedende med en pasient som er hos legen: Vi blir minnet i det stille om synd vi trenger å gjøre opp og vende om fra.³⁴⁹ Dette temaet blir deretter spilt med mange variasjoner gjennom boksidene, ofte i form av gjentakelser. En interessant konklusjon han kommer med, er at det ofte blir en

... kamp for å lytte til det som Ånden vil tale med oss om under bønnen. Det vanskeligste for oss her er uten tvil å lytte til hans tale om våre syndevaner. Men det krever også daglig kamp og våkenhet å lytte til Åndens tale om de forskjellige personer og saker som han ønsker vi skal be for.³⁵⁰

Men hva om jeg trenger ledelse i en vanskelig situasjon som Bibelen kanskje ikke sier noe spesielt om? Kan Gud tale til meg om dette? Hvordan kan vi i så fall kjenne igjen hans ledelse? Er det noe en beder kan trene seg opp til? Den amerikanske forkynneren Larry Lea mener det. I sin bok *Ører som hører* trekker han blant annet fram Jesu løfte i Johannes 16 om Den Hellige Ånd som skal komme og veilede de troende til hele sannheten: «For han skal ikke tale ut fra seg selv, men si det han hører, og gjøre kjent for dere det som kommer. Han skal herliggjøre meg, for han skal ta av det som er mitt, og forkynne det for dere» (Joh.16:13-14). Lea utlegger dette som at «Den Hellige Ånd mottar stadig informasjon fra Jesus om de ting som skal komme i ditt liv og i deres liv som er omkring deg.»³⁵¹

Lea hevder at denne formen for ledelse skjer i vår ånd, et syn han deler med Kenneth Hagin, som har viet en hel bok til det å bli ledet av Guds Ånd. Hagin (og Lea) mener at mennesket er ånd, sjel og kropp, slik Paulus antyder i 1.Tess. 5:23, og at vår sjel og ånd derfor *ikke* er ett og det samme. Han støtter seg i den forbindelse på Hebreerbrevet 4:16, som sier at Guds ord er skarpt og virkekraftig og at «det kløver sjel og ånd». Hagin sier videre at det er gjennom menneskets ånd at Gud kan tale til oss og lede oss. Det blir derfor viktig å utvikle vår ånd, noe han mener særlig skjer gjennom å meditere på Guds Ord og ved å be i tunger. *Da* er vår ånd aktiv.³⁵² Hagin sier videre:

---

³⁴⁸ Hallesby 1976, s.90

³⁴⁹ Ibid, s.91-94

³⁵⁰ Ibid, s.96

³⁵¹ Lea 1988, s.34

³⁵² Hagin 1979, s.17-19

I have learned this through these many, many years. In every crisis in life I have learned to look to my spirit inside me ... While I am praying in other tongues, there comes up guidance from inside me. This is because my spirit is active ... And it is through my spirit that God is going to guide me.³⁵³

Kanskje har Hagin og Lea rett i at det primært er gjennom menneskets ånd at Gud gir ledelse, kanskje ikke. Paulus er iallfall inne på noe av det samme når han forteller fra en av misjonsreisene:

Da jeg kom til Troas for Kristi evangeliums skyld, og en dør var mig opplatt i Herren, hadde jeg ingen ro i min ånd, fordi jeg ikke fant Titus, min bror, men jeg sa farvel til dem og dro videre til Makedonia (2.Kor. 2:12-13, 1930-overs.).

Omstendighetene lå åpne, likevel opplevde Paulus en *uro i sin ånd* og dro videre til Makedonia. Kanskje var det på denne måten at han opplevde Guds ledelse i denne situasjonen, med henblikk på hvor han skulle reise.

Både Lea og Hagin betoner, akkurat som Hallesby, betydningen av å være *stille* innfor Gud og høre om han har noe å si:

Du har snakket til Gud; vent og se om han ønsker å snakke til deg. Hvis du har sendt din bønn eller begjæring til Gud og åpnet dine ører for å høre hans stemme, kan det som kommer opp i og gjennom din ånd være Guds svar på det behovet i ditt liv. Han sier kanskje bare et ord eller to. Han gir deg kanskje en ide, et vers fra Skriften eller en åpenbaring. Men hvis du ønsker å høre ham, må du lære å være stille og vente i Guds nærhet.³⁵⁴

En liten oppsummering om det å høre fra Gud i bønn: Hallesby vier altså flere sider i sin bok til refleksjoner om toveiskommunikasjonen mellom Gud og menneske. Mye fokus på dette har også mange pentekostale/karismatiske forkynnere, blant andre Kenneth Hagin og Larry Lea. For meg fremstår det derfor overraskende at ikke Prince, som rent teologisk jo befinner seg i dette pentekostale landskapet, har noe å si om Guds ledelse og det å høre fra Ham. Jeg ville avgjort ha ønsket det i en bok som altså handler om den kommunikative handlingen vi kaller bønn.

---

³⁵³ Hagin 1979, s.20

³⁵⁴ Lea 1988, s.140-141

3.2.4 ULIKE BEDERE – ULIKE ASPEKTER VED KOMMUNIKASJON?

Vi så i analysedelen at både Hallesby og Prince opererer med ulike kategorier av bønn, og derigjennom sier vel de to figurantene implisitt at kommunikasjon med Gud antar forskjellige former, avhengig av egen livssituasjon eller hvilken funksjon den bedende handlingen er ment å skulle ha: Lovprisning, takksigelse og tilbedelse når vi vil beundre Guds vesen, ulike former for bedebønn når vi har egne behov, forbønn når vi ber for andre, kommandobønn (som Prince er alene om) når vi befaler Guds vilje å skje, overgivelses- og innvielsesbønn. Hallesby opererer, som vi husker, dertil med kategoriene samtalebønn og stillebønn.

I denne delen av diskusjonskapittelet har jeg så langt undersøkt ulike sider ved bønn som *kommunikasjon* og sett dem i relasjon til mine to figuranter undervisning. I så måte har jeg i Prince sin bok savnet aspekter som selvransakelse, stillebønn, samtalebønn og dette å høre fra Gud. Motsatt har Hallesbys bok på sin side vist seg å favne de kommunikasjonsrelasjonelle aspektene på en helt annen måte enn *Secrets of a Prayer Warrior*.

I samband med dette dukker nye spørsmål opp: Er det kanskje aspekter ved gudskommunikasjonen som *ingen* av de to fanger opp? Med andre ord, finnes det former for bønn som verken Hallesby eller Prince nevner? Og dessuten: Fins det andre innfallsvinkler til et systematisk studium av bønn enn bare det å sortere den i ulike kategorier og som kanskje bedre får fram det kommunikative og relasjonelle aspektet? Er det kan hende slik som Zaleski hevder, at disse tradisjonelle måtene å studere bønn på «disguise the complexity of the world of prayer»?³⁵⁵ Kanskje er det i stedet mer fruktbart å snakke om *ulike typer av mennesker* som utifra sin personlighet og legning vektlegger ulike aspekter ved bønn?

I sammenheng med dette blir det også relevant å spørre i hvilken grad Prince og Hallesbys bøker når frem til ulike grupper av mennesker: Hvem skriver forfatterne egentlig for, og hvem vil ha utbytte av å lese denne undervisningen?

3.2.4.1 Fire arketyper av bedere

Zaleski peker på at studier av bønn tradisjonelt har operert med ulike kategorier, slik vi også har sett i bøkene til Prince og Hallesby. Zaleski hevder imidlertid at en slik tilnærming blir for

---

³⁵⁵ Zaleski 2005, s.6

abstrakt og at man ikke i tilstrekkelig grad fokuserer på den bedende selv. Man glemmer på sett og vis at bønn forutsetter en *person* som ber.³⁵⁶ Zaleski opererer derfor med en alternativ betraktningmåte, der bønn studeres «according to four presiding archetypes: the refugee, the devotee, the ecstatic, and the contemplative,»³⁵⁷ som alle har sin særegne tilnærming til bønn. Zaleski hevder at et studium av disse fire arketyperne «may disclose something of the mystery of our being and its eternal longing for the divine.»³⁵⁸ Forfatterne trekker i studiet sitt veksler på «the realities of prayer as manifested in the lives of individual human beings and human cultures»³⁵⁹ og bruker altså levd liv som eksempler. Med andre ord: Man ønsker å utforske bønnens vesen ved å studere og lytte til de erfaringene som kjente bedere har gjort.

Ville kanskje Prince og Hallesbys bøker (enda) bedre ha klargjort bønnens vesen og funksjon hvis de to forfatterne hadde brukt Zaleskis tilnærmingmåte? For å svare på dette spørsmålet vil jeg først kort oppsummere hvordan Zaleski karakteriserer de fire arketyperne, og i sammenheng med dette undersøke om jeg gjenkjenner noe av Prince og Hallesbys undervisning.

***The refugee* og de profundis-bønnen**

De bederne som Zaleski kaller *refugees* (i denne sammenheng best oversatt til norsk med *de som tar sin tilflukt*) er mennesker som løper til Gud for å få hjelp eller utfrielse.³⁶⁰

Kroneksempelen på denne typen bønn finner Zaleski i Jabes' bønn i 1.Krønikebok 4:9-10. Et viktig poeng her er den sterke troen på betydningen som ligger i et navn, og siden Jabes betyr *sorg* eller *smerte*, ber han om at livet ikke skal bli nettopp slik:

Jabes var mer ansett enn brødrene sine. Hans mor ga ham navnet Jabes. «For jeg har født ham med smerte», sa hun. Jabes påkalte Israels Gud og sa: «Å, om du ville velsigne meg, utvide mitt landområde, og støtte meg med din hånd, befri meg fra ulykke og bevare meg fra smerte!» Og Gud lot ham få det han hadde bedt om.

Zaleski peker på at «the prayer of the refugee is the most common form of prayer... It addresses the raw fundamentals of life – sin and illness, suffering and death, fear of evil and the longing for redemption,»³⁶¹ nettopp slik vi ser eksemplifisert i Jabes' bønn. Rop om hjelp

---

³⁵⁶ Zaleski 2005, s.93

³⁵⁷ Ibid, s.93

³⁵⁸ Ibid, s.93

³⁵⁹ Ibid, s.32

³⁶⁰ Ibid, s.97

³⁶¹ Ibid, s.97

er det mest grunnleggende som finnes, noe Zaleski dokumenterer gjennom mange referanser til ulike religioner. I kristen sammenheng pekes det på Fadervår, der fire av petisjonene knyttes til denne mest grunnleggende typen av bønn: Gi oss i dag vårt daglige brød, tilgi oss vår skyld, la oss ikke komme i fristelse, frels oss fra det onde (Matt. 6:11-13). Vi ser her en klar kopling til det Hallesby/Prince skriver om bedebønn eller petisjonsbønn. Zaleski peker på at det selvsagt finnes mange former for petisjon, men trekker særlig fram en type som kanskje oppsummerer kategorien som helhet, nemlig *de profundis*-bønnen, altså den bønn som kommer fra dypet: «[This prayer] erupts whenever a man or woman finds himself or herself trapped in the bowels of despair, bereft of answers or resources.»³⁶² Salme 130 i Bibelen sies å være et typisk eksempel («fra dypet roper jeg til deg, Herre»), og ifølge Zaleski finner vi her *de profundis*-bønnens universelle kode: Man beskriver sin nød, man roper om hjelp, man forventer et svar.³⁶³

Prince og Hallesby i *de profundis*-perspektiv

Bønn som kommunikasjon og relasjon er, slik jeg ser det, uløselig knyttet til ulike *livssituasjoner* vi befinner oss i. *Nødssituasjonen* som avstedkommer ropet om hjelp, er en av dem. Når man ligger utslått i livskampen og rett og slett er nede for telling, hva gjør man da? I denne sammenheng synes jeg det er relevant å spørre hva Prince og Hallesbys bøker sier til mennesker som er i dyp nød og derved kanskje har en iboende *de profundis*-bønn. I hvilken grad vil eksempelvis den sørgende, den lidende, den fattige, den arbeidsledige, den utstøtte, den ensomme eller den syke finne veiledning, hjelp og trøst i de to bøkene jeg har studert?

Allerede på første side sier Hallesby at «å be er å lukke Jesus inn.»³⁶⁴ Det er et ukomplisert og varmt utsagn som umiddelbart åpner en dør for det mennesket som er i nød. Videre i boken finner man, slik jeg flere ganger har nevnt, utsagn som at bare den hjelpeløse kan be³⁶⁵ og at man kan snakke med Gud om alt som ligger en på hjertet.³⁶⁶ Dette er formuleringer som inviterer og oppmuntrer mennesker til å be i alle slags vanskelige situasjoner.

Prince sier tidlig i sin bok både at Gud ønsker vi skal be og at vi altfor ofte har et feil gudsbilde.³⁶⁷ Deretter understreker forfatteren at Gud, vår Far, er nær og at han alltid ønsker

---

³⁶² Zaleski 2005, s.102

³⁶³ Ibid, s.102-103

³⁶⁴ Hallesby 1976, s.9

³⁶⁵ Ibid, s.14

³⁶⁶ Ibid, s.136 fg

³⁶⁷ Prince 2009, s.13

oss velkommen,³⁶⁸ før Prince siterer noen bibelord om at Gud gir til alle og at vi i Jesu navn kan be om hva vi vil. (Selvsagt tar han siden noen forbehold om Guds vilje, slik vi har sett).³⁶⁹ Først deretter trekker Prince inn det større og universelle perspektivet, nemlig at vi som troende er et kongerike av prester. Når jeg nå enda en gang leser åpningssidene i boken hans, slår det meg hvor individorientert, personlig og varm tonen er. (Siden blir jo boken svært fokusert på den troendes oppgave som bønnekriger, slik også tittelen indikerer.)

Etter den varme mottakelsen som Prince gir til alle bedere på åpningssidene, peker han på betingelser for bønnesvar, før han nevner ulike typer av bønn. Verdt å merke i denne forbindelsen er at han begynner med gudsentrerte bønneytringer som takksigelse og tilbedelse, før han deretter kommer til petisjonsbønn. Under denne sekkekategori savner jeg imidlertid *de profundis*-aspektet både hos Prince og Hallesby, at de setter navn på den følelsen kanskje alle mennesker opplever en eller flere ganger i livet, nemlig at alt er svart og at man ikke orker annet enn å rope *Gud, hjelp meg*. Det er nettopp dette Torleiv Austad beskriver når han hevder at bønn blir ekstra aktuelt når vi befinner oss i en grensesituasjon: «Da intensiveres bønneaktiviteten. Den får et eksistensielt preg. Vi roper til Gud i vår usikkerhet og fortvilelse. Når nøden er størst, er bønnen nærmest.»³⁷⁰

Nært knyttet til dette er en form for bønn som jeg heller ikke finner omtalt hos Prince/Hallesby, nemlig *klagebønn*. Oddvar Søvik mener at «klagebønningen er lite omtalt i vår tids bønnelitteratur»,³⁷¹ noe jeg ved selvsyn har kunnet konstatere gjennom lesning ikke bare av Hallesby/Prince, men også andre bøker jeg refererer til i denne oppgaven. Søvik fortsetter:

I enkelte kristne miljøer blir det nesten sett på som et utslag av vantro hvis en klager til Gud. Man skal prise Gud uansett. Det står jo skrevet at vi skal takke Gud andre alle forhold! Ja, det skal vi gjøre, men det betyr ikke at vi skal fortie og fortrenge nøden, uroen, bekymringen, angsten og fortvilelsen som vi til tider kan oppleve. Vår bønn må være sann og ekte. Det betyr at klagen også må få komme til orde.³⁷²

Søvik peker deretter på at om lag en tredjedel av salmene i GT er klagesalmer, likeledes at profeten Jeremia ofte klager sin nød til Gud. Ikke minst er det en egen bok i Bibelen som heter nettopp Klagesangene. Søvik mener det «er godt å få legge sin egen klage i disse

---

³⁶⁸ Prince 2009, s.14

³⁶⁹ Ibid, s.15-16

³⁷⁰ Austad 1989, s.50

³⁷¹ Søvik 1995, s.38

³⁷² Ibid, s.38-39

bønnene når vanskelighetene tårner seg opp for oss. Og det gjør de som regel før eller siden for oss alle.»³⁷³

Nå er det også slik at mennesker i nødsituasjoner minst like mye som å be, trenger noen å snakke med. Her kommer *den sjelesørgeriske forbønnen* inn, enda et aspekt jeg sterkt savner hos både Prince og Hallesby. Rett nok skriver de begge mye om forbønn, men da bare i samband med lønnkammerets bønn – forbønn i det personlige møtet med et annet menneske i nød, blir ikke nevnt i de to forfatternes bøker. Deborah Hunsinger har sagt at det å be med dem som er i nød, er selve hjertet i det kristne livet.³⁷⁴ Selv en overflatisk lesning av Det nye testamentet vil finne mye støtte for dette utsagnet. Det kanskje mest fremtredende NT-verset leser vi i Jakobs brev: «Bekjenn da syndene for hverandre og be for hverandre, så dere kan bli helbredet. Et rettferdig menneskes bønn er virksom og utretter mye» (Jak.5:16). Betegnende nok siterer verken Prince eller Hallesby dette verset, hvilket understreker det jeg opplever som en noe manglende fokusering i bøkene på medmenneskers behov og lidelse. Og for igjen å trekke inn det kommunikasjonsrelasjonelle aspektet ved bønn: Karen Elisabeth Lund skriver i sin masteravhandling *Forbønn i sjelesorg* at forbønn «kan handle om å tilrettelegge for et møte mellom mennesket man ber for og Gud.»³⁷⁵ Hun siterer også Esbjörn Hægberg, som peker på det faktum at ved en forbønnshandling kan Guds omsorg for mennesket bli tydelig, og man kan formidle håp, både «om et under, men kanskje enda mer håpet om at Gud vil være nær og engasjere seg.»³⁷⁶

Nært knyttet til hva som her sies om sjelesorg, er også *helbredelsesbønnen*, altså bønn for syke. Nå er dette på mange måter et minefelt der forbederen må trå med stor varsomhet, takt, visdom og klokskap, men uansett sier Bibelen at dersom den syke ønsker å bli bedt for, «skal [han] kalle til seg menighetens eldste, og de skal be over ham, og salve ham med olje i Herrens navn.» (Jak.5:14) Man kan aldri garantere en syk at han/hun skal bli helbredet gjennom forbønn, men det ligger uansett både en mulighet for at så skal skje og ikke minst en omsorgshandling i selve forbønnen, vel å merke hvis den syke altså selv anmoder om dette. Bønn for syke er derfor også noe jeg gjerne ville ha sett at Hallesby/Prince skrev om, ikke minst fordi begge i sin tjeneste opplevde å se mange mennesker helbredet: Prince ifølge eget utsagn, Hallesby ifølge biografen Dag Kullerud, som skriver:

---

³⁷³ Sjøvik 1995, s.39

³⁷⁴ Hunsinger, sitert i Lund 2011, s.23

³⁷⁵ Lund 2011, s.21

³⁷⁶ Hægberg, sitert i Lund 2011, s.23

Under min leting har jeg støtt på et ukjent spor. Han [altså Hallesby] har selv dekket det til, omhyggelig slik at færrest mulig mennesker skulle få vite om det, ikke fordi det i seg selv var noe han ville holde skjult eller samme seg over, snarere tvert imot, nei, han tidde fordi det var slike ting som det ble laget sensasjon omkring, som ble misbrukt av motstandere og som på uheldig vis kunne bli etterlignet av tilhengere: helbredelse ved bønn. Professor Hallesby eide den gaven at han kunne helbrede ved bønn. Det skjedde flere ganger. Men det skjedde alltid i stillhet.³⁷⁷

***The devotee* – den hengivne bederen**

Vi så at Zaleski bruker en annen tilnæringsmåte enn Hallesby, Prince og de fleste andre som skriver om bønn, nemlig at alle bedere lar seg plassere innenfor en av fire arketypiske persontyper, basert på hva som særlig vektlegges i deres bønneliv og hvordan de praktiserer bønn.

Hva mener da Zaleski når det snakkes om *the devotee*, den sterkt hengivne bederen? Zaleski trekker her fram den katolske Angelus-bønnen som eksempel på en spesiell type bønn, nemlig den som er «cyclical, regular, and routine, reiterated at set intervals throughout the day, week, or year. It has a sacrificial character, offering the act of faith and the gift of loving attention to the divine beloved.»³⁷⁸ I alle katolske land blir Angelus-bønnen bedt morgen, middag og kveld, hver dag, hele året, som gjensvar på kirkeklokkenes slag. Og ikke bare der: Ragnhild Høen skriver på sin bloggside at

... fortsatt kimer Angelus-klokkene her i Bergen, morgen, middag og kveld ... I det første slaget sier engelen: «Vil du?» På det andre slaget svarer Maria ja. På det tredje slaget blir Kristus unnfanget. Gud blir menneske! Klokkene jubler mens vi selv gir vårt ja til Jesus og ber Angelus-bønnen.³⁷⁹

Å be Angelus-bønnen er, ifølge Zaleski, å gå ut av det verdslige og inn i det hellige. «Regular repetition of the prayer establishes a rhythm between these two states of being ... Those who pray the Angelus live with one foot on the earth and the other in heaven.»³⁸⁰ Vi er her inne på et aspekt ved bønn som ingen av mine to figuranter tar opp, nemlig den mer *rituelle* formen

---

³⁷⁷ Kullerud 1987, s.307-308

³⁷⁸ Zaleski 2005, s.129

³⁷⁹ Høen 2012

³⁸⁰ Zaleski 2005, s.129

for gudskommunikasjon. Både Prince og Hallesby er, iallfall i sin *praksis*, representanter for såkalt lavkirkelighet, og det er slik sett kanskje ikke overraskende at det liturgiske og rituelle aspektet mangler i deres undervisning om bønn.

Utifra det som hittil er sagt, er det neppe overraskende at Zaleski også nevner Jesus-bønnen i samme kontekst. Vi så jo tidligere at også i denne bønnen kan rytmen spille en viktig rolle, og ikke minst: Jesus-bønnen er ment å skulle bes mange ganger daglig. Den stadige påkallelsen av det hellige navnet gjør at noen også opplever en mystisk enhet med Gud.³⁸¹ Med andre ord kan *the devotee* som Zaleski snakker om, eksemplifiseres gjennom de kristne mystikerne som kirkehistorien kjenner så mange av. En mystiker i nyere tid er den amerikanske kvekeren Thomas Kelly (1893-1941). Han hevdet at det dypt inni oss finnes en sjelens helligdom, et senter for guddommen, der man kan høre Guds stemme. Veien dit går ifølge Kelly gjennom det å be uavlatelig, og måten han øvet seg på dette, var nettopp gjennom rituelle og repetitive bønner. Gradvis vil man kunne leve livet på to plan simultant, der man tilber Gud i sitt indre samtidig som man for eksempel utøver sin profesjon i dagliglivet. Etter mye øvelse vil vi slik, ifølge Kelly, nå fram til en vedvarende bevissthet om Guds tilstedeværelse og nærhet. Da er det ikke lenger vi som ber, men Gud selv som ber i oss.³⁸²

Min hensikt med å trekke fram Zaleskis innfallsvinkler er å vise at det finnes dimensjoner og aspekter ved bønn som omtales verken av Prince eller Hallesby, slik som i dette tilfellet rituell-repetitiv bønn. For å ta inn over seg totaliteten i det som kalles bønn - i den grad noe slikt i det hele tatt er mulig - bør man derfor kanskje gå til flere kilder enn bare mine to figuranter.

Ekstatikeren

Når Zaleski skal definere ekstatikeren, pekes det på fenomener som visjoner, det å miste kontroll over seg selv, og opplevelsen av å rykkes ut av tid og sted. Zaleski viser i denne forbindelse både til hinduistiske og kristne mystikere, slike som yogien Ramakrishna (1836-1886) og nonnen Teresa av Avila (1515-1582). Om sistnevnte fortelles det at hun hadde flere visjoner der hun så og hørte Jesus. «Almost always, these visions erupted while Teresa was at prayer. They were often accompanied or followed by sensations, mental, emotional, and physical, of nearly unbearable intensity, at once joyous and painful.»³⁸³

---

³⁸¹ Zaleski 2005, s.143

³⁸² Ibid, s.153-156

³⁸³ Ibid, s.174-175

Zaleski karakteriserer den ekstatiske bønningen som uforståelig, uforutsigbar og uforklarlig. I denne forbindelse trekkes også pinsebevegelsen og *glossolalia* inn, altså det fenomenet at troende (som et resultat av Den Hellige Ånds kraftutrustning og fylde) kan be på et språk som er uforståelig for dem selv.³⁸⁴ Om en slik opplevelse er å karakterisere som ekstatisk, finnes det nok – for å si det forsiktig – delte meninger om, ikke minst siden Paulus i 1.Korinterbrev 14 tydelig gir til kjenne at den troende selv har full kontroll over når han eller hun vil begynne og avslutte tungebønningen. Uansett: I samband med dette finner vi en interessant kopling til Derek Prince sin undervisning om bønn: Vi så i analysedelen at han tolker Romerne 8:26 som en beskrivelse av tungetale og det at Den Hellige Ånd ber gjennom oss: «The Spirit of God comes to your help... He takes over and makes intercession through you, praying according to the will of God.»³⁸⁵ Ifølge Prince er det derfor ikke ordløs bønn som dette verset snakker om (slik Hallesby mener), men det faktum at Ånden "...takes over our vocal organs and our inner nature, and He holds a prayer meeting inside us!"³⁸⁶ Prince (og Zaleski) er altså her inne på en kommunikasjonsform med Gud som ikke Hallesby nevner i det hele tatt.

Den kontemplative bederen

Med kontemplative bedere tenker Zaleski på mennesker som søker det intime fellesskapet med Gud, koste hva det koste vil. En av disse var eremitten Antonius den store (ca 251 – 356), som gjennom tjue år i ørkenen levde totalt isolert i en gammel festning. For Antonius og andre av hans likesinnede ørkenfedre var det kontemplative livet en kamp, ja endog en krig. De kjempet mot djevelen og sin egen adamsnatur, og betraktet derfor seg selv som åndelige *krigere*.³⁸⁷ Målet var å se Gud ansikt til ansikt, og midlene var streng askese, faste, stillhet, resitasjon av Den hellige skrift og selvsagt alle slags former for bønn.³⁸⁸ Dette låter for meg som en kombinasjon av mystikk og åndelig krigføring, det siste ikke helt ulikt hva vi har funnet hos Derek Prince.

Denne totalt oppofrende holdningen til bønn og gudsrelasjon peker på et aspekt ved bønn som jeg synes mangler i Prince og Hallesbys bøker, nemlig det intime *kjærlighetsforholdet til Gud*. Ja, vi har sett at begge forkynnerne (dog med ulik vektlegging) snakker om det tillitsfulle, åpne og nære forholdet den troende kan ha til sin Gud, men i samband med dette finner jeg

---

³⁸⁴ Zaleski 2005, s.179-188

³⁸⁵ Prince 2009, s.47

³⁸⁶ Ibid, s.48

³⁸⁷ Ibid, s.198

³⁸⁸ Zaleski 2005, s.199-203

ikke et ord om brudekjærligheten. Vi så jo tidligere i kapitelet at Jesus flere ganger snakker om betydningen av å *elske* ham, og vi fant også at Bibelens brud-/brudgomsymbolikk understreker den gjensidige kjærligheten som eksisterer mellom Gud og den troende, og som må utvikles nettopp gjennom (ulike former for) bønn. Dette kjærlighetsaspektet, som jeg altså synes mangler hos Hallesby/Prince, har vi derimot funnet hos mystikerne, som understreker betydningen av å elske Gud for Guds egen skyld. Derfor og igjen: Det er aspekter ved bønn man går glipp av hvis man bare skulle ha lest bøkene til mine to figuranter.

3.2.4.2 *Er Zaleskis perspektiv mer klargjørende?*

Før min presentasjon av Zaleskis fire arketyper stilte jeg spørsmålet om Prince og Hallesbys bøker enda bedre ville ha klargjort bønnens vesen og funksjon hvis de to forfatterne hadde brukt Zaleskis tilnæringsmåte. Min konklusjon er et avgjort nei. Jeg synes egentlig ikke Zaleskis innfallsvinkel tilfører noe særlig nytt (annet enn originalitet) eller at den forteller oss noe mer om bønn enn hva den tradisjonelle tilnærmingen gjør, som altså opererer med ulike kategorier av bønn. Jeg opplever at Zaleskis fire arketyper i stor grad overlapper hverandre – blant annet fremstår ulike former for mystikk som en fellesnevner for de tre sistnevnte arketyper. Og det er vel neppe slik at en mystiker eller ekstatiker er ukjent med klagebønnen eller ropet om hjelp?

Det Zaleski skriver, setter oss riktig nok på sporet av elementer ved bønn som Hallesby/Prince enten underkommuniserer eller helt uteglemmer, men det skyldes ikke selve metoden som brukes, nemlig å portrettere ulike typer av bedere. Zaleski kunne ha fått frem aspekter som ekstatisk bønn, mystisk bønn og *de profundis*-bønn også gjennom den tradisjonelle innfallsvinkelen med bønnekategorier, uten å gå veien om person- eller typegallerier.

3.2.5 BØNN SOM KOMMUNIKASJON: EN KORT OPPSUMMERING

Vi har nå sett på bønnens kommunikative aspekt i lys av bibelsekvenser, mine to figuranter undervisning, samt andre forfatteres innspill. Kan vi da si at både bønnens vesen og funksjon har å gjøre med kommunikasjon? Jeg mener at det ikke kan herske tvil om det, når vi ser totaliteten av hva jeg har drøftet i dette kapitlet. I hvilken grad kommunikasjonsaspektet forteller *hele* sannheten om bønnens vesen og funksjon, er derimot noe som bør drøftes nærmere. Vi har med andre ord kommet til avhandlingens oppsummering og konklusjon.

4 OPPSUMMERING OG KONKLUSJON

I tittelen på min forskningsoppgave har jeg stilt spørsmålet om bønn innen kristendommen er å forstå som kommando eller som kommunikasjon. Avhandlingen har, gjennom analyse og drøfting av to bøker om bønn, prøvd å kaste lys over dette, herunder også hva som egentlig er bønnens vesen og funksjon. Oppgavens analysedel har fokusert på bønnens vesen og funksjon, mens drøftingen i særlig grad har brukt funnene i analysedelen til å undersøke om bønn er å forstå som kommando eller kommunikasjon.

I nær forbindelse med dette har også et annet spørsmål vært påtrengende, nemlig i hvilken grad de to bøkene jeg har studert, samlet sett gir et fyllestgjørende bilde av hva bønn egentlig er. Fins det viktige sider ved bønnens vesen, hensikt og funksjon som verken Hallesby eller Prince berører, eller i så fall bare overflatisk? Jeg har i utforskingen av dette trukket inn andre stemmer og pekt på det jeg mener er viktige aspekter ved bønn som verken Prince eller Hallesby belyser.

Jeg har imidlertid også antydnet at et enten-eller kanskje blir for enkelt når man skal svare på om bønnens vesen og funksjon er å forstå som kommando eller kommunikasjon. Kanskje er bønn egentlig å forstå som begge deler? Kanskje ingen av dem? Jeg vil nå i avslutningen forsøke å samle trådene og besvare det overordnede forskningsspørsmålet.

4.1 Bønnens vesen

Først av alt: Hva bønn egentlig er, hva som er selve dens vesen, hvilken funksjon den har, om den er å forstå som kommando, kommunikasjon eller annet – alle disse spørsmålene kan etter min mening ikke besvares uten at vi har i minne *de ulike formene for bønn* som Prince, Hallesby og andre aktører peker på. Sagt på en annen måte: Jeg mener at Prince og Hallesbys utdyping av de ulike formene for bønn samlet sett gir oss en forståelse både av bønnens vesen og hva dens funksjon er ment å skulle være – vel å merke *hvis den suppleres med andre stemmer* jeg har trukket inn i drøftingen.

Jeg viste i analysen at begge figurantene peker på ulike former for bønn. Vi fant at Hallesby og Prince helhetlig sett er samstemte i forståelsen, dog med viktig unntak av den såkalte kommandobønnen. I drøftingsdelen så vi imidlertid at andre forfattere kan gi oss en

ytterligere og utvidet forståelse av bønn. Disse stemmene har fortalt om aspekter ved den kristne bønne som verken Prince eller Hallesby er inne på, slik som meditativ eller repetitiv bønn (koplek til mystikk), rituell bønn, klagebønn, helbredelsesbønn og forbønn knyttet til sjelesørgerisk tjeneste. Det er med andre ord noen få, men viktige sider ved bønn som etter min mening ikke blir vektlagt tilfredsstillende av mine to figuranter.

I analysekapitlet fremgår det også at *tro*, *Jesu navn* og en fokusering på *Guds vilje* er tre sentrale elementer i forståelsen av kristen bønn, hva enten man snakker om petisjonsbønn, forbønn, tilbedelse, lovprisning eller noen av de andre formene for bønn. Vi fant at Prince og Hallesby var enige om disse tre fundamentene, selv om de hadde noe ulikt syn på hvorvidt tvil kan hindre bønnesvar eller ikke. Begge var også enige om at bønn har i seg element av kamp mot en usynlig fiende. Den bedende er på sett og vis i krig, slik også tittelen på Prince sin bok bærer bud om.

4.2 Bønnens funksjon

Med tanke på bønnens funksjon fant jeg hos Hallesby en overveiende individorientert tendens, i den forstand at den personlige og nære relasjonen Gud/menneske vektlegges. Prince på sin side synes å ha en mer kosmisk-universell vektlegging: Bønnen ses primært på som et instrument for gjennomføringen av Guds universelle plan, nemlig gudsrikets gjennombrudd og evige seier. Den troendes bønn blir altså først og fremst et instrument for at Guds vilje skal skje ikke bare i himmelen, men også på jorden. Gjennom bønn regjerer Guds menighet i denne verden.

Likevel må ikke Hallesbys individorienterte tendens forstås dithen at mennesket settes i sentrum. Tvert om, han ser, i likhet med Prince, bønnens primære hensikt som det å forherlige Guds navn og fremme Hans vilje. Bønn skal altså tjene en langt større hensikt enn vår egen, og det er slik sett en klart teosentrisk tilnærming til bønnens instrumentelle verdi som vi har oppdaget hos både Prince og Hallesby.

4.3 Bønn: kommando, kommunikasjon – eller relasjon?

Er da bønnens vesen og funksjon å forstå som kommando eller som kommunikasjon? Dette ble tematisert i drøftingsdelen. Jeg kom fram til at bønn i *noen* grad kan ses på som kommando, i den forstand at den såkalte kommandobønnen eller autoritative bønnen – en egen kategori av bønn – *befaler* at Guds vilje skal skje. Vi så imidlertid at dette kun er knyttet til situasjoner der den troende har full visshet om hva som er Guds vilje. Gjennom drøftingen ble det også antydnet at bønn kanskje kommanderer mørkets krefter å vike, for eksempel når man ber om Guds inngripen i et annet menneskes liv. Et siste, men svært viktig aspekt ved bønn som kommando, er spørsmålet om Gud frivillig har gjort seg avhengig av de troendes bønn for at Hans vilje kan skje på jorden. Vi fant i drøftingsdelen at både Prince og Hallesby svarer ja på dette spørsmålet. Dersom de har rett, kan derfor kommando – vel å merke i en utvidet betydning av ordet – i noen grad sies å være dekkende for bønnens vesen og funksjon.

På mitt spørsmål om bønnens vesen og funksjon primært er å forstå som kommunikasjon, synes figurantenes posisjon å være et uuttalt ja. Kanskje med unntak av kommandobønnen, der man ifølge Prince (og Nee/Hagin) taler på vegne av Gud og ikke *til* Gud, innebærer alle de formene for bønn som nevnes, kommunikasjon med en personlig Gud. Noe forenklet kan man kanskje si at bønnens vesen og funksjon på universelt-kosmisk plan er kommando (om at Guds vilje skal skje) og at det på individplan er kommunikasjon med den levende Gud.

En utdyping av kommunikasjonsaspektet fordrer imidlertid, slik jeg flere ganger pekte på i drøftingsdelen, at man trekker inn begrepet *relasjon*. Enten vi ser på bønnens vesen eller dens funksjon, enten vi spør om bønn er kommando eller kommunikasjon: Relasjonsaspektet synes å være den gjennomgående fellesnevneren når Hallesby, Prince og andre snakker om bønn. Å definere bønn som relasjon favner både ulike kategorier av bønn og ikke minst ulike livssituasjoner. For er det ikke nettopp gjennom de ulike formene for bønn at gudsrelasjonen holdes oppe og utvikles? Takksigelse og lovprisning når man er glad, klagebønn og nødrops når livet er helsvart og man befinner seg i krise, samtalebønn når man vil snakke med Far, petisjonsbønn når man ber Ham om noe, forbønn når man vil fortelle Gud om andre menneskers nød (eller be sammen med dem), tilbedelse, stillebønn og meditativ bønn når man bare vil lytte til Hans stemme og kanskje uten ord ønsker å beundre Ham og gi Ham kjærlighet.

Bønnen er altså relasjonell i sitt *vesen*, og den er relasjonell i sin *funksjon*. Enten man kommuniserer eller kommanderer, er det Gud man *forholder seg til*. Ja, det relasjonelle aspektet kan til og med spores gjennom det vi fant om bønn som kommando: Å kjenne Guds plan og Hans vilje vil jo med nødvendighet innbefatte at man har et personlig forhold til den Gud man ber om å iverksette dette.

Bønn synes derfor primært sett ikke å være verken kommando eller kommunikasjon, men snarere et uttrykk for relasjon. Det blir min konklusjon på avhandlingens overordnede forskningsspørsmål.

4.4 Sterke og svake sider ved de to figurantenes bøker om bønn

Derek Prince evner i sin bok å gi leseren et mer kosmisk-universelt perspektiv enn alle andre publikasjoner jeg har lest om bønn. Jeg synes dette er en styrke ettersom det å kunne løfte blikket og se at livet ikke bare handler om oss selv, men *også* om noe/noen større, er viktig: At man er del av noe større, at ens liv her og nå har et perspektiv som går langt ut over daglige bekymringer og gjøremål og at man som troende faktisk er en medarbeider i Guds store plan og gjennom bønn kan være en aktør både i samfunnsutvikling og i gudsríkets fremvekst. Man kan være enig eller uenig i Prince sin utlegning og begrunnelse for dette, men uansett bidrar det til å gi bønnen og kanskje også livet selv et mye videre perspektiv. Slik vil jeg hevde at boken også er motkulturell og et verdifullt korrektiv til et samfunn – og kanskje også en kristenhet – der fokuset på enkeltindividets lykke og fremgang muligens har gått for langt.

Samtidig blir dette også, paradoksalt nok, bokens svakhet. Er virkelig ikke bønn mer enn kamp og krig for gudsríkets fremgang? Trolig mener nok Prince det, men det kommer likevel ikke tydelig fram i det han skriver. Som jeg påpekte i analysedelen: Verken i *Secrets of a Prayer Warrior* eller andre bøker i Prince-katalogen finner jeg noen utdypende undervisning knyttet til de individrelaterte momentene Hallesby peker på: den fortrolige barn/far-samtalen med Gud, den stille bønn der vi blir minnet om synd og tar selvransakende oppgjør med oss selv, frustrasjonen over distraksjoner når vi ber, problemet med å sette av tid, den tidvise følelsen av hjelpeløshet og avmakt. Nettopp dette er den store styrken ved Hallesbys bok, samt dens personlige, nære og fortrolige tone med leseren.

Nettopp derfor vil, etter min mening, alle bedere ha utbytte av å lese begge bøkene og slik få en mer helhetlig forståelse av bønn enn ved bare å lese den ene. Med andre ord: Prince og Hallesby utfyller hverandre. Samtidig er det vel intet menneske gitt å vite alt som er om bønn, og nettopp derfor vil lesning av ulike forfattere – og selvsagt Bibelen – bidra til den forståelsen og ikke minst erfaringen som lengtende bedere tilstreber.

5 LITTERATURLISTE

Austad, Torleiv (1989): *Bønn til Gud. Fra troens og teologiens hverdag*. Oslo: Credo

Bibelen (2011). Oslo: Det norske bibelselskap

Bloch-Hoell, Nils Egede (2014): *Ole Hallesby*. Store Norske Leksikon. Hentet fra https://snl.no/Ole_Hallesby

Brümmer, Vincent (1984): *What are we doing when we pray? A philosophical inquiry*. London: SCM Press Ltd

Derek Prince Ministries International Website, hentet på <http://www.derekprince.com/>

Gilbrant, Thoralf (1982): *Studiebibelen. Det nye testamente*, bind 5. Oslo: Illustrert Bibelleksikon A/S

Hagin, Kenneth (1979): *How You Can Be Led by The Spirit of God*. Tulsa: Faith Library Publications

Hagin, Kenneth (1978): *Prevailing prayer to peace*. Tulsa: Faith Library Publications

Hagin, Kenneth (1980): *The name of Jesus*. Tulsa: Faith Library Publications

Hallesby, Ole (1976): *Fra bønnens verden. Et ord til trette bedere*. Oslo: Luther Forlag

Hammerling, Roy (2008): *A history of Prayer. The First to the Fifteenth Century*. Boston: Brill Publishing

Hansen, Bjørn Olav (2010): *Jesusbønnen*. Gjøvik: Frihet Forlag

Henriksen, Jan-Olav (red) (1994): *Tegn, tekst og tolk. Teologisk hermeneutikk i fortid og nåtid*. Oslo: Universitetsforlaget

Hughes, Gerard (2003): *Gud i alt*. Oslo: Verbum Forlag

Høen, Ragnhild Aadland (2012): *Bli med på Angelus-bønnen*. Hentet fra <http://stasunniva.blogspot.no/2012/10/bli-med-pa-angelus-bnnen.html>

Kullerud, Dag (1987): *Ole Hallesby. Mannen som ville kristne Norge*. Oslo: Gyldendal

Kværne, Per (2009): *Mystikk*. Store Norske Leksikon, 2009. Hentet fra <https://snl.no/mystikk>

Lea, Larry (1988): *Ører som hører. Lær deg å høre Guds stemme*. Livets Ord Forlag

Lund, Karen Elisabeth (2011): *Forbønn i sjelesorg*. Masteravhandling i diakoni ved Det Teologiske Menighetsfakultet og Høyskolen Diakonova

Moe, Steinar (2005): *Ole Hallesby*. Norsk biografisk leksikon. Hentet fra https://nbl.snl.no/Ole_Hallesby

Nee, Watchman (1978): *Auktoritativ bön*. Bredaryd: Förlaget Ordet

Nee, Watchman (1980): *Bed så här*. Bredaryd: Förlaget Ordet

Nygård, Mette (2008): *Å legge seg i Kristi solbad*. Magasinet Strek, 02/2008. Hentet fra <http://www.strekmag.no/artikkel/a-legge-seg-i-kristi-solbad>

Næss, Arne (1980): *Vitenskapsfilosofi. En innføring*, 3.utgave. Oslo: Universitetsforlaget

Prince, Derek (2007): *Entering the Presence of God*. New Kensington: Whitaker House

Prince, Derek (2004): *Foundations for Christian Living*. Kingsfield: Derek Prince Ministries

Prince, Derek (2009): *Secrets of a Prayer Warrior*. Kingsfield: Derek Prince Ministries

Prince, Derek (2008): *Shaping History through Prayer and Fasting*. Chichester: New Wine Ministries

Rogers, Adrian: *Can Our Prayers Override the Will of Another Person?* Hentet fra <http://www.oneplace.com/ministries/love-worth-finding/read/articles/the-power-of-prayer-11629.html>

Sander, Kjetil (2014): *Hva er kommunikasjon?* Hentet fra <http://kunnskapssenteret.com/hva-er-kommunikasjon/>

Seland, Torrey (1994): «Skrifttolkning i Det nye testamente og oldkirken», i Jan-Olav Henriksen, (red.), *Tegn, tekst og tolk*, (s. 117-134), Oslo: Universitetsforlaget.

Store Norske Leksikon (2009): *Bønn*. Hentet fra <https://snl.no/b%25C3%25B8nn>

Søvik, Oddvar (1995): *Bønn framfor alt*. Oslo: Luther Forlag

Ulleberg, Hans Petter (2002): *Forskningsmetode og vitenskapsteori: Historisk metode og hermeneutikk*. Hentet fra <http://www.sv.ntnu.no/ped/hans.petter.ulleberg/vitenskaph99.htm>

Ulstein, Jan Ove (1994): «Frå allegori til quadrigaen: hermeneutikk i mellomalderen», i Jan-Olav Henriksen, (red.), *Tegn, tekst og tolk*, (s.72-94), Oslo: Universitetsforlaget.

Ulstein, Jan Ove (1994): «Frå skrifta åleine til verbalinspirasjonen: hermeneutikk frå reformasjon til ortodoksi og fundamentalisme», i Jan-Olav Henriksen, (red.), *Tegn, tekst og tolk*, (s.117-134), Oslo: Universitetsforlaget.

Viken, Øystein Lydik Idsø (2016): *Bots- og bønnedag*. Store Norske Leksikon. Hentet fra <https://snl.no/bots- og b%C3%B8nnedag>

Zaleski, Philip og Carol Zaleski (2005): *Prayer. A history*. Boston/New York: Houghton Mifflin Company